

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra politologie a evropských studií

Marta Hallová

**Vliv rusko-gruzínské války na vztahy mezi Ruskou federací
a Spojenými státy americkými**

Diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Markéta Žídková, Ph.D., M.A.

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně
na základě uvedených pramenů a literatury.

V Olomouci, dne 6. prosince 2010 _____

Za odborné vedení a poskytnutí cenných rad, připomínek a informací
děkuji Mgr. Markétě Žídkové, Ph.D., M.A.

Obsah

Úvod	5
1. Zahraniční politika Ruské federace a Spojených států amerických. Teoretická východiska a praktické fungování.	14
1.1 Teoretická východiska zahraniční politiky Ruské federace	14
1.2 Teoretická východiska zahraniční politiky Spojených států amerických.....	19
1.3 Zahraniční politiky v rámci rusko-amerických vztahů	24
2. Kořeny konfliktu na gruzínském území. Směřování k válce v srpnu roku 2008.....	34
2.1 Konflikt v roce 2004. Směřování k válce v srpnu roku 2008.	42
3. Rusko-gruzínská válka v srpnu 2008.....	47
3.1 Hodnocení pětidenní války.....	54
4. Role Spojených států amerických v Gruzii před rusko-gruzínskou válkou v srpnu 2008.....	60
5. Role Spojených států amerických po rusko-gruzínské válce v srpnu 2008.....	69
Závěr	78
Seznam pramenů a literatury.....	84
Prameny	84
Literatura.....	86
Přílohy	105
Abstrakt	112
Abstract	113

Úvod

Zatímco svět sledoval 8. srpna 2008 zahájení XXIV. letních olympijských her v Pekingu, v Gruzii začala rusko-gruzínská válka. Tuto pětidenní válku lze považovat za nejvážnější krizi na evropském kontinentu od rozpadu Sovětského svazu, v níž bylo aktérem Rusko. Ačkoli se primárně jednalo o konflikt mezi centrální gruzínskou vládou a separatistickým regionem Jižní Osetie, v roce 2008 lze již mluvit o mezinárodním konfliktu, v němž byla Moskva jedním z hlavních aktérů.

Spory o území Jižní Osetie trvaly celá 90. léta minulého století, ale jejich kořeny musíme hledat již na počátku 20. století, kdy byly spojeny s národnostní politikou Sovětského svazu. Ta přispěla k tomu, že v období rozpadu SSSR došlo ke snahám jak Gruzínů, tak Osetů prosadit svá práva. Potlačení snah Jižní Osetie a jejím začleněním do hranic Gruzie byla započata konfrontace, která vyvrcholila ozbrojeným konfliktem v srpnu roku 2008.

Pětidenní válka mezi Gruzii a Ruskem vyvolala reakce ostatních mezinárodních aktérů, kteří vyzývali k rychlému ukončení ozbrojeného konfliktu. Ty zpočátku signalizovaly snahy o monitorování budoucího vývoje v regionu, ale na základě svých strategických zájmů, se postupně jejich snahy minimalizovaly. Jak reagovaly Spojené státy americké na pětidenní válku mezi Gruzii a Ruskem a jaký byl vliv tohoto konfliktu na americko-ruské vztahy, je předmětem bádání této práce.

Primárním cílem předkládaného textu je analyzovat dopady rusko-gruzínské války na vztahy mezi Spojenými státy americkými a Ruskou federací. Americko-ruské vztahy jsou sledovány od rozpadu Sovětského svazu a text se zvláště soustředí na období, kdy oba státy byly nuceny zaujímat stanovisko ke konfliktům. Součástí tohoto cíle je také zkoumat vztahy Washingtonu k druhému aktérovi války, a to ke Gruzii. Tbilisi bylo po celá 90. léta 20. století a počátek 21. století výrazně podporováno americkou vládou, jejímž cílem bylo vytvořit stabilní demokratický gruzínský stát. Jejich vzájemné vztahy jsou

analyzovány jak v době před, tak i po konfliktu, což je nutné k pochopení důsledků války. V práci autorka staví na hypotéze, že *rusko-gruzínská válka nevedla ke zhoršení vztahů mezi Ruskou federací a Spojenými státy americkými*. Rusko-americká spolupráce se ukázala jako priorita a ochlazení vztahů mezi Moskvou a Washingtonem, z důvodu ozbrojeného konfliktu mezi Ruskem a americkým partnerem Gruzii, nenastalo.

V práci je stanoveno několik výzkumných otázek, které mají přispět k dosažení vytyčených cílů. První z nich řeší, zda k rusko-gruzínské válce v roce 2008 přispěla vnitřní politika Tbilisi vůči regionu Jižní Osetie. Další výzkumná otázka v této kapitole je, zda na pětidenní válku měla vliv podoba rusko-gruzínských vztahů. Další otázka se věnuje tomu, zda konflikt v srpnu 2008 byl mezinárodní a zda tedy lze jako hlavní aktéry určit Gruzii a Rusko. Třetí otázka se zabývá faktem, co zapříčinilo, že se Tbilisi těšilo tak výrazné americké podpoře v době před vypuknutím pětidenní války. Vztahu Gruzie a USA se týká i následující otázka a to, zda došlo po válce ke změně americké politiky směrem ke Gruzii a popřípadě jak tato změna ovlivnila americko-ruské vztahy. Odpovědi na každou z těchto výzkumných otázek lze najít v jednotlivých kapitolách předkládané práce. Analýza těchto kapitol umožňuje dojít k vytyčeným cílům.

Při zkoumání dané problematiky práce využívá empiricko-analytický přístup, který autorce umožňuje objektivní analýzu a hodnocení dané problematiky. Práce vychází z metodologického pluralismu, jenž umožňuje komplexní přístup k dané problematice. Hypotéza stanovená v úvodu práce je ověřována v časově, geograficky a obsahově vymezeném rámci využitím analytické a deskriptivní metody. Analytická metoda je v práci využívána nejvíce a primárně se uplatňuje při hodnocení vzájemných vztahů daných států. Dále je využita pro pochopení významu a dopadu pětidenní války na tyto vztahy. Metoda deskriptivní se ukázala nejvhodnější při popisu průběhu rusko-gruzínské války, jejíž pochopení je pro danou práci

zásadní. Tato metoda je také užita pro přiblížení historického vývoje daného konfliktu. Na základě použití těchto přístupů a pozdější analýzy lze dojít k závěru, proč *rusko-gruzínská válka nevedla ke zhoršení vztahů mezi Ruskou federací a Spojenými státy americkými*.

Rusko-gruzínská válka vyvolala na mezinárodním poli rozporuplné reakce a v expertních kruzích ji byl věnován výrazný prostor. To dokazuje velké množství odborných článků, analýz a prací, které jsou dostupné. V českém prostředí však stále toto téma zůstává v pozadí a není mu věnován takový prostor jako v zahraničí. Autorka práce se proto rozhodla zpracovat bližší analýzu tohoto tématu a alespoň částečně tak poskytnout náhled na tuto problematiku v českém prostředí. Práce má za úkol posloužit jako ucelený pohled na dlouhodobý spor mezi Tbilisi a Jižní Osetii v širším kontextu americko-ruských vztahů a případně jako výchozí bod pro další zkoumání.

Časově se práce zabývá obdobím od počátku 90. let 20. století do období po rusko-gruzínské války v roce 2008. Počátek 90. let představoval mezník ve vývoji gruzínské státnosti a jeho separatistických regionů a byl pro jejich budoucí vývoj zásadní. Větší pozornost je věnována samotnému roku 2008, ve kterém proběhla pětidenní válka. Tato časová hranice je v textu překročena v případě nutného exkurzu do první poloviny 20. století, která byla zásadní pro vývoj gruzínsko-osetské otázky a která byla formována politikou Sovětského svazu.

Geograficky je práce primárně vymezena územím Gruzie, s bližším zaměřením na oblast Jižní Osetie. V kontextu americko-ruských vztahů je nastíněna situace v Bosně a Kosovu, tedy v konfliktech, ke kterým musely obě mocnosti zaujmout stanovisko. V celém textu se objevují české transkripce jmen a geografických názvů. Práce se opírá o publikace významného českého geografa, specialisty na postsovětský prostor Vladimíra Baara. Je tedy využíváno jeho

označení pro národy žijící v Gruzii (Osetové nikoli Osetinci, Abcházové nikoli Abcházci, Gruzíni nikoli Gruzínci).¹

Při analýze dostupných zdrojů je důležité zachovat objektivitu a autorka práce si je vědoma nezbytnosti neutrálního postoje. Jelikož se jedná o aktuální téma, je nezbytné pracovat s různými primárními zdroji, mezi než patří hlavně různá prohlášení všech zúčastněných stran. V práci jsou využity jak zdroje z pohledu Moskvy, tak z pohledu gruzínské strany či ze západních států. Je nutné dodat, že téma rusko-gruzínské války ještě není dostatečně zpracováno v českém prostředí, a proto práce vychází především z cizojazyčných zdrojů. Vzhledem k faktu, že znalost ruského jazyka má autorka omezenou, v této oblasti čerpala z anglických překladů, které jsou často dostupné. Pro další hlubší zkoumání by však bylo nutné provést analýzu i zdrojů psaných v ruštině, které nebyly vydány v cizojazyčném překladu.

Jelikož se jedná o aktuální téma, práce se neopírá ve velké míře o monografie. S nimi tak bylo pracováno převážně v kapitole týkající se rusko-amerických vztahů, které byly analyzovány již od 90. let 20. století. V této části je nutné zmínit knihu autorů Jamese M. Goldgeiera a Michaela McFaula *Power and Purpose: U.S. policy toward Russia after Cold War*. Poskytuje ucelený pohled na politiku amerických prezidentů vůči Moskvě, a to v období od rozpadu Sovětského svazu až po nástup prezidenta G. W. Bushe. Autoři neinklinují k podrobnému historickému popisu, ale spíše předkládají náhled na vzájemné vztahy v situacích, ke kterým musely oba státy zaujmout určité stanovisko. Další přínosnou publikací byla kniha *The foreign policy Russia: changing system, enduring interests* od autorů Roberta H. Donaldsona a Josepha L. Nogeeho. Kniha nabízí analýzu kořenů ruské zahraniční politiky a jejího fungování až do 21. století. Autorka práce využila hlavně kapitolu *Russia and the West in the 1990s*, ve které je vyváženým způsobem zpracován postoj Moskvy k problému války v Bosně a Kosovu. Nelze také opomenout publikaci v současnosti

---

¹ BAAR, V.: *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?* Ostrava 2002.

jednoho z nejvýznamnějších odborníků na postsovětskou ruskou zahraniční politiku Jeffrey Mankoffa *Russian Foreign Policy* vydanou v roce 2009. Mankoffovy analýzy je využito nejen v kapitole o rusko-amerických vztazích, ale byla přínosem i v ostatních částech práce. Jelikož se jedná o novější publikaci, je v ní reflektován aktuální vývoj a pracuje již s faktem rusko-gruzínské války.

Co se týče publikací, které poskytly obecnější rámec, je důležité zmínit monografii polsko-amerického politologa, poradce amerických prezidentů Zbigniewa Brzezinského *Velká šachovnice. K čemu Ameriku zavazuje její globální převaha* z roku 1999. Jelikož se jedná o starší publikaci, je možné pracovat s českým překladem. Stejně jako u dalších Brzezinských textů, kniha poskytuje analýzu americko ruských vztahů v oblastech střetávání zájmů a jejich mocenského soupeření.

S monografiemi bylo pracováno i v kapitole nastiňující vývoj v Gruzii se zaměřením na gruzínsko-ruské vztahy. Zde autorka pracovala s knihou renomovaného žurnalisty, odborníka na postsovětský prostor, Vického Cheteriana *War and Peace in the Caucasus. Russia's Troubled Frontier*. Jeho práce poskytuje ucelený pohled na konfliktní oblasti v bývalém sovětském prostoru. Otázka Gruzie je zastoupena v samostatné kapitole, kde autor analyzuje vývoj gruzínskému problému již od počátku 20. století. K pochopení vývoje gruzínsko-ruských vztahů po rozpadu Sovětského svazu velmi přispěla i kniha editovaná profesorem mezinárodních vztahů Michaelem Mandelbaumem *The New Russian Foreign Policy*. Je v ní mimo jiné pracováno s textem odborníka na ruskou zahraniční politiku a jižní Kavkaz Rajana Menona *After Empire: Russia and the Southern „Near Abroad“*.

Práce čerpá z mnoha textů zpracovaných odborníky z několika think tanků a renomovaných institutů. K nejvýznamnějším patří článek z holandského think tanku Cicero foundation od autora Kornely Kakachia *Post 8/8 Shaping Georgia's Future after the Russian Invasion*, jenž nabízí analýzu gruzínské bezpečnosti po srpnové válce

v roce 2008. Zabývá se podrobněji otázkou rozšíření či nerozšíření struktur NATO a pozicí Gruzie v něm. Dále je přínosný text *Post-Mortem on Europe's First War of the 21st Century* Michaela Emersona pocházející z think tanku Center for European Policy Studies. Emerson velmi pečlivě analyzuje příčiny rusko-gruzínské války a její důsledky pro všechny zúčastněné strany. V tomto výčtu nelze opomenout ani analýzu z Center for Strategic and International Studies od odborníků Anderse Åslunda a Adrewa Kuchinse *Pressing the „Reset Button“ on US-Russia Relations*. Autoři se dlouhodobě zabývají otázkou Ruska a jeho zahraniční politiky směrem k ostatním státům. Lze tedy konstatovat, že analytické studie think tanků poskytují pro tuto práci nepostradatelné zdroje.

Další skupinu přínosných zdrojů pro tuto práci tvoří texty z množství mezinárodních odborných institutů. Samotná pětidenní válka a dění, co ji předcházelo, byla autorkou nastudována mimo jiné z článku Sabine Fischer *Worst Case: Escalation of the Unresolved Conflict in Georgia*, publikovaného institutem European Union Institute for Security Studies. Institut Central Asia-Caucasus poskytl dvě práce, na nichž se pokaždé podílel švédský odborník na problematiku jižního Kavkazu Svante E. Cornell. Jedná se o *Russia's War in Georgia: Cause and Implications for Georgia and the World* a *Geostrategic Implications of the Baku-Tbilisi-Ceyhan Pipeline*. Obě práce byly publikovány spolu s dalšími autory.

K tématu vztahu Gruzie a Spojených států amerických před vypuknutím pětidenní války autorka využila práci již zmiňovaného Svante E. Cornella *Georgia After the Rose Revolution: Geopolitical Predicament and Implication for U.S. Policy*. Tato publikace pochází z roku 2007 a nastiňuje významné okamžiky vztahů do srpnové války. Cenné informace byly čerpány z textu institutu European Union Institute for Security Studies od bývalého poradce generálního tajemníka Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě Dov

Lynche. Jeho práce *Why Georgia Matters* předkládá analýzu vývoje vztahů mocností k dění v Gruzii.

Pro pochopení vývoje vztahů po rusko-gruzínské válce byla klíčová práce Davida Smitha *The Prospects for the U.S.-Georgia Charter on Strategic Partnership*. Byla publikována na stránkách Central Asia-Caucasus Institutu a poskytuje ucelený náhled na Chartu strategického partnerství mezi Gruzii a USA. Vztah USA k regionu jižního Kavkazu po rusko-gruzínské válce předkládá článek Jemese Nixey *The South Caucasus: drama on three stages* z institutu mezinárodních vztahů Chatham House.

Tématem rusko-gruzínské války se zaobíraly i samotné struktury Evropské unie. Bylo publikováno několik prací, které se snažily neutrálním postojem zhodnotit události v Gruzii. Za jedny z nejpřínosnějších považuje autorka zprávy Independent International Fact-Finding Mission, které analyzují dění před vypuknutím konfliktu, během něj a předkládají doporučení, jak stabilizovat situaci po něm. Zprávy reflektují jak pohled z Tbilisi, tak z Moskvy.

Autorka práce dále vychází z analýz a článků z různých periodik a odborných časopisů. Na tomto místě je nutné zmínit *Journal of Conflict Studies*, *Caucasian Review of International Affairs* a *India Quarterly: Journal of International Affairs*. Z uvedených je zajímavé vyzdvihnout publikaci v *India Quarterly: Journal of International Affairs* profesora Jorge Heineho *The Conflict in the Caucasus: Causing a New Cold War?*, která reflektuje výrazně proruský postoj autora. Dále práce využívá elektronických databází renomovaných periodik. Nejvíce bylo využito amerického periodika *The New York Times* a *The Washington Post*.

Práce se také opírá o primární zdroje. Zde se jedná hlavně o koncepce zahraničních politik, jako je *Koncepce zahraniční politiky Ruské federace* a *Národní bezpečnostní strategie Spojených států amerických*. Dále je to například mírová dohoda *Six Point Peace Plan*,

kteřá byla uzavřena k ukončení rusko gruzínské. Další zdroje, z kterých předkládaná práce čerpá, jsou uvedeny v části prameny a literatura.

Předkládaná diplomová práce se dělí do pěti kapitol. První kapitola nazvaná *Zahraniční politika Ruské federace a Spojených států amerických. Teoretická východiska a praktické fungování* si klade za cíl nahlédnout na koncepce zahraničních politik obou států a porozumět z jakých základů tyto politiky vycházejí. Teoretická východiska zahraničních politik umožňují analyzovat reakce států na mezinárodní dění. Ty jsou rozebírány v další části této kapitoly. Zde je nastíněn vzájemný vztah Moskvy a Washingtonu do vypuknutí srpnové války v roce 2008, se zaměřením na nutné reakce během probíhajících konfliktů.

Druhá kapitola s názvem *Kořeny konfliktu na gruzínském území. Směřování k válce v srpnu roku 2008* se zaměřuje na příčiny konfrontace o území Jižní Osetie. Pozornost je věnována dlouhodobým sporům mezi Tbilisi a Cchinvali, ve kterých však nelze opomenout roli Moskvy. V této části textu je překročeno časové vymezení práce a je zde nastíněna sovětská národnostní politika na počátku 20. století. V ní lze hledat jednu z příčin tohoto konfliktu, a proto je jí věnována pozornost. Další část textu analyzuje kroky Tbilisi, Cchinvali a Moskvy, které vedly k vypuknutí rusko-gruzínské války v roce 2008.

Další část práce *Rusko-gruzínská válka v srpnu 2008* analyzuje průběh samotného konfliktu. Jeho bližší rozbor pomůže pochopit, jaký měl význam na dění v první dekádě 21. století a jak tedy ovlivnil vztah mezi Gruzii a USA, Ruskem a USA. K tomuto poslouží další část této kapitoly, která je věnována analýze aktérů. Na základě této analýzy lze poté odpovědět na stanovenou výzkumnou otázku, zda se jednalo o mezinárodní konflikt a Moskva tedy byla primárním aktérem.

Čtvrtá pasáž nazvaná *Role Spojených států amerických v Gruzii před rusko-gruzínskou válkou v srpnu 2008* se věnuje gruzínsko-americkým vztahům od počátku 90. let 20. století do srpna roku 2008.

Hlavním cílem je zanalyzovat americkou podporu Tbilisi a zjistit, čím bylo zapříčiněno, že Gruzie představovala pro Washington tak významného partnera. Kapitola také nastiňuje jaký vliv mělo toto partnerství na americko-ruské vztahy.

Poslední kapitola si klade výzkumnou otázku, zda došlo ke změně americké politiky směrem ke Gruzii a jak tato politika ovlivnila americko-ruské vztahy. Cílem kapitoly *Role Spojených států amerických po rusko-gruzínské válce v srpnu 2008* je zaměřit se na kroky podniknuté americkou administrativou po rusko-gruzínské válce. V tomto kontextu je však nutné zdůraznit roli a postoj Moskvy. Konec první dekády 21. století byl ve znamení změn na postu amerického a ruského prezidenta, což vedlo k nastolení nových zahraničních politik a jejich priorit.

Na téma rusko-gruzínské války v srpnu 2008 může být nahlíženo z mnoha úhlů a svoji podstatou se jedná o téma velmi široké. Cílem práce však nebylo postihnout všechny náhledy a autorka se rozhodla zpracovat jeden z možných. V obsahově širší práci by však jistě bylo přínosné zpracovat například význam pětidenní války na vztahy Evropské unie a Ruska. EU se podílela na vyjednávání mírové smlouvy, která ukončila boje a její pozice k celému konfliktu by mohla poskytnout nové poznatky. Dalším nosným tématem by mohla být otázka budoucího vývoje rusko-gruzínských vztahů s ohledem na blížící se prezidentské volby v obou státech.

1. Zahraniční politika Ruské federace a Spojených států amerických. Teoretická východiska a praktické fungování.

Tato kapitola má za úkol zanalyzovat zahraniční koncepcce Ruské federace a Spojených států amerických, ze kterých vycházejí zahraniční politiky obou států. Studium těchto koncepcí pomůže pochopit, na jaké bázi jsou zahraniční politiky konceptovány a z jakých základů tedy vychází vztah mezi Ruskem a USA. Dalším jejím úkolem je zanalyzovat reálné fungování zahraničních politik obou států v letech 1991-2008 se zaměřením na období, kdy probíhal mezinárodní konflikt. Zaměřuje se na skutečnost, zda oba státy byly schopny v konfliktech spolupracovat a jak se případně dále vyvíjely jejich vztahy. Chceme-li rozumět reakcím obou států na dění na mezinárodním poli, je nutné zanalyzovat teoretická východiska jejich politik.

1.1 Teoretická východiska zahraniční politiky Ruské federace

Zahraniční politika Ruské federace je definována Konceptí zahraniční politiky Ruské federace² z roku 2008 (dále Koncepte 2008), která nahrazuje Koncepti z roku 2000 přijatou bývalým ruským prezidentem V. Putinem. Prezident Dmitrij A. Medveděv Koncepti 2008 podepsal 12. července 2008 a oficiálně tak definoval směr zahraniční politiky jeho prezidentství.³ Koncepte 2008 představuje základ pro analýzu kroků podniknutých v zahraniční oblasti ruské politiky a pro pochopení prvků zahraniční politiky vůči Spojeným státům americkým.

Autorka práce považuje za důležité analyzovat i předcházející Koncepti zahraniční politiky Ruské federace z roku 2000 (dále Koncepte 2000), která představuje výchozí bod pro současnou zahraniční politiku. Ačkoli jisté rozdíly se v obou koncepcích nacházejí, Marcel de Haas tvrdí, že „(...) zahraniční politika prezidenta Medveděva nepřináší nový pohled a pouze rozšiřuje koncepty přijaté

---

² *The Foreign Policy Concept of the Russian Federation*

³ BAEV, P. K.: *Medvedev's Foreign Policy Takes Indefinite Shape*. Eurasia Daily Monitor, 5, č. 138, 2008.

jeho předchůdcem V. Putinem.“⁴ Z Koncepce 2000 tedy vychází současná ruská zahraniční politika a z tohoto pohledu je tak i její bližší analýza na místě.

Hlavní linie obou koncepcí je vedena ve smyslu nutnosti zajistit bezpečnost a územní integritu státu spolu s prestižním mezinárodním postavením velmoci. Deklarují, že „je nutné zajistit zájmy Ruské federace jakožto ‚great power‘, neboli jednoho z nejvlivnějších center moderního světa.“⁵ Obě koncepce tak vidí pozici Ruska jako silný prvek v mezinárodních vztazích a kladou důraz na kroky zajišťující tento fakt. V souvislosti se silnou mezinárodní pozicí zdůrazňují, že „Rusko bude ochraňovat práva a zájmy všech ruských občanů doma a v zahraničí.“⁶

Koncepce 2000, vycházející z mezinárodní situace na přelomu 20. a 21. století, reflektuje hrozby pro postavení Ruska jako mezinárodní mocnosti. První místo hrozby, ve všech oddílech této koncepce, zauímají USA. „Existuje rostoucí trend ustanovit unipolární strukturu světa s ekonomickou a mocenskou dominancí Spojených států.“⁷ Rusko vidí tyto unilaterální akce jako ohrožující prvek mezinárodní situace, který může vést k napětí a případným mezistátním konfrontacím. Světový pořádek 21. století musí být podle něj založen na mechanismu „kolektivních řešení hlavních problémů vycházejících z práva a široké demokratizace mezinárodních vztahů.“⁸

Z výše uvedeného vyplývá, že Rusko prosazuje nastolit nový světový pořádek, ve kterém nebudou Spojené státy americké hegemonem ohrožujícím mezinárodní bezpečnost. Tento řád vidí ruská zahraniční politika v dosažení multipolárního systému

---

⁴ HAAS, de M.: *Medvedev's Security Policy: A Provisional Assessment*. In: *Russia's National Security Strategy*. Russian Analytical Digest, č. 62, 2009, s. 5.

⁵ *The Foreign Policy Concept of the Russian Federation 2000*, <http://www.fas.org/nuke/guide/russia/doctrine/econcept.htm>, *The Foreign Policy Concept of Russian Federation 2008*, <http://www.mid.ru/ns-osndoc.nsf/0e9272befa34209743256c630042d1aa/cef95560654d4ca5c32574960036cddb?OpenDocument>

⁶ *The Foreign Policy Concept of the Russian Federation 2000*, *The Foreign Policy Concept of Russian Federation 2008*

⁷ *The Foreign Policy Concept of the Russian Federation 2000*

⁸ Tamtéž.

mezinárodních vztahů, který bude reflektovat skutečnost existence *rozmanitosti moderního světa zakládající se na mnohostrannosti zájmů*.⁹ Tento přístup k uspořádání mezinárodního systému můžeme vysledovat již v době 90. let, kdy bývalý ministr zahraničních věcí Jevgenij Primakov deklaroval, že „(...) *doba existence dvou pólů mocností je již za námi a je nutná transformace k multipolárnímu systému*.“¹⁰

Základem nového světového pořádku je, podle ruského vnímání, systém založený na principu spravedlnosti, vzájemného respektu a oboustranné spolupráci. Zabezpečení takového systému je možné v rámci Organizace Spojených národů, jejíž rostoucí vliv by měl být prioritou všech aktérů. Ruská zahraniční politika tedy „*absolutně nesouhlasí se snahami o znevažování role OSN v mezinárodních vztazích*.“¹¹

V této souvislosti považuje porušení Charty OSN za nelegální a ohrožující stabilitu systému mezinárodních vztahů. Rusko se tak staví proti snahám zavést „*koncepty jako je humanitární intervence a limitovaná suverenita ve snaze ospravedlnit unilaterální akci obcházející rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN*.“¹² Koncepce tedy zdůrazňuje nutnost hledat řešení krizí kolektivně na základě mezinárodního práva a Charty OSN.

Koncepce 2008 byla přijata ještě před rusko-gruzínskou válkou v srpnu 2008 a před změnou na postu amerického prezidenta v lednu 2009. Můžeme tedy konstatovat, že nereflexuje nejnovější vývoj v mezinárodních vztazích a spíše nadále rozvíjí koncepci přijatou bývalým ruským prezidentem Putinem. Rétorika směrem ke Spojeným státům je však ve znamení méně negativního tónu oproti Koncepci 2000.

---

⁹ *The Foreign Policy Concept of the Russian Federation 2000*

¹⁰ AMBROSIO, T.: *Challenging America's Global Preeminence. Russia's Quest for Multipolarity*. USA 2005, s. 118.

¹¹ *The Foreign Policy Concept of the Russian Federation 2000*

¹² Tamtéž.

Spojené státy americké již v Konceptu 2008 nepředstavují hrozbu číslo jedna. Na prvním místě jmenuje mezinárodní terorismu, obchod s narkotiky, šíření zbraní hromadného ničení, regionální konflikty, chudobu a klimatické změny. Rusko vidí nutnost „*celé mezinárodní komunity najít společné řešení těchto globálních problémů a na základě mezinárodní spolupráce zajistit sociální a ekonomickou bezpečnost odrážející se v ochraně lidských práv.*“¹³

Nadále tak zdůrazňuje nutnost multilateralismu v mezinárodních vztazích, který zajistí uznání principu bezpečnosti a rozdílnosti všech jejich aktérů. Koncept zmiňuje, že „*éra bipolárního omezení je již překonána a nastupuje tak moderní svět kulturní a civilizační rozmanitosti, pro nějž unilaterální akce představují ohrožení.*“¹⁴ Tyto akce však v Konceptu 2008 již nejsou apriori spojovány se Spojenými státy a spíše poukazují na nutnost akceptovat rozdílné priority a zájmy všech aktérů.

V oblasti posílení mezinárodní bezpečnosti Rusko přichází se závěrem, že „*stabilita nadále nemůže být zajišťována pouze v rámci rusko-amerických vztahů.* Na základě snah o multipolaritu navrhuje začlenit do tohoto rámce i další aktéry, kteří se společně budou podílet na bezpečnostních tématech. V této souvislosti upozorňuje na otázku šíření zbraní a apeluje na dodržování všech mezinárodních smluv.

Dalším tématem je tak stav euro-atlantické bezpečnosti. Koncepte 2008 zdůrazňuje snahy Moskvy vytvořit jiný systém společné bezpečnosti a spolupráce než ten, který je nyní využíván. Naprosto nesouhlasí s rozšířením Severoatlantické aliance (NATO) o členy jako je Ukrajina nebo Gruzie, které by znamenalo přiblížení vojenských struktur NATO blíže k ruským hranicím. Vidí v tom *porušení principu rovnoměrné bezpečnosti, které by vedlo k novému rozdělení linií v Evropě.*“¹⁵

---

¹³ *The Foreign Policy Concept of Russian Federation 2008*

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž.

V Konceptu 2008 je deklarována spolupráce s USA jako důležitý faktor zajištění globální stability, ale už Spojené státy americké nejsou vnímány jako nejdůležitější protipól. Rusko se výrazně soustředí na dialog se členy „Trojky“ (Rusko, Indie, Čína) a se státy „BRIC čtyřky“ (Brazílie, Rusko, Indie a Čína). Můžeme tedy říci, že *ruské snahy o zajištění bezpečnosti se přesunuly ze Západu na Východ.*¹⁶

S východní dimenzí bezpečnosti souvisí i definování vztahu směrem ke Společenství nezávislých států (SNS). Prioritou zahraniční politiky Ruské federace je *rozvoj bilaterální a multilaterální spolupráce se členskými státy SNS, založené na rovnoprávnosti a respektování se.*¹⁷ Dobré vztahy mají základ ve vytvoření otevřeného demokratického systému regionální bezpečnosti a spolupráce vycházející z respektování mezinárodního práva. Konceptce 2008 zdůrazňuje jako hlavní instrument k bezpečnosti v rámci SNS Organizaci Smlouvy o kolektivní bezpečnosti.¹⁸

Z bližší analýzy obou koncepcí vyplývá, že Spojené státy americké představují výrazný faktor v zahraniční politice Ruské federace. Oba dokumenty jasně profilují postoj k USA a nastiňují, jaké kroky podnikne Moskva k této velmoci. Můžeme konstatovat, že v Konceptci 2000 je jasně deklarován nesouhlas s politikou Washingtonu, která se zakládá na unipolárním jednání. To vede k destabilizaci mezinárodního prostředí a Spojené státy americké tak představují největší ohrožení ruského postavení.

Naopak v Konceptci 2008 už není Spojeným státům věnována taková pozornost a rétorika je v umírněnějším tónu. Rusko klade důraz na multilaterální jednání a prosazení mezinárodní spolupráce v klíčových otázkách. USA jsou charakterizovány spíše jako partner než hrozba.

---

¹⁶ HAAS, de M.: c.d, s. 3.

¹⁷ *The Foreign Policy Concept of Russian Federation 2008*

¹⁸ *Collective Security Treaty Organization*, blíže viz. *Charter of the Collective Security Treaty Organization*, http://untreaty.un.org/unts/144078_158780/5/9/13289.pdf

1.2 Teoretická východiska zahraniční politiky Spojených států amerických

Současná americká zahraniční politika je definována v dokumentu Národní bezpečnostní strategie (dále NSS 2010)¹⁹, kterou prezident Barack Obama přijal 27. května 2010.²⁰ Jedná se nejkompaktnější přehled amerických zahraničních priorit od té doby, co Obama nastoupil do úřadu v roce 2009. Tato strategie byla uveřejněna více než rok po změně na prezidentském postu a můžeme tedy říci, že blíže nastiňuje kroky, které byly již novou administrativou podniknuty.

Analýza NSS 2010 umožňuje porozumění hlavním počínům, které jsou podniknuty v oblasti americké zahraniční politiky. S nástupem prezidenta Obamy se v zahraniční politice, oproti předchozí administrativě, začaly objevovat nové směry a priority. K pochopení, jaká politika je uplatňována směrem k Ruské federaci, je důležité poukázat i na prvky zahraniční politiky Bushovy administrativy, které determinovaly americko – ruské vztahy v první dekádě 21. století.

Prezident G. W. Bush představil NSS během svého prezidentského úřadu dvakrát, a to v letech 2002 a 2006.²¹ Za klíčovou můžeme považovat NSS z roku 2002, která reflektuje zásadní zlom v mezinárodním dění a představuje tak zcela nové priority americké zahraniční politiky po 11. září 2001. Obě NSS vycházejí z Bushova neokonzervativního vidění mezinárodních vztahů,²² které představuje základní koncept jeho zahraniční politiky. Již z tohoto faktu můžeme soudit, že NSS Bushovy a ta nejnovější prezidenta Obamy vycházejí

---

¹⁹ *National Security Strategy*

²⁰ DEYOUNG, K.: *Obama redefines national security strategy, looks beyond military might*. The Washington Post, 2010, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/05/27/AR2010052701044.html>

²¹ *The National Security Strategy 2002*, The White House. *National Security Strategy 2006*, The White House.

²² Neokonzervatismus vidí nutnost postavení USA jako světové supervelmoci, která musí určovat a udržovat světový řád. Snaží se o to, aby nevznikla žádná jiná velmoc, která by ohrozila její postavení. Blíže viz. MURRAY, D.: *Neoconservatism: why we need it?* New York 2006. OSTRÁNSKÝ, J.: *Bushova doktrína – východiska koncepce zahraniční politiky G. W. Bushe*. E-polis.cz, 2010, <http://www.e-polis.cz/mezinarodni-vztahy/436-bushova-doktrina-vychodiska-koncepce-zahranicni-politiky-g-w-bushe.html>

z rozdílných předpokladů a priority zahraniční politiky tak definují rozdílně.

Hlavní odlišnost mezi strategií 2002 a NSS 2010 vychází z mezinárodního situace, v jaké byly konstruovány a na jejím základě jsou definovány hrozby pro americkou bezpečnost. NSS 2002 tak jako hlavního nepřítele vidí terorismus, který je charakterizován jako „nepřítel, který páchá záměrné, politicky motivované násilí proti nevinným.“²³ Na základě této primární hrozby je vedena celá strategie a definuje nutné postupy k jejímu eliminování a zajištění americké bezpečnosti.

Hlavní linií zahraniční politiky je tak vyhlášení války proti teroru, která „má narušit a zničit teroristické organizace po celém světě“ a přispět k „bezpečnějšímu a lepšímu světu.“²⁴ Jak řekl prezident Bush ve svém projevu ve West Pointu v roce 2002 „ (...) Amerika bude bojovat, tak jako vždy bojovala, za spravedlivý mír, který podporuje svobodu.“²⁵

V NSS 2002 jsou tedy definovány cíle zahraniční politiky, vycházející z její hlavní linie. USA se budou snažit o změnu režimů a to pomocí demokratizace, která je považována za jednu z priorit. Demokracii vidí jako univerzálně platnou hodnotu, která je „dobrá pro všechny a která zamezí rozšiřování terorismu.“²⁶ Nedemokratické režimy považuje za nebezpečné a jelikož za jeden z cílů definovala bezpečný svět, ospravedlňuje tak intervenci s cílem demokratizace.

Na tomto místě se objevuje kritika ze strany některých odborníků, kteří tvrdí, že užití síly pouze k prosazení demokracie není legitimní. Profesor Andrew Fiala tvrdí, že „pouhá absence demokracie, bez porušování lidských práv, neposkytuje dostatečné ospravedlnění

---

²³ III. *Strengthen Alliances to Defeat Global Terrorism and Work to Prevent Attacks Against US and Our Friends*. National Security Strategy 2002.

²⁴ I. *Overview of America's International Strategy*. National Security Strategy 2002.

²⁵ *President Bush's speech at West Point*. Graduation Exercise of the United States Military Academy West Point, New York, 2002.

²⁶ II. *Champion Aspirations for Human Dignity*. National Security Strategy 2002.

*k intervenci.*²⁷ Bushova administrativa však tuto intervenci povoluje, když deklaruje, že „povedeme válku idejí, abychom vyhráli boj proti mezinárodnímu terorismu.“²⁸

V NSS 2002 je tedy na prvním místě zdůrazněn boj proti terorismu. USA si však uvědomují, že nemohou všude jednat zcela samostatně a právě v boji proti terorismu zdůrazňují spolupráci s ostatními velmocemi. Ve vztahu k Ruské federaci deklarují nutnost „zaměřit se na společné zájmy a výzvy dnešního světa a prohloubit tak spolupráci v globální válce proti teroru.“²⁹

V ostatních oblastech je vztah k Rusku spíše v neutrálním tónu. NSS 2002 nedefinuje Moskvu ani jako hrozbu americké bezpečnosti, ale ani jako významného partnera. Tvrdí, že je nutné, aby si ruské elity uvědomily „současnou slabost jejich států a uskutečňovaly takovou politiku, jak vnitřní, tak vnější, která přispěje k jeho posílení.“³⁰ USA tuto politiku vidí ve snaze většího závazku integrace do euroatlantického společenství, které je však podmíněno stabilním prostředím se sousedskými státy. Spojené státy americké proto „podporují nezávislost a stabilitu bývalých sovětských republik v přesvědčení, že prosperující a stabilní prostředí přispěje k tomuto závazku.“³¹

Washington současně vyjadřuje jisté zneklidnění nad ruským přístupem k demokracii. Znepokojuje se nad „dlouhotrvající nedůvěrou ruských elit k představitelům USA“³² a zdůrazňuje ruský závazek k „podpoře základních demokratických prvků v podobě podpory tržního hospodářství a demokracie.“³³

---

²⁷ FIALA, A.: *The Just War Myth. The Moral Illusion of War.* USA 2008, s. 122.

²⁸ *III. Strengthen Alliances to Defeat Global Terrorism and Work to Prevent Attacks Against US and Our Friends.* National Security Strategy 2002.

²⁹ *VIII. Develop Agendas for Cooperation Action with the Other Main Centres of Global Power.* National Security Strategy 2002.

³⁰ Tamtéž.

³¹ Tamtéž.

³² *VII. Develop Agendas for Cooperation Action with the Other Main Centres of Global Power.* National Security Strategy 2002.

³³ *VIII. Develop Agendas for Cooperation Action with the Other Main Centres of Global Power.* National Security Strategy 2002.

Národní bezpečnostní strategie z roku 2010 vychází z mezinárodního prostředí, které prošlo od roku 2002 výraznými změnami. Pro Spojené státy americké vyvstaly nové otázky a problémy, které jsou v zahraniční politice reflektovány. S příchodem Obamovy administrativy došlo k přeformulování zahraničních priorit a celková forma NSS získala novou podobu. Jak tvrdí politický komentátor Dmitrij Kosyrev „(...) nová strategie je součástí Obamovy politické bitvy jak zachránit USA před odkazem G. W. Bushe, jehož strategie, jak se ukázalo, selhala.“³⁴

Prezident Obama definuje jako hlavní prioritu snahu „obnovit konkurenceschopnost americké ekonomiky,“³⁵ čímž poukazuje na nejvýraznější změnu oproti předchozí administrativě, a to na zaměření se spíše na domácí témata týkající se bezpečnosti. Vidí nutnost v „posílení vlastní ekonomiky, morální a inovační síly a až na základě dosažení těchto hodnot možnost pokračovat v pozici jako vedoucí světová velmoc.“³⁶ NSS 2010 tedy nevyvrací aspiraci USA zaujmout vedoucí roli v mezinárodním systému, ale snaží se ji dosáhnout jinými prostředky.

Pozici mezinárodního lídra vidí v souvislosti s posilováním demokratických hodnot, ale oproti předchozí administrativě odmítá změnu režimu dané země. Důraz tedy klade na „posílení důvěryhodnosti USA jako podporovatele demokracie,“³⁷ avšak s menším důrazem na expanzivní politiku. V této souvislosti není v NSS 2010 použita snaha o vojenské posílení a prosazení se.

V souvislosti s použitím síly zvyšuje význam OSN a celkově mezinárodní spolupráci. V OSN vidí organizaci, která má kapacity k „podpoře mezinárodního míru a bezpečnosti, zajištění globální spolupráce a k posílení lidských práv.“³⁸ Spojené státy americké si jsou

---

³⁴ KOSYREV, D.: *U.S. global leadership in Obama's National Security Strategy*. RiaNovosti, 2010, <http://en.rian.ru/analysis/20100528/159203056.html>

³⁵ *III. Advancing our Interests*. National Security Strategy 2010, s. 17.

³⁶ *II. Strategic Approach*. National Security Strategy 2010, s. 7.

³⁷ *III. Advancing our Interests*. National Security Strategy 2010, s. 37.

³⁸ Tamtéž, s. 40.

vědomy nutnosti spolupráce na mezinárodním poli a jak je v NSS 2010 deklarováno „*skrze spolupráci a koordinaci je výsledek společné akce vždy větší než jednání na vlastní pěst.*“³⁹

Klade tedy důraz na transatlantickou spolupráci, kde NATO vidí jako základní faktor vojenské složky. Zároveň však nenechává v pozadí kooperaci s dalšími důležitými mocenskými centry. Plánuje zintenzivnit vazby s aktéry jako je Čína, Indie a Rusko. S Moskvou vytyčuje zájem „*vytvořit stabilní, reálné, multidimenzionální partnerství v oblastech společných zájmů.*“⁴⁰ Z NSS 2010 vymizelo vymezení Ruska v negativním tónu a je zde definováno jako partner v mnoha oblastech.

Největší důraz americko ruského partnerství je stavěn na dohodách o nešíření zbraní hromadného ničení a stabilizaci situace v Afghánistánu. NSS 2010 deklaruje, že „*oba státy spolupracují na zajištění, aby i další státy dodržovaly mezinárodní závazky v oblasti snížení šíření zbraní hromadného ničení po světě.*“⁴¹ Kooperace v této oblasti se již prokázala v praxi, když v dubnu roku 2010 podepsali prezidenti USA a Ruska smlouvu START o omezení jaderných braní.⁴²

Ve vztahu k Ruské federaci je také zmíněna otázka území bývalého Sovětského svazu. Jak prohlásil prezident Obama, jeho cílem je vytvořit „*(...)mezinárodní systém, kde na sebe uplatňujeme stejné normy jako vyžadujeme po ostatních, s jasnými právy a povinnostmi pro všechny.*“⁴³ V NSS 2010 je tak deklarováno, že tak jak USA podporují ruská práva, tak stejně „*podporují suverenitu a teritoriální integritu ruských sousedů.*“⁴⁴ Spojené státy americké tedy

---

³⁹ *III. Advancing our Interests.* National Security Strategy 2010, s. 41.

⁴⁰ Tamtéž, s. 44.

⁴¹ Tamtéž, s. 44.

⁴² *The New START Treaty and Protocol.* The White House, 2010.

⁴³ *Obama's Speech in Moscow.* President addresses New Economic School graduation. The White House, 2010.

⁴⁴ *III. Advancing our Interests.* National Security Strategy 2010, s. 44.

zdůraznily jejich podporu bývalým sovětským republikám, které považují za důležité prvky v oblasti.⁴⁵

V obou porovnávaných strategiích americké zahraniční politiky zaujímá Ruská federace v určitých oblastech pozici partnera. NSS 2002 zdůrazňuje nutnost kooperace ve válce proti teroru, která tvoří hlavní linii celé strategie. Na pozadí mezinárodních událostí roku 2001 je však pozice k Rusku spíše neutrální a Spojené státy americké pouze poukazují na jisté nedostatky v ruské formě demokracie.

NSS 2010 byla přijata již po výměně v prezidentských křeslech a odráží tak mezinárodní změny. Obamova strategie se nese v umírněném tónu a zaměřuje se spíše na zajištění domácí bezpečnosti. Důraz klade na mezinárodní spolupráci a v Rusku vidí důležitého partnera v oblasti snižování počtu zbraní hromadného ničení. Zároveň reflektuje jeho snahy o prosazení se jako světová velmoc, ale zdůrazňuje nutnost respektování demokratických hodnot.

Tyto podkapitoly poskytly analýzu koncepcí zahraničních politik Spojených států amerických a Ruské federace. Ukázalo se, že Rusko pro USA představuje v obou koncepcích partnera, se kterým vidí nutnost spolupráce na globálních problémech. Ruská zahraniční koncepce z roku 2000 je však ve vztahu k Washingtonu vedena v negativním smyslu a USA vidí jako hrozbu pro jeho postavení. Koncepce 2008 je už koncipována v mírnějším tónu a USA nepředstavují hlavního protivníka. Závěrem tedy lze konstatovat, že pro oba státy je kooperace důležitým prvkem a v sobě navzájem vidí do budoucna důležitého partnera.

1.3 Zahraniční politiky v rámci rusko-amerických vztahů

Následující podkapitola má za úkol zanalyzovat reálné fungování zahraničních politik Ruské federace a Spojených států amerických v letech 1991–2008. Hlavním cílem je zaměřit se na vedení politik v době, kdy probíhal mezinárodní konflikt, v němž se angažovaly oba

---

⁴⁵ WISNIEWSKI, B.: *U.S. National Security Strategy*. Bulletin, č. 89, 2010, The Polish Institute of International Affairs.

státy. Tato část se zaměřuje hlavně na válku v Bosně a konflikt v Kosovu. Sleduje, jestli politika, tak jak byla vedena, byla prováděna i během konfliktů a jestli byly oba státy schopny v konfliktu spolupracovat. Zaměřuje se také na postoj Moskvy a Washingtonu k revolucím na Ukrajině a v Gruzii, které, jak se ukázalo, představovaly výrazný prvek v rusko-amerických vztazích do budoucna.

Ruská zahraniční politika byla v době bezprostředně po rozpadu Sovětského svazu ovlivňována postojem prezidenta Borise Jelcina, který vycházel z prozápadního konceptu myšlení. Tento koncept přijal i první ministr zahraničních věcí Andrej Kozyrev⁴⁶ a zahraniční politika Ruské federace byla vedena ve víře, že Rusko patří k Západu a mělo by se stát jeho součástí.⁴⁷ Prezident Jelcin vyjádřil svůj postoj ke směřování zahraniční politiky v roce 1992, kdy deklaroval, že „(...) v USA a západních státech vidí více než jen partnery, vidí v nich spojence ruské politiky, se kterými bude (Rusko) společně prosazovat principy jako je vláda demokracie, lidská práva a svobody.“⁴⁸

Tato politika byla umožněna i změnou na prezidentském postu ve Spojených státech, kde se prezidentem stal demokratický kandidát Bill Clinton. Jeho zahraniční politika vycházela z přesvědčení, že podpora rozšíření skupiny států s tržní demokracií je základním cílem národní bezpečnosti Spojených států. V Národní bezpečnostní strategii se vyjádřil, že „čím více bude ve světě demokracií s politickou a ekonomickou liberalizací, tím bude náš stát více v bezpečí.“⁴⁹ Na základě tohoto přesvědčení došlo k výrazné podpoře ruského prezidenta Jelcina, který deklaroval svůj prozápadní postoj.

Americká administrativa podporovala transformační proces v Moskvě v čele s prezidentem Jelcinem, v němž viděla záruku demokratické změny. Prezident Clinton neposkytl Moskvě pouze

---

⁴⁶ Andery Kozyrev byl ministrem zahraničních věcí od října 1990 do ledna 1996.

⁴⁷ BAZHANOV, Y.: *Russian Foreign and Security Policy in its Global Dimension*. In: SPILLMANN, K. R. – WENGER, A.: *Russia's Place in Europe. A Security Debate*. Studies in Contemporary History and Security Policy, č. 1, 1999, s. 163.

⁴⁸ *Ready to Continue Partnership*. B. N. Yeltsin's Speech at the UN Security Council Meeting. January 1992. The Current Digest of the Post-Soviet Press, 44, č. 5, 1992.

⁴⁹ *A National Security Strategy of Engagement and Enlargement*. The White House, 1995.

výraznou finanční pomoc, ale zároveň i diplomatickou podporu, která měla přispět k co nejrychlejšímu začlenění Ruska do skupiny západních demokracií. Věřil, že začlenění Ruska přispěje k vytvoření stabilního mezinárodního prostředí a upevní tak pozici USA.⁵⁰

Zbigniew Brzezinski tvrdí, že „(...) americká administrativa v této době zastávala politiku ‚především Rusko‘, čímž přispěly k ruskému přesvědčení, že Rusko představuje mocnost podobné síly.“⁵¹ Ačkoli tedy docházelo k podpoře ruské transformace, Spojené státy americké nechtěly přijít o své velmocenské postavení a neměly v úmyslu dělit se s Ruskem o nadvládu nad světem. Snažily se pouze o podporu vzniku demokratického státu s prozápadními hodnotami, který by představoval partnera ve strategických oblastech.

Na ruské domácí scéně se začaly ozývat negativní hlasy na formování zahraniční politiky tandemu Jelcina a Kozyreva, které kritizovaly ruskou podřízenost západním tendencím. Prosazovaly nutnost vést politiku pod heslem *Rusko musí být tak silné, aby mohlo ochraňovat svoje zájmy* a nikoli pod heslem *Rusko musí být více jako Západ*.⁵² Obviňovaly oba představitele, že zahraniční politiku podřizují západním státům a neprosazují tak strategické zájmy Ruské federace.

Tyto hlasy se ještě umocnily s narůstající hospodářskou krizí v zemi. Potřeba nutných reforem, nejen v oblasti ekonomické, s sebou přinesla představy o americké pomoci, která vyvede zemi z krize a přispěje ke stabilnímu politickému a ekonomickému prostředí. Přestože tato pomoc byla poskytnuta,⁵³ Rusko bylo příliš ekonomicky zdevastované, sociálně zaostalé a politicky rozdělené, že nemohla vést k rychlému hospodářskému zotavení. Na základě neměnné situace v zemi začala opozice konstatovat, že „(...) Spojené státy

---

⁵⁰ GOLDGEIER, J. M. – McFAUL, M.: *Power and Purpose: U.S. policy toward Russia after Cold War*. Washington 2003, s. 11.

⁵¹ BRZEZINSKI, Z.: *Velká šachovnice. K čemu Ameriku zavazuje její globální převaha*. Praha 1999, s. 106.

⁵² BLACKER, C. D.: *Russia and the West*. In: MANDELBAUM, M.(ed.): *The New Russian Foreign Policy*. New York 1998, s. 173.

⁵³ LAUTER, D. – McMANUS, D.: *Clinton Links Economic Aid to Russia with U.S. Prosperity*. The Los Angeles Times, 133, č. 17, 1993, <http://tech.mit.edu/V113/N17/russia.17w.html>

*americké nejsou spolehlivým spojencem a s Moskvou jednají pouze jako s ekonomickou kolonií.*⁵⁴

Nespokojení s vedením zahraniční politiky v závěsu USA se ještě prohloubilo v krizi související s válkou v Bosně. Tento konflikt ukázal, že představy Washingtonu a Moskvy se ve strategických bodech rozcházejí a jejich zahraniční politiky tak na sebe narážejí. Ačkoli válka v Bosně naznamenala ještě úplný rozchod, předznamenala období zhoršujících se vzájemných vztahů.

Konflikt v bývalé Jugoslávii postavil Moskvu před zahraničně politické dilema. Na jedné straně se ruská diplomacie na Balkáně potýkala s faktem, zda se postavit za svého tradičního partnera Srbsko. Na straně druhé se jednalo o potvrzení prozápadní orientace a s tím související podpory kroků proti Srbsku, které bylo obviněno z rozsáhlých krutostí spáchaných na obyvatelstvu.⁵⁵

Na počátku války se Rusko přiklonilo na stranu svých zahraničních spojenců a podpořilo tak snahy na mírové urovnání v podobě Vance – Owenova plánu, který byl však v roce 1993 odmítnut bosenskými Srby.⁵⁶ Prozápadní přístup ke konfliktu vyvolal nespokojenost na straně ruské opozice, která kritizovala Kozyrevův poddajný přístup. Nacionalisté viděli nutnost podpory Srbů a prosazení ruských zájmů, které ministr zahraniční opomíjel.⁵⁷

K jistému prosazení ruské diplomacie došlo v souvislosti se stažením sil bosenských Srbů ze Sarajeva, kterým hrozil útok vojenských jednotek NATO. V zájmu ruské politiky bylo nedovolit rozpoutat vojenskou akci spojeneckých sil a nedovolit tak, aby se NATO stalo garantem míru v Evropě, čímž by došlo k omezení ruské moci. Argumentovalo, že není možné rozpoutat jakoukoli vojenskou

---

⁵⁴ BAZHANOV, Y.: c.d, s. 164.

⁵⁵ DONALDSON, R. H. – NOGEE, J. L.: *The foreign policy of Russia: changing system, enduring interests*. New York 2005, s. 247.

⁵⁶ Blíže viz BURG, S. L. – SHOUP, P. S.: *The war in Bosna-Herzegovina: ethnic conflict and international intervention*. New York 1999, s. 214-250.

⁵⁷ BAEV, P.: *The Impact on Relations Between Russia and Western Europe*. In: *The Implication of the Yugoslav Crisis for Western Europe's Foreign Relations*. Chaillot Papers 17, 1994, s. 26.

akci, aniž by došlo k jejímu schválení v Radě bezpečnosti OSN.⁵⁸ Jim Headley tvrdí, že „(...) odhodlání použít vojenskou sílu bez konzultace s Moskvou znamenalo první výraznější krizi od konce studené války ve vztahu Ruska a Spojených států a předurčila podobu vzájemných vztahů.“⁵⁹

Další napětí s sebou přinesla situace kolem města Goražde, které bylo rezolucí Rady bezpečnosti OSN prohlášeno za bezpečnostní zónu OSN.⁶⁰ V dubnu roku 1994 došlo k útoku bosenských Srbů na tuto zónu, čímž zapříčinily vojenský letecký útok NATO. Rozhodnutí nebylo opět konzultováno s Moskvou a tentokrát již došlo k oficiální kritice ze strany ministra Kozyreva, který se vyjádřil, že „(...) uskutečnit takový krok bez porady s Ruskem je velká chyba a risk.“⁶¹

Ačkoli bylo Rusko součástí tzv. kontaktní skupiny,⁶² mělo na skutečné dění minimální vliv. Rozpory ohledně aktivní účasti vojenských složek NATO vedly k omezení jeho působení a jeho pozice byla oslabena. Na podobu Daytonské mírové smlouvy⁶³ tak neměla Moskva výrazný vliv a ignorování ruského stanoviska ze strany Spojených států vedlo ke zhoršení rusko-amerických vztahů. Objevily se i názory, že „(...) urovnání bosenského konfliktu je v režii USA, které se tím snaží prosadit svoje hegemonné postavení.“⁶⁴

Válka v Bosně ukázala, že v rusko-amerických vztazích existují otázky, na které se těžko hledají společná řešení. Na základě konfliktu v bývalé Jugoslávii však ještě nedošlo k úplnému odloučení Moskvy a

---

⁵⁸ DONALDSON, R. H. – NOGEE, J. L.: c.d, s. 247.

⁵⁹ HEADLEY, J.: *Sarajevo, February 1994: the first Russia-NATO crisis of the post-Cold War era*. *Review of International Studies*, 29, č. 2, 2003, s. 209.

⁶⁰ *Resolution 836*. United Nations, Security Council, 1993.

⁶¹ DONALDSON, R. H. – NOGEE, J. L.: c.d, s. 248.

⁶² Tzv. kontaktní skupina (Contact Group) byla založena v roce 1994 a sloužila jako koordinační fórum ve snaze najít řešení bosenského konfliktu. Členy byly Spojené státy americké, Ruská federace, Francie, Velká Británie, Německo a Itálie. Blíže viz. SCHWEGMANN, Ch.: *The Contact Group and its impact on the European institutional structure*. Institution for Security Studies, 2000.

⁶³ Daytonská mírová smlouva (Dayton Peace Accords) byla podepsána v roce 1995 a ustanovila poválečné uspořádání zemí bývalé Jugoslávie. Nevztahovala se však na Kosovo. Blíže viz. *Dayton Peace Accords*.

⁶⁴ AMIRANASHVILI, G.: *Peacekeeping and the New World Order*. Peace and Conflict Monitor, 2008.

Washingtonu. To bylo zapříčiněno blízcími se prezidentskými volbami v obou státech a zaměřením se tak na domácí priority.

Ke skutečnému ochlazení vzájemných vztahů došlo až po prezidentských volbách a výměně na postech ministrů zahraničních věcí. Jak v Rusku, tak v USA začala být zahraniční politika vedena ve více „(...) *pragmatickém stylu, kdy se jak Jevgenij Primakov, tak Madeleine Albrightová snažili o prosazení strategických zájmů jejich států.*“⁶⁵ Lze konstatovat, že ačkoli nadále pokračoval velmi dobrý vztah mezi představiteli států, zahraniční politiky směřovaly jiným směrem.

Ruský ministr zahraničí Primakov představil zahraniční politiku, ve které bylo hlavním cílem obnovit mocenské postavení Ruska, jakožto jednoho z významných center mezinárodního systému. Věřil, že „(...) *Rusko je 'great power' a musí za ní být uznáno a považováno i ostatními aktéry mezinárodních vztahů.*“⁶⁶ Moskva tak měla získat postavení, které by přispělo k vyvažování rovnováhy mezinárodních vztahů a k vytvoření multipolárního systému, ve kterém by nedocházelo k hegemónnímu postavení jednoho aktéra. V Primakovově zahraniční politice tak politika prezident Jelcina neměla místo a bylo jen otázkou času, kdy bude nucena odstoupit do pozadí.

První krize od nástupu nových ministrů zahraničí však ukázala, že období líbánky mezi Washingtonem a Moskvou je již minulostí. Krize v Kosovu v roce 1999 potvrdila, že mocenské postavení představuje pro oba státy důležitou prioritu a soutěžení o něj bude faktorem ovlivňující vzájemné vztahy do budoucna.

Nepokoje v srbské provincii Kosovo s albánskou většinou obyvatelstva vedly USA k negativní politice vůči Srbsku. Separatistické tendence Albánců podněcovaly k ozbrojeným zásahům srbských jednotek a začaly se objevovat informace o etnických masakrech a

---

⁶⁵ MANKOFF, J.: *Russian Foreign Policy. The Return of Great Power Politics*, USA 2009, s. 107.

⁶⁶ AMBROSIO, T.: *Challengign America's Global Preeminence. Russia's Quest for Multipolarity*. USA 2005, s. 66.

čistkách.⁶⁷ Vidina případného dalšího etnického konfliktu vedla tzv. kontaktní skupinu ke snaze nalézt co nejdříve řešení, ale zároveň došlo k usnesení členů NATO o možném leteckém útoku. „Vyjednávání mírových podmínek pod pohrůžkou útoku NATO ukázalo, že mezinárodní společenství již ztratilo trpělivost s režimem Slobodana Miloševiče.“⁶⁸

Po odmítnutí podmínek dohody prezidentem Miloševičem zahájilo NATO v březnu roku 1999 útok, který přešel ve válku, trvající sedmdesát sedm dní.⁶⁹ Ruská diplomacie odsoudila tuto akci jako porušení mezinárodního práva, protože se jednalo o použití vojenské síly proti suverénnímu státu a nedošlo k jejímu schválení v Radě bezpečnosti OSN.⁷⁰ Struktury NATO akci autorizovaly samy a obešly tak možný ruský vliv. Mark Smith a Henry Plater-Zyberk tvrdí, že „(...) samostatná akce NATO vedla k tomu, že vztahy mezi Ruskem a Spojenými státy získaly zahořklou podobu.“⁷¹

V Rusku byla tato akce vnímána jako odhodlání USA jednat mimo rámec mezinárodního práva v případě, že to podpoří americký národní zájem. Ačkoli tedy politika studené války skončila, ukázalo se, že spíše „(...) dochází k pokračování mezinárodní politiky založené na principu národního zájmu a síly, než politiky nadnárodní spolupráce.“⁷² Spojené státy americké tak pro Moskvu, která usilovala o postavení globální mocnosti, znovu představovaly bezpečnostní hrozbu, která je v případě nutnosti odhodlána využít svojí převahu.

Jak válka v Bosně, tak konflikt v Kosovu ukázaly, že ačkoliv osobní vztahy na nejvyšší úrovni mezi prezidentem Clintonem a Jelcinem byly na velmi dobré úrovni, prosazení národních zájmů

---

⁶⁷ *Serbs' Talk of Killings Was Intercepted, U.S. Says.* The New York Times, 1999,

<http://www.nytimes.com/1999/01/29/world/serbs-talk-of-killings-was-intercepted-us-says.html>

⁶⁸ BEAUMONT, P. - WINTOUR, P.: *Kosovo: the untold story.* The Observer, 1999,

<http://www.guardian.co.uk/world/1999/jul/18/warcrimes.balkans>

⁶⁹ DONALDSON, R. H. – NOGEE, J. L.: c.d., s. 274.

⁷⁰ KAGAN, R.: *The End of the End of History.* The New Republic, 2008,

<http://www.carnegieendowment.org/publications/index.cfm?fa=view&id=20030>

⁷¹ SMITH, M. A. – PLATER-ZYBERK, H.: *Kosovo: Russia's Response.* The Conflict Studies Research Center 1999, s. 3.

⁷² MANKOFF, J.: c.d., s. 108.

v zahraniční politice bylo prioritou. Projevilo se však, že tyto priority jsou pro oba státy jinak definovány a na ani v jednom konfliktu tak spolu nebyly schopny kooperovat. Oba konflikty tak poukázaly na sílu USA, která omezovala postavení Ruska a ačkoli se v obou případech jednalo o konflikty s mezinárodní účastí, podniknuté kroky byly s Moskvou konzultovány minimálně.

Lze konstatovat, že došlo, po krátkém období rusko-americké spolupráce vycházející z dobrých vztahů obou prezidentů, k nastolení nového mezinárodního klimatu. Oba státy musely přijmout skutečnost hegemonických aspirací toho druhého a 21. století tak začalo v podobě nových rusko-amerických vztahů. Ty byly determinovány změnou na prezidentských postech v obou zemích a jejich novým zahraničně-politickým konceptem.

Nástup prezidenta Vladimira Putina a George W. Bushe představoval uchýlení se k politikám vycházejících z národních zájmů států a jejich prosazení na mezinárodním poli. Prezident Putin byl viděn jako lídr, který „(...) je schopen vést zahraniční politiku na bázi ruských národních zájmů vycházejících z posílení ruského postavení.“⁷³ V Konceptu zahraniční politiky deklaroval, že unilaterální akce, které směřují k ustanovení unipolární struktury světa, ohrožují zájmy Ruské federace a vidí nutnost v kolektivním řešení mezinárodních problémů.⁷⁴ USA tak byly představeny jako hlavní hrozba ohrožující ruské postavení.

Prezident Bush se musel vypořádat se situací, která nastala po 11. září 2001 a která představovala největší ohrožení americké bezpečnosti. Boj s terorismem a šíření demokracie vytyčil jako jeden z hlavních cílů americké zahraniční politiky, kterou definoval v Národní bezpečnostní strategii.⁷⁵ Postoj k Rusku se nesl spíše v neutrálním

---

⁷³ KOCAMAN, Ö: *Russia's Relations with Georgia within the Kontext of the Russian National Interest Towards the South Caucasus in the Post-Soviet Era: 1992-2005*. OAKA, 2, č. 3, 2007, s. 15.

⁷⁴ *The Foreign Policy Concept of the Russian Federation 2000*

⁷⁵ *The National Security Strategy 2002*

tónu, ale byl kladen důraz na demokratické prvky a spolupráci v oblasti globálního terorismu.

Rusko-americkým vztahům tak dominovala otázka spolupráce na poli mezinárodního terorismu, která však byla spojena s podobou uspořádání a rozdělení sfér vlivu. To se ukázalo již v roce 2003 na setkání obou představitelů v Camp Davidu,⁷⁶ kde sice došlo k ruské podpoře amerického boje proti terorismu, ale jak tvrdí Jeffrey Mankoff „(...)výměnou Moskva požadovala uznání speciální zodpovědnosti za ochranu postsovětského prostoru.“⁷⁷ Ruská politika se začala prosazovat v oblastech, které považovala za své sféry vlivu.

Jak se později ukázalo, právě politika vůči zemím bývalého Sovětského svazu, v kombinaci s autoritativní vládou prezidenta Putina, představovala klíčový bod ve vztazích Ruska a Spojených států. Události v Gruzii a na Ukrajině v letech 2003, potažmo 2004, vedly k přehodnocení vzájemných politik obou mocností a americký odborník na ruskou politiku Thomas Graham je označil za „(...) bod zlomu, od kterého se vzájemné vztahy zhoršovaly.“⁷⁸

Na základě jednoho z hlavních cílů americké zahraniční politiky, šíření demokracie, došlo k výrazné podpoře demokratických tendencí na Ukrajině a v Gruzii. Americkou administrativou byly tyto revoluce viděny jako „(...) snahy připojit se k ostatním liberálním demokraciím a přispět tak k demokratickému pořádku ve světě.“⁷⁹ Podpora USA těmto zemím však vyvolala kritiku z Moskvy, která v ní viděla pouze snahy Washingtonu získat vliv v oblasti. Prezident Putin prohlásil, že „(...) nebude podporovat snahy vycházející z představy unipolárního světa,⁸⁰ čímž odsoudil politiku Spojených států, kterou vnímal jako úsilí o nové uspořádání evropského prostoru.

---

⁷⁶ Bush, Putin at Camp David Stress Strong U.S.-Russia Ties. Global Security, 2003, <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2003/09/mil-030927-usia01.htm>

⁷⁷ MANKOFF, J.: c.d., s. 117.

⁷⁸ GRAHAM, T.: *U.S.-Russia Relations. Facing Reality Pragmatically*. Center for Strategic and International Studies, 2008, s. 3.

⁷⁹ KAGAN, R.: c.d.

⁸⁰ GRAHAM, T.: c.d., s. 3.

Revoluce na Ukrajině a v Gruzii znovu ukázaly, že představy Washingtonu a Moskvy o podobě mezinárodního uspořádání se výrazně liší a jen těžko hledají společný postoj k řešení problému. Oblast bývalého sovětského prostoru zůstala sporným bodem po téměř celou první dekádu 21. století, kdy Spojené státy americké výrazně podporovaly změnu režimu zvláště v Gruzii a Moskva se naopak stavěla proti.⁸¹ Rozdílné představy obhledně strategicky významného jihokavkazského regionu dosáhly vrcholu v roce 2008, kdy došlo k rusko-gruzínské válce.

Podkapitole se podařilo najít odpověď na výše uvedené výzkumné otázky. Lze konstatovat, že ačkoliv vztahy mezi představiteli obou států byly na velmi dobré úrovni a oba deklarovali nutnost spolupráce, během konfliktů bylo velmi těžké najít společný postoj. Ukázalo se, že prosazení vlastních představ hrálo důležitou roli. Faktem také bylo, že ani jeden stát se nechtěl vzdát mocenského postavení, což se ukázalo v podpoře či nepodpoře revolucí v republikách bývalého Sovětském svazu.

---

⁸¹ Blíže viz kapitola Role Spojených států amerických v Gruzii před rusko-gruzínskou válkou v srpnu 2008

2. Kořeny konfliktu na gruzínském území. Směřování k válce v srpnu roku 2008.

Kapitola má za úkol zanalyzovat kořeny konfliktu v srpnu roku 2008. Jak se však ukázalo, sahají až do doby existence Sovětského svazu. K jejich porozumění je proto nutné se seznámit se sovětskou politikou a později postojem Ruska, které mělo na dění v Gruzii vliv. Hlavním cílem kapitoly je ukázat, že konfliktu v srpnu 2008 předcházely dlouhodobé konfrontace mezi Tbilisi a Cchinvali. Nelze však opomenout ani roli Moskvy, která celé území Gruzie považuje za svoji sféru vlivu a snaží se proto zde o udržení své moci. V kapitole je sledována výzkumná otázka, zda ke konfliktu v roce 2008 přispěla vnitřní politika Tbilisi vůči Jižní Osetii a zda na něj měla vliv podoba gruzínsko-ruských vztahů.

Stejně jako ostatní státy jižního Kavkazu se i Gruzie potýká se situací etnicky rozděleného území. Tento fakt přispívá ke spleť politické situaci uvnitř státu, čímž je oslabeno jeho postavení. Konflikty v dnešní Gruzii tak vycházejí z dlouhodobých historických sporů ohledně nároků na teritorium.

Na území dnešní Gruzie se nachází velké množství etnických skupin,⁸² z nichž tři prosazují svoje nároky na něj. Nejpočetnější skupinu představují Gruzíni (80 %),⁸³ jejichž kořeny na tomto území sahají až do 4. století. V tomto období konvertovali ke křesťanství, což je v dnešní době staví do pozice „(...) křesťanské bašty v převážně islámském prostředí.“⁸⁴

Další etnikum představují Osetové, kteří jsou nábožensky i geograficky rozděleni Kavkazským pohořím, a to na převážně muslimskou Severní Osetii a křesťanskou Jižní Osetii.⁸⁵ To, kdy se tato etnická skupina usadila na území jižního Kavkazu, je dodnes spornou

---

⁸² Blíže viz. *Georgia – people groups*. Joshua Project.

⁸³ *Georgia's Policy towards its National Minorities: Tolerance or Integration*. Transparency International Georgia, 2007, s. 1.

⁸⁴ COTTER, J. M.: *Cultural Security Dilemmas and Ethnic Conflict in Georgia*, *The Journal of Conflicts Studies*, XIX., č. 1, 1999, s. 8.

⁸⁵ GÜRER, H.: *Regional and International Organizations in Georgia*, http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/10_wg11_chapt5_60.pdf, s. 130.

otázkou a představuje tak jeden z hlavních důvodů bojů o území. Gruzíni zastávají názor, že „(...) Osetové se rozšířili do této oblasti mezi 17. až 19. stoletím a jsou tedy hosty na gruzínském území.“⁸⁶ Osetové naopak tvrdí, že „(...) žijí s Gruzíny bok po boku více než dva tisíce let a mají tak na území stejný nárok jako Gruzíni.“⁸⁷

Třetí skupinu tvoří Abcházové, kteří, na rozdíl od předchozích dvou, vyznávají převážně islám.⁸⁸ Nárokují si území na pobřeží Černého moře na severozápadě Gruzie, kde žijí v rámci autonomní republiky Abcházie.⁸⁹ Vzhledem k tématu své práce se budu dále zabývat pouze vztahem Gruzie a Jižní Osetie.

Kořeny separatistických snah a konfliktů sahají do 20. let minulého století, kdy byly ovlivněny politikou Sovětského svazu. Krátké období nezávislé Gruzínské republiky (1918 – 1921)⁹⁰ bylo vystřídáno tlakem sovětizace a vládou z Moskvy na dalších sedmdesát let. V období první republiky již byly viditelné znaky etnického napětí mezi Gruzínci a Osety, kdy osetinská strana požadovala nezávislost území. S požadavkem o pomoc se obrátila na Rusko, které už v této době mělo v oblasti své strategické zájmy a proklamovalo, že „(...) nezávislost těchto území je jen dočasná.“⁹¹ V roce 1920 se ještě Gruzíncům podařilo uchránit integritu jejich území, ale po invazi a okupaci státu v roce 1921 a vytvoření Zakavkazské sovětské federativní socialistické republiky,⁹² byla již Gruzie zcela pod vlivem Sovětského svazu.

---

⁸⁶ SVETKOVSKY, N.: *The Georgian-South Ossetia Conflict*. Danish Association for Research on the Caucasus.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ COTTER, J. M.: c.d., s. 8.

⁸⁹ Blíže k tématu etnických skupin například SMITH, G.: *The Nationalities Question in the Post-Soviet States*. New York 1996.

⁹⁰ 26. 5. 1918 – 25. 2. 1921

⁹¹ PIPES, R.: *The Formation of the Soviet Union: communism and nationalism 1917-1923*. USA 1997, s. 217.

⁹² Zakavkazská sovětská federativní socialistická republika vznikla v únoru 1922 z Ázerbájdžánu, Arménie a Gruzie

V rámci nové republiky, na základě Leninovy politiky národního sebeurčení,⁹³ získala Jižní Osetie statut autonomní oblasti. Sovětský svaz tak vytvořil uměle hranice v rámci jednoho území, které představovaly základ problémů do budoucna.⁹⁴ Sovětská politika, podporující národní identitu regionů, přispěla k fragmentaci jak územního, tak politického života a znemožnila tak Gruzii vytvořit jednotný národní stát. Lze konstatovat, že „(...) Sovětský svaz se řídil heslem „rozděl a panuj“ a zajistil si tak mocenskou nadvládu nad strategickým územím.”⁹⁵

Po nástupu Stalina do čela Sovětského svazu došlo ke změně národností politiky. V rámci jeho snah o větší centralizaci a rusifikaci byly podniknuty kroky ke zrušení některých autonomních republik a regionů. Snažil se tak omezit nebezpečný nacionalismus ohrožující stabilitu Sovětského svazu.⁹⁶ Gruzínům se v rámci této politiky dostalo zvláštního postavení.

Práva etnických Gruzínů byla upřednostňována a získávali tak mimo jiné privilegované posty. Gruzie byla místem narození Josifa Vissarionoviče Džugašviliho, který až do své smrti silně potlačoval ostatní etnické skupiny. Práva Abcházů a Osetů tak byla ve 30. a 40. letech 20. století silně omezena, což vedlo k podvědomému posilování role a pozice Gruzínů.⁹⁷

S tímto faktem souvisí i skutečnost, že Gruzie představovala ekonomicky zajištěnou zemi, která poskytovala Sovětskému svazu

---

⁹³ Lenin viděl potřebu zavést novou národnostní politiku, která by zabránila rozkladu sovětského území. To bylo ohroženo vzrůstajícím nacionalismem národů žijících po celém území. Navrhoval proto, aby národy byly uznány jako oddělené a aby jim byly uděleny výsady v podobě práva na sebeurčení. Blíže viz ZIA-EBRAHIMI, R.: *Empire, Nationalities and the Collapse of the Soviet Union*. The School of Russian and Asian Studies, 2007.

⁹⁴ Jižní Osetie představovala 4.2 % celkové populace Gruzie a Abcházie 2.1 %, přičemž celková plocha obou regionů představovala 18 % gruzínského území. Na území Jižní Oseti tvořili Osetinci většinu, 66 % populace, ale 29 % zde byli zastoupeni i Gruzínci. Problém představovalo území Abcházie, kde Abcházci představovali pouze 17 % a etničtí Gruzínci 46 % z populace. Etničtí Gruzínci tvořili 70 % populace Gruzínské republiky. COTTER, J. M.: c.d., s. 9 – 10.

⁹⁵ ŠMÍD, T.: *Jižní Kavkaz*. In: KUCHYŇKOVÁ, P. – ŠMÍD, T. (eds.): *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno 2006, s. 116.

⁹⁶ ZIA-EBRAHIMI, R.: c.d.

⁹⁷ CHETERIAN, V.: *War and Peace in the Caucasus. Russia's Troubled Frontier*, London 2008, s. 156.

jinak nedostupné produkty jako citrusy, čaj a tabák. Těšila se tak jistě autonomii, kterou Moskva tolerovala až do odsouzení kultu Stalina, od kdy se znovu snažila zajistit mocenskou kontrolu nad strategickým územím.⁹⁸ V těchto skutečnostech tak můžeme hledat další zárodky problémů, které se vyostřily a kulminovaly na přelomu 80. a 90. let 20. století.

Koncem 80. let 20. století se s Gorbačovými reformami obnovila tradiční nacionalistická hnutí, která byla v minulosti potlačována sovětskou vládou.⁹⁹ Národnostní nepokoje a etnické konflikty se tak dostaly do popředí dění v Sovětském svazu. Joseph Nye zastává názor, že „(...) národní a etnické konflikty byly v době studené války zmrazeny na dobu půl století, a došlo tak k nakulminování problémů, které nebyly padesát let řešeny. S odstraněním sovětské hegemonie nad územím Sovětského svazu tak došlo k rozmražení těchto problémů a ke snahám o vytvoření si vlastních států.“¹⁰⁰

V oblasti kavkazského regionu měla tato národní hnutí dlouhou historii a bylo jen otázkou času, kdy zcela dojde k otevřeným snahám o prosazení se. Jak tvrdí odborník na kavkazskou otázku Vicken Cheterian, „(...) na základě Gorbačovových reformních snah o demokratizaci sovětského státu se tato hnutí začala aktivizovat“¹⁰¹ a v Gruzii získalo národní hnutí značnou sílu.

Lídrem gruzínského národního hnutí a zároveň později prvním gruzínským prezidentem se stal Zviad Gamsachurdia,¹⁰² který otevřeně začal vyjednávat s Moskvou o odtržení Gruzie ze SSSR. Jednalo se o revizi smluv se Sovětským svazem, kdy gruzínská strana prohlásila všechny dohody uzavřené po roce 1920 za neplatné.¹⁰³ Pro

---

⁹⁸ COTTER, J. M.: c.d., s. 10.

⁹⁹ Blíže k problematice Gorbačovových reform a národních hnutích například KHAZANOV, A. M.: *After the USSR: Ethnicity, Nationalism, and Politics in the Commonwealth of Independent States*. Madison 1995.

¹⁰⁰ NYE, J. S. Jr.: *Understanding International Conflict. An Introduction to Theory and History*, New York 2008, s. 262.

¹⁰¹ CHETERIAN, V.: c.d., s. 9.

¹⁰² Blíže k politice Zviada Gamsachurdia viz. CHRISTOPHE B.: *Understanding Politics in Georgia*. DEMSTAR Research Report č. 22, University of Aashus, 2004.

¹⁰³ CHETERIAN, V.: c.d., s. 167.

separatistické regiony to však znamenalo, že by byly zrušeny jejich autonomní statuty a s tím všechny jejich doposud dosažená práva v rámci republiky. J.M. Cotter nazývá toto období „válkou zákonů“, která měla za následek, že regionální politické strany, které, podle Tbilisi, iniciovaly násilí, etnickou nenávisť nebo nerespektovaly teritoriální integritu Gruzie, se nemohly účastnit voleb v roce 1990.¹⁰⁴ Tento krok byl ze strany Jižní Osetie vnímán jako snahy Tbilisi minimalizovat jejich vliv na dění v Gruzii.¹⁰⁵

To se ještě umocnilo po volbách v roce 1990, kdy převahu získali příznivci Gamsachurdii. Nejenže Gamsachurdia prohlásil za svůj cíl zajistit nezávislost Gruzie na sovětské moci, ale zároveň požadoval zintenzívnění vlivu etnických Gruzínů v rámci republiky a speciálně v jejich autonomních oblastech. Gamsachurdia považoval Abcházce a Osety za „(...) cizí elementy na gruzínském území, jejichž práva nemohou být v porovnání s Gruzínci na stejné úrovni.“¹⁰⁶ Heslem voleb se stalo provolání: Gruzie pro Gruzíny!¹⁰⁷

Několik týdnů po volbách tak došlo ke zrušení autonomního statu Jižní Osetie v rámci Gruzie, což, jak komentuje Vicken Cheterian, „(...) bylo rozhodnutí, které vydláždilo cestu k první válce mezi Gruzii a Jižní Osetií.“¹⁰⁸ Vládní složky tento krok ospravedlnily tvrzením, že Jižní Osetie se snažila o sjednocení se Severní Osetií a to ohrožovalo gruzínskou státní suverenitu. Reakcí Jižní Osetie bylo deklarování nezávislosti v rámci Gruzie a přímé podřízení se SSSR.¹⁰⁹

Analytik gruzínské otázky Terbone Gomelauri však zdůrazňuje, že „(...) na vypuknutí otevřeného konfliktu měl vliv ještě další faktor, a

---

¹⁰⁴ COTTER, J. M.: c.d., s.10.

¹⁰⁵ SVETKOVSKY, N.: c.d.

¹⁰⁶ MENON, R.: *After Empire: Russia and the Southern „Near Abroad“*. In: MANDELBAUM, M. (ed.): *The New Russian Foreign Policy*. New York 1998, s. 136.

¹⁰⁷ SADRI, Houman A. – BURNS, Nathan L.: *The Georgian Crisis: A New Cold War on the Horizon?* *Caucasian Review of International Affairs*, č. 4, 2010, s. 136.

¹⁰⁸ CHETERIAN, V.: c.d., s. 170.

¹⁰⁹ *South Ossetia – Background*. Global Security, <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/south-ossetia-3.htm>

to vliv Ruska a jeho zapojení se.¹¹⁰ Z pohledu mnoha Gruzínů to byla právě Moskva, která podporovala separatistická hnutí v Gruzii k tvrdému postoji vůči centru a neochotě najít s ním kompromis.¹¹¹ Obyvatelé Jižní Osetie byli považováni Moskvou za ruské občany a elity v Jižní Osetii tak pociťovaly její ochranu. To ilustruje vyjádření tehdejšího mluvčího ruského parlamentu Ruslana Khasbulatova, který prohlásil, že „(...) Rusové jsou připraveni podniknout nezbytné kroky k ochraně jejich obyvatelstva.“¹¹²

Kombinací všech těchto kroků došlo k vypuknutí otevřeného konfliktu, ve kterém obě strany bránily „svoje“ území. Vojenská konfrontace začala v lednu 1991, a jak říká Nikola Svetkovsky „(...) vojenské akce během konfliktu byly ve znamení zmatku a anarchie.“¹¹³ Ani jedna strana nedisponovala vycvičenou armádou a jednalo se proto ve velké míře o akce militantních skupin. To vedlo k častému útoku na civilní cíle a k porušování dojednaných dohod.

Posun směrem k příměří byl umožněn až nedobrovolným odchodem Zviada Gamsachurdii z čela státu,¹¹⁴ který byl nahrazen dočasnou vládou pod vedením Eduarda Ševardnadzeho.¹¹⁵ Ten, spolu s novým ruským prezidentem Borisem Jelcinem, ukončil konflikt podpisem mírové smlouvy v Soči v červnu 1992.¹¹⁶ Smlouva dala základ poválečnému uspořádání Gruzie, ale zároveň přinesla oslabení gruzínských pozic, protože jak se vyjádřil turecký analytik ruské politiky Ömer Kocaman „(...) gruzínské přijetí mírové smlouvy v Soči znamenalo pro Gruzii akceptování ruských sil na osetinsko-gruzínských hranicích.“¹¹⁷

---

¹¹⁰ GOMELAURI, T.: *The Role of Economic Factors in Conflict Resolutions in Georgia and the Caucasus*. Central European University, Center for Policy Studies, 2001/2002, s. 12.

¹¹¹ GOMELAURI, T.: c.d., s. 12.

¹¹² URIGASHVILI, B.: *Khasbulatov's Statement is Causing Serious Complications in Georgia-Russian Relations*. The Current Digest of the Post-Soviet Press, 44, č. 24, 1992, s. 16.

¹¹³ SVETKOVSKY, N.: c.d.

¹¹⁴ Zviad Gamsachurdia byl nucen po protivládních demonstracích a opozičním puči odejít do exilu. Blíže viz. CHRISTOPHE B.: c.d., s. 7.

¹¹⁵ MENON, R.: c.d., s. 137.

¹¹⁶ *Agreement on Principles of Settlement of the Georgian-Ossetian Conflict*. Svobodnaya Gruzia, 1992, http://www.rrc.ge/law/xels_1992_06_24_e.htm?lawid=368&lng_3=en

¹¹⁷ KOCAMAN, Ö.: c.d., s. 10.

Dohoda ze Soči ustanovila zónu konfliktu a bezpečnostní koridor podél hranic bývalé autonomní oblasti Jižní Osetie. K jejímu dodržování byla vytvořena Smíšená kontrolní komise (Joint Control Commission - JCC) a Smíšené mírové složky (Joint Peacekeeping Forces - JPKF),¹¹⁸ které měly podporovat dialog mezi stranami, podněcovat politické ustanovení, vypracovat a implementovat opatření k urovnání konfliktu a monitorovat lidská práva.¹¹⁹ Smlouva však nepřinesla trvalé řešení gruzínsko-osetského konfliktu a napětí mezi stranami přetrvávalo po celou dobu až do roku 2004, kdy byla smlouva poprvé porušena.

Vývoj v 90. letech byl pod vlivem snah o vytvoření stabilního státu. Toto úsilí však bylo znemožněno vysokou mírou korupce a existencí organizovaného zločinu. V. Cheterian uvádí, že „(...) v prvních letech nezávislosti představovala Gruzie typický příklad tzv. *failed state*.“¹²⁰ Získala sice mezinárodní uznání ostatních států, ale stále neměla vyvinutou svoji vnitřní politickou strukturu. Její rozštěpení podle etnické, náboženské a kulturní linie, nespolehlivost institucí a neexistence legitimních vojenských složek představovaly základní znaky Gruzie 90. let 20. století.

Problém pro stabilní vývoj státu znamenal také vztah k Rusku. Zapojení Moskvy do konfliktu na počátku 90. let a tím její snaha o znovuzískání jisté kontroly nad gruzínským územím, značila nutnost vypořádat se s mocným sousedem a zaujmout pevný postoj. Zahraniční a bezpečnostní politika Ruska byla ve znamení

---

¹¹⁸ JCC byla ustanovena ze zástupců Ruska, Severní Osetie, Jižní Osetie a Gruzie a s účastí Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě. JPKF jsou tvořeny příslušníky Gruzie, Jižní Osetie a Ruska. *Agreement on Principles of Settlement of the Georgian-Ossetian Conflict*. Svobodnaya Gruzia, 1992.

¹¹⁹ *Georgia: Avoiding war in South Ossetia. Executive Summary and Recommendation*. ICG Europe Report N 159, s. 5.

¹²⁰ CHETERIAN, V.: c.d., s. 208. Jednotná definice failed state neexistuje a každý považuje za určující jiné prvky. Robert Rotberg ve své práci *Failed States, Collapsed States, Weak States: Cause and Indicators* definuje failed state jako neschopnost státní moci zajistit politické dobro pro jeho obyvatelé. Dále považuje za důležité ukazatele neschopnost zajistit vnější hranice, ztracení autority nad teritoriem, selhání institucí a nefungující infrastrukturu. William Zartman zase definuje failed state jako neschopnost státu zajisti jeho základní funkci, tedy když stát nefunguje v jeho základních prvcích. ZARTMAN, W.: *Collapsed States. The Disintegration and Restoration of Legitimacy Authority*. USA 1995.

prosazování se v postsovětském prostoru a to pomocí koncepce tzv. blízkého zahraničí.¹²¹ Prezident Jelcin blízké zahraničí označil za „(...) *prioritní oblast, ve které má Rusko zásadním zájmem s ohledem na ekonomiku, obranu a bezpečnost Rusů žijících v zahraničí.*“¹²²

Gruzie se tak na počátku 21. století stále nacházela v období snah o vytvoření stabilního státu. Nedůvěra v Ševardnadzeho vládu stále rostla a na vlivu začala získávat opoziční hnutí. Nespokojenost v zemi, spolu s vládními podvody při parlamentních volbách v listopadu 2003, umožnila sesazení režimu v tzv. Revoluci růží.¹²³

Opozice se zaměřila na hlavní příčiny upadajícího státu a slíbila Gruzíncům vyřešení problému s korupcí, ekonomickou nestabilitou, nezaměstnaností a chudobou. Důležité je však poznamenat, že otázka teritoriální integrity a politiky vůči etnickým minoritám nebyla součástí předrevolučních hesel a nebylo tedy zcela jasné, jakým směrem se tyto otázky budou dále vyvíjet.¹²⁴ To se změnilo s nástupem Michaila Saakašviliho do prezidentského úřadu v lednu roku 2004, kdy v jeho inaugurační řeči deklaroval, že „(...) *jeho cílem je transformovat Gruzii do jednotného, stabilního, demokratického a nezávislého státu.*“¹²⁵ Teritoriální integritu tak ustanovil za hlavní prioritu jeho prezidentství spolu s jednotností, bezpečností a atraktivitou gruzínského území. Kroky, které následovaly k dosažení tohoto vytyčeného cíle, však daly základ k ozbrojenému konfliktu ještě v témže roce.

---

¹²¹ BENIFAND, A.: *The Russian Policy and the Intensification of Civil Wars in Georgia, Tajikistan and Moldova*. Refuge, 12, č. 7, 1993, s. 12.

¹²² ARON, L.: *The Foreign Policy Doctrine of Postcommunist Russia and Its Domestic Context*. In: MANDELBAUM, M. (ed.): *The New Russian Foreign Policy*. New York 1998, s. 33.

¹²³ Blíže k tématu tzv. Revoluci růží například MITCHELL, L. A.: *Uncertain Democracy. U.S. Foreign Policy and Georgia's Rose Revolution*. Philadelphia 2009, s. 43 – 68.

¹²⁴ KANDELAKI, G.: *Georgia's Rose Revolution. A Participant's Perspective*. United States 2006, s. 7.

¹²⁵ TSIKHELASHVILI, K.: *Georgia Four Years After Rose Revolution*. European Stability Initiative, http://www.esiweb.org/pdf/esi_turkey_tpq_id_109.pdf

2.1 Konflikt v roce 2004. Směřování k válce v srpnu roku 2008.

Vnitřní politika Gruzie po prezidentských volbách v roce 2004 byla velmi ovlivňována zahraniční politikou prezidenta Saakašviliho. Jeho prozápadní orientace determinovala vztahy k Rusku a s tím související vztahy Ruska k separatistickým regionům. Můžeme se setkat s názory, že Moskva využívala existenci etnických konfliktů k ospravedlnění přítomnosti ruských vojenských jednotek, pod maskou mírových sil, na gruzínském území.¹²⁶ Získala tak důležitý vliv na území, nad kterým chtěla prosadit svoji kontrolu. Specialista v oblasti euroasijských a ruských vztahů Jeffrey Mankoff tvrdí, že „(...) ruská podpora separatistickým regionům a neřešení zamrzlých konfliktů tak poskytovala Rusku důvod udržovat jeho jednotky na gruzínském území a zároveň nadále zabraňuje možnosti Gruzie stát se členem EU nebo NATO.“¹²⁷

Ačkoli zahraniční politika prezidenta Saakašviliho přispěla ke konfliktu v roce 2004, jeho hlavní důvody musíme hledat ve vnitřním dění ve státu, v historickém kontextu a v krocích gruzínského prezidenta směrem k regionu. Na základě určitých společných prvků lze určit politické, ekonomické a geopolitické příčiny konfliktu.

Politické příčiny konfliktu vycházejí z nároků obou stran na území v rámci Gruzie. Politicky jsou rozděleni na základě touhy po územní celistvosti na straně Gruzie a na druhé straně, z pohledu Jižní Osetie, na požadavku národního sebeurčení. Po nástupu prezidenta Saakašviliho se teritoriální integrita stala hlavní prioritou jeho prezidentství a požadoval plné začlenění separatistického území do Gruzie.

Lídři Jižní Osetie však měli odlišné představy a již od boje za nezávislost na počátku 90. let připouštěli pouze dvě varianty možného vývoje – plnou nezávislost jejich území a mezinárodní uznání nebo

---

¹²⁶ KOCAMAN, Ö.: c.d., s. 24.

¹²⁷ MANKOFF, J.: c.d., s. 259.

integrace do Ruské federace.¹²⁸ Argumentovali tím, že již od dob Sovětského svazu bylo území Osetinců nespravedlivě rozděleno mezi Rusko a Gruzii a že nyní by měli mít plné právo na národní sebeurčení. Prezident Jižní Osetie Eduard Kokoity prohlásil, že „(...) je nejvyšší čas zastavit rozdělování Osetie na Jižní a Severní. Měla by tu být pouze jedna, sjednocená Osetie a začlenění části jejího území do Gruzie je zcela mimo mysl.“¹²⁹ Zároveň také zdůrazňoval, že „(...) práva Osetinců budou lépe zabezpečena v rámci Ruské federace, která jim již poskytuje i finanční pomoc.“¹³⁰ Gruzínská strana na druhou stranu oponovala tvrzením, že v regionu žije velká část etnických Gruzinců a včlenění do Ruské federace by tak znamenalo podkopání její územní celistvosti. Zároveň upozorňovala na fakt, že region je ekonomicky neživotaschopný a nezávislost je proto nereálná.¹³¹

Ekonomické příčiny konfliktu vycházejí ze samotné povahy tzv. zamrzlého konfliktu.¹³² Situace v zemi tak poskytuje prostředí pro nelegální obchody, a to ať se jedná o pašování, obchod se zbraněmi a drogami nebo únosy. Část příjmů z těchto obchodů byla používána na zajištění základních potřeb obyvatelstva Jižní Osetie, a ta pak nebyla vázaná na podporu Tbilisi.¹³³ Prezident Saakašvili v tomto viděl největší překážku k vyřešení konfliktu a zasadil se proto o kroky vedoucí k potírání těchto zločinů.

---

¹²⁸ KOCAMAN, Ö.: c.d., s. 10.

¹²⁹ Kokoiev calls for „United Ossetia“, *Rule out Integration into Georgia*, <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=7841>

¹³⁰ Tamtéž.

¹³¹ *Georgia: Avoiding war in South Ossetia. Executive Summary and Recommendation*. ICG Europe Report N 159, s. 9.

¹³² Tzv. frozen conflicts jsou typické pro post-Sovětský prostor a v dnešní době mluvíme o zamrzlém konfliktu v Náhorní Karabach mezi Arménií a Ázerbájdžánem, Abcházii a Jižní Osetií v Gruzii a Transnistrií v Moldavsku. Každá konflikt je rozdílný na základě jeho historie a průběhu, ale u všech se dají nalézt společné prvky. Jedná se o slabost státu a státních institucí, stagnující ekonomiku a hlavně o neschopnost dojít k finálnímu řešení konfliktu. KAPITONENKO, M.: *Resolving Post – Societ „Frozen Conflict“: Is Regional Integration Helpful?* *Caucasian Review of International Affairs*, č. 3, 2009.

¹³³ FREESE, T.: *Smuggling to Survive*. EurAsiaNet. org, <http://www.eurasianet.org/georgia/shida/story.html>

Hlavním centrem těchto nelegálních obchodů bylo tržiště Ergneti, kde se prodávalo zboží, které neprošlo patřičným systémem kontrol.¹³⁴ Obě strany nebyly ochotny ustanovit celní kontroly, protože ze strany Gruzie by to znamenalo uznání existence nezávislosti Jižní Osetie a Jižní Osetie nechtěla povolit výskyt gruzínských úředníků na jejím území. V červnu 2004 se tak vláda v Tbilisi rozhodla tržiště Ergneti uzavřít a dosáhnout ekonomického kolapsu Jižní Osetie, který by zapříčinil nespokojenost obyvatelstva s tamním režimem a ochotu včlenit se do Gruzie.¹³⁵ Obyvatelstvu byla Tbilisim zajištěna humanitární pomoc spolu se sociálními a ekonomickými projekty, ale „(...) ty se nesetkaly s přízní a naopak byly považovány za snahy intervenovat do vnitřních záležitostí.“¹³⁶

Geopolitická podstata konfliktu je určena strategickou polohou celého území. Region Jižní Osetie, ležící na hranicích Gruzie a Ruska, tak představuje klíčovou pozici pro tyto dva státy. Z hlediska Ruska je to region, který umožňuje ruský dohled nad přístupem z Gruzie do Severní Osetie přes klíčový Rokský tunel.¹³⁷ Gruzínská strana jej však vidí z historického hlediska jako součást svého území a zároveň ji umožňuje jednu ze tří možných přístupových cest do Ruska¹³⁸.

Lze tedy konstatovat, že nacionalistická rétorika prezidenta Saakašviliho a kroky podniknuté po jeho nástupu na prezidentský post nesměřovaly ke sjednocení gruzínského území. Naopak se ukázalo, jak složitá je povaha konfliktu, a gruzínský tlak na Jižní Osetii vedl k vojenským aktivitám v srpnu 2004.

Po zvýšení počtu gruzínských jednotek na území Jižní Osetie, což bylo ze strany Tbilisi obhajováno v návaznosti na snahy potírat nelegální obchody a uzavření Ergneti tržiště, došlo k prvním vojenským

---

¹³⁴ *Governor Blows up By-Roads to Present Smuggling*. Civil.ge, 2003.

¹³⁵ FREESE, T.: c.d.

¹³⁶ *EU Envoy Visits South Ossetia*. Civil.ge, 2004,
<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=7274&search=>

¹³⁷ *Georgia: Avoiding war in South Ossetia. Executive Summary and Recommendation*. ICG Europe Report N 159, s. 9.

¹³⁸ Jedná se o Transkavkazskou dálnici vedoucí před území Jižní Osetie, Rokským tunelem dále do Ruska.

konfrontacím mezi gruzínskými a osetinským složkami.¹³⁹ Prezident Saakašvili však prohlásil, že „(...) *konflikt v Jižní Osetii není problémem mezi Osetinci a Gruzínci, ale je problémem mezi Gruzii a Ruskem.*“¹⁴⁰ Jeho prohlášení opíral o tvrzení, že Rusko dodávalo Jižní Osetii vojenské vybavení, palivo a aktivně se tak podílelo na bojích. Svým prohlášením tak definoval Rusko jako aktivního aktéra konfliktu a celý konflikt povýšil na mezistátní.¹⁴¹

Ačkoliv byl tedy konflikt v srpnu 2004 zpočátku definován jako vnitřní záležitost Gruzie, v jeho průběhu došlo k předefinování. Ruský prezident Putin však nadále tvrdil, že „(...) *problém není mezi Tbilisi a Moskvou, ale mezi Gruzii a jejími separatistickými regiony.*“¹⁴² Přestože se jednalo o krátký konflikt, bez většího mezinárodního zapojení, přinesl s sebou důsledky, které ovlivňovaly budoucí vývoj. Jednalo se především o zhoršení vztahů mezi Tbilisi a Moskvou, které kulminovalo v srpnu 2008.¹⁴³

Kapitola si dala za úkol odpovědět na výzkumné otázky, a sice, zda ke konfliktu v roce 2008 přispěla vnitřní politika Tbilisi vůči Jižní Osetii a zda na něj měla vliv podoba gruzínsko-ruských vztahů. Lze konstatovat, že napjaté vztahy mezi Tbilisi a Cchinvali, jejichž podoba má však dlouhé historické kořeny, představovaly jeden z důvodů války v roce 2008. Poté, co v Gruzii proběhla tzv. Revoluce růží, došlo ke zhoršení vzájemných vztahů, což se projevilo v krátké vojenské konfrontaci v roce 2004. Tento konflikt zároveň představoval výrazný

---

¹³⁹ První přestřelky začaly 11. 8. 2004 a obě strany konfliktu hlásily ztráty na životech. První dohoda o příměří byla podepsána 13. 8., ale skutečný klid zbraní nastal až 18. 8. za pomoci Smíšené kontrolní komise a Smíšených mírových sil, *Georgia: Avoiding war in South Ossetia. Executive Summary and Recommendation*. ICG Europe Report N 159, s. 14.

¹⁴⁰ Saakashvili: *Russia to Blame for South Ossetia Crisis*. Euroasia Insight, 2004, <http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav071204.shtml>

¹⁴¹ *Georgia: Avoiding war in South Ossetia. Executive Summary and Recommendation*. ICG Europe Report N 159, s. 16.

¹⁴² INDANS, I.: *Relations of Russia and Georgia: Developments and Future Prospects*. Baltic Security and Defence Review, č. 9, 2007, s. 138.

¹⁴³ HALBACH, U.: *The Langer „Countdown to War“: Growing Confrontation between Georgia and Russia 2004 – 2008*. In: *The EU Investigation Report on the August 2008 War and the Reaction from Georgia and Russia*. Caucasus analytical digest č. 10, 2009, s. 3.

mezník v gruzínsko-ruských vztazích. Jeho důsledkem bylo jejich výrazné zhoršení, které vedlo až k srpnové válce v roce 2008.

3. Rusko-gruzínská válka v srpnu 2008

Vnitřní situace v Gruzii, vztahy se separatistickými regiony a politická nálada na jejich území byly významnými faktory ovlivňujícími dění v roce 2008. Po nástupu prezidenta Saakašviliho s jeho nacionalistickou rétorikou požadující teritoriální integritu Gruzie se zamrzlý konflikt stal novou realitou procházející celou politickou a společenskou sférou života. Bylo otázkou času, kdy znovu „rozmrzne“ a elity budou muset řešit, jak se postavit ke konfliktu, který byl od počátku 90. let utlumen.

Následující kapitola se bude věnovat průběhu rusko-gruzínské války v srpnu roku 2008. Její bližší analýza pomůže pochopit, jaký měla význam na dění v první dekádě 21. století a jak tedy ovlivnila vztahy mezi Tbilisi a Washingtonem a Ruskem a USA. V kapitole je stanovena výzkumná otázka zda jednalo o mezinárodní konflikt, kdy tedy hlavními aktéry byla Gruzie a Rusko.

Od roku 2004 docházelo k tlaku ze strany Tbilisi na její separatistické regiony, a to jak formou politickou, tak i ekonomickou. Nacionalistická rétorika prezidenta Saakašviliho, vylučující jakékoli jiné řešení konfliktu než dosažení jednotného gruzínského státu, však nepřinesla žádnou alternativu pro regiony. Sabine Fisher tvrdí, že *„gruzínská politika kompletně ignorovala politické aktéry v Jižní Osetii a Abcházii a nevyužila tak možnosti politického dialogu.“*¹⁴⁴ Tbilisi se soustředilo na Rusko jako na hlavního nepřitele a vynechalo separatistické elity z možného hledání kompromisu.

Dalším faktorem, který přispěl ke krizi v roce 2008, byl tzv. špionážní skandál na podzim roku 2006. Incident začal poté, co byli v Tbilisi zatčeni čtyři ruští vojenští důstojníci a byli obviněni, že jsou členy špionážní sítě, jejichž úkolem je zabránit vstupu Gruzie do NATO.¹⁴⁵ Gruzie to považovala za provokaci ze strany Ruska a za snahy ovlivňovat její vnitřní politiku. V Moskvě tato akce vyvolala silné

---

¹⁴⁴ FISHER, S.: *Worst Case: Escalation of the Unresolved Conflict in Georgia*. European Union Institute for Security Studies, 2008, s. 3.

¹⁴⁵ Více viz HALBACH, U.: c.d., s. 3

protigruzínské nálady a přispěla k ruské nátlakové politice jak v oblasti politické, tak ekonomické.

Ruská strana začala uplatňovat sankce na gruzínské výrobky proudící do Ruska a využila blokádu jakékoli spojení směrem do Gruzie. Došlo tak k uzavření letecké, pozemní, mořské, poštovní a bankovní komunikace směrem do Gruzie a k uvalení embarga na gruzínské víno, ovoce, zeleninu a minerální vodu.¹⁴⁶ Jelikož Rusko představuje pro gruzínské výrobky největší exportní trh, tyto sankce znamenaly výrazné omezení vývozních aktivit Gruzie a ohrožovaly tak ekonomickou prosperitu země. Autoři Jan Hodač a Petr Strejček však tvrdí, že „(...) jakkoli je pravděpodobné, že ruské hospodářské restrikce byly politicky podpořeny, respektive, že korespondovaly s celkovou atmosférou v diplomatických vztazích mezi oběma zeměmi, faktem zůstává, že Gruzie porušovala exportní pravidla svých výrobků a Rusko se tak pouze chovalo jako nespokojený zákazník“.¹⁴⁷ Gruzínská strana však viděla ve všech těchto akcích politicky podmíněné kroky.¹⁴⁸

Zhoršení vztahů, špionážní skandál a embargo na gruzínské výrobky vedlo k výraznému napětí mezi Moskvou a Tbilisi. To se ještě umocnilo v dubnu 2008, kdy prezident Putin vydal prezidentský dekret, podle kterého měla ruská vláda spolupracovat s vládami Abcházie a Jižní Osetie v oblasti obchodu, hospodářství a sociálních a vědeckých otázkách.¹⁴⁹ Svante E. Cornell a David J. Smith tvrdí, „(...) že tento krok byl v Gruzii vnímán jako podpora Moskvy separatistickým

---

¹⁴⁶ HALBACH, U.: c.d., s. 4.

¹⁴⁷ Rusko u embarga na víno argumentovalo tím, že gruzínské produkty nesplňují ruské hygienické předpisy. V případě minerálních vod se prokázalo, že se na ruském trhu objevuje napodobenina vody Boržomi, která tak nesplňuje potřebné předpisy a Rusko se tedy snažilo zabránit jejímu dalšímu šíření na jeho trh. HODAČ, J. – STREJČEK, P.: *Politika Ruské Federace v postsovětském prostoru a střední Evropě*, Brno 2008, s. 172.

¹⁴⁸ INDANS, I.: c.d., s. 133.

¹⁴⁹ CORNELL, S. E. – POPJANEVSKI, J. – NILSSON, N.: *Russia's War in Georgia: Cause and Implications for Georgia and the World*, Central Asia-Caucasus Institute, Policy paper, 2008, s. 8..

*regionům a jako případná legalizace připojení těchto dvou regionů k Rusku.*¹⁵⁰

Rozbroje se ještě umocnily na přelomu července a srpna roku 2008, kdy se strany začaly navzájem obviňovat z vyprovokování pohraničních ozbrojených bojů, které byly v tomto období velmi časté, a kdy začalo vojenské cvičení ruské armády „Kavkaz 2008“ na gruzínsko ruských hranicích.¹⁵¹ Zároveň také ruská strana ohlásila dokončení železnice důležité pro případnou možnost transportovat těžké vojenské vybavení z Ruska na území Gruzie. 2. srpna 2008 bylo dokončeno vojenské cvičení „Kavkaz 2008“, ale místo návratu na vojenskou základnu zůstaly jednotky na svých pozicích u gruzínských hranic.¹⁵² Ruský analytik Pavel Felgenhauer se v této době k situaci vyjádřil, že „(...) manévry na hranicích by mohly znamenat brzkou invazi ruských jednotek do Gruzie.“¹⁵³

Hlavní ruský vyjednávač pod záštitou Smíšené kontrolní komise pro gruzínsko osetinský konflikt Jurij Popov oznámil, že budou pod ruským dohledem vedena bilaterální jednání mezi představiteli Gruzie a Jižní Osetie ve snaze nalézt společnou možnou dohodu.¹⁵⁴ K těmto jednáním však nedošlo, protože 7. srpna 2008, v den, na kdy byla naplánovaná tato jednání, se nedostavil zástupce žádné strany. Naopak se dále vyostřovaly přestřelky mezi gruzínským ozbrojenými silami a rebely na straně Jižní Osetie.

K situaci nepřispěla ani zpráva, kterou dostala ještě tentýž den gruzínská vláda, o pohybu ruských vojsk v Rokském tunelu.¹⁵⁵ Považovala to za snahy Ruska mít přímý vliv na dění v Jižní Osetii, a

---

¹⁵⁰ CORNELL, S. E. – SMITH, D. J.: *Moscow Moves to de facto Annexation of Georgian Breakaway Regions*. Central Asian-Caucasus Institute, 2008.

¹⁵¹ MALEK, M.: *Georgia and Russia: The „Unknown“ Prelude to the „Five Day War“*. Caucasian Review of International Affairs, č. 3, 2009.

¹⁵² RICHTER, W.: *Initial Military Operations during the War in Georgia in August 2008*. In: *The EU Investigation Report on the August 2008 War and the Reaction from Georgia and Russia*. Caucasus analytical digest č. 10, 2009, s. 5.

¹⁵³ WHITMORE, B.: *Did Russia Plan Its War in Georgia?* EurAsiaNet, 2008, <http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/pp081608.shtml>

¹⁵⁴ *Russia vows to defend S Ossetia*. BBC News, 2008, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7543099.stm>

¹⁵⁵ Rokský tunel spojuje Severní a Jižní Osetii a představuje tak hlavní cestu z Ruska do separatistické oblasti

tedy za aktivní účast Moskvy v případném konfliktu. Ačkoli bylo gruzínské vedení varováno ze strany USA, aby se nenechalo ovlivnit ruskými snahami vtáhnout Gruzii do otevřeného konfliktu, od půlnoci se gruzínské jednotky zapojily s cílem zničit silnici vedoucí od Rokského tunelu do jihoosetského města Cchinvali.¹⁵⁶

Tímto krokem tak začala pětidenní válka, která byla, podle Michaela Emersona, odborníka z think tanku CEPS, „ (...) *první válkou 21. století, která však představovala bod zlomu ve vztazích po Studené válce.*“¹⁵⁷ Bylo to poprvé od roku 1979, kdy Moskva vedla promyšlenou válku proti sousedícímu státu. Událo se tak na evropském kontinentě, proti státu, který byl členem Rady Evropy a OBSE a který měl demokraticky zvolenou vládu. Pierre-Emmanuel Thomann, analytik Evropského institutu pro mezinárodní vztahy, tvrdí, že „(...) *Rusko tak dalo najevo, jak hodlá v budoucnu prosazovat svoje zájmy.*“¹⁵⁸

Snahy o prosazení ruského vlivu mohly být viděny již během války, kdy se Rusko snažilo získat kontrolu nad strategickými místy v Gruzii. Moskva věděla, že v případě dohledu nad těmito oblastmi, které Gruzii zajišťují její nezávislost nad Ruskem, dojde k oslabení Tbilisi. Po vypuknutí války tak došlo k útokům na tyto strategické cíle v Gruzii.

Jedním z nich byl útok na černomořský přístav Poti 9. srpna 2008, který představoval důležitý bod pro případné vylovení ruských jednotek.¹⁵⁹ Získání významného přístavu a přístupu k moři by umožnilo další otevření nového tlaku na Tbilisi ze západní strany. Ze severu byla již otevřena druhá válečná fronta, která vycházela z Abcházie a zajišťovala ji abchazské milice.¹⁶⁰ Kontrola nad přístavem

---

¹⁵⁶ CORNELL, S.E. – POPJANEVSKI, J. – NILSSON, N.:c.d., s. 14.

¹⁵⁷ EMERSON, M.: *Post-Mortem on Europe's First War of the 21st Century*. CEPS Policy brief, 2008, s. 1.

¹⁵⁸ THOMANN, P.-E.: *Russia-Georgia: the multipolar world's first war*. La revue géopolitique, 2008.

¹⁵⁹ *Day-by-day: Georgia-Russia crisis*. BBC News, 2008, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7551576.stm>

¹⁶⁰ CORNELL, S.E. – POPJANEVSKI, J. – NILSSON, N.:c.d., s. 16.

Poti by tak znamenala možnost tlaku na Tbilisi po celém území od Černého moře.

Dalším ruským strategickým cílem se stala oblast, kterou prochází ropovod Baku – Tbilisi – Ceyhan (BTC).¹⁶¹ V okruhu 20 km došlo k bombovým útokům, které nezasáhly přímo část potrubí a nedošlo tak k přímému porušení jeho fungování, ale můžeme je považovat za varující signál do budoucna. Profesor mezinárodního práva Jorge Heine však tvrdí, že „(...) *BTC nepředstavuje pro Rusko tak významný bod, kvůli kterému by riskovalo případnou konfrontaci s EU a USA.*“¹⁶² Je pravdou, že BTC umožňuje transport ropy do Evropy bez přímého vlivu Ruska, ale případný konflikt by znamenal pro Rusko mnohem větší finanční ztráty než ropa, co je vedena BTC. Odborník na problematiku Kavkazu Vakhtang Darchiashvili konstatuje, že „(...) *zpochybnění spolehlivosti Gruzie jako tranzitní země pro dodávky kaspických energetických zdrojů nemuselo být prvotním cílem Ruska, ale je to vnímáno jako pozitivní efekt při celkové snaze o upevnění ruské přítomnosti a vlivu na území Kavkazu. Rusko dalo svou vojenskou akci mimo jiné najevo, že stabilita dodávek energetických zdrojů přes Gruzii, respektive stabilita regionu jako takového, závisí na jeho vůli.*“¹⁶³

Útoky na strategické cíle v Gruzii a přesunutí bojů i na gruzínské území vedly k tomu, že gruzínská strana podala oficiální žádost o příměří na ruskou ambasádu v Tbilisi.¹⁶⁴ Tím však nedošlo k ukončení bojů a ruské útoky se přesunuly na nové cíle. Jednalo se

---

¹⁶¹ Ropovod Baku – Tbilisi – Ceyhan se stal hlavním cílem Clintonovi administrativy v oblasti zajištění diverzifikace zdrojů a byl dokončen v roce 2005. Zajišťuje transport 1 milionu barelů ropy denně z Ázerbájdžánu přes Gruzii do Turecka a dále do Evropy. Jeho význam se zvyšuje s faktem, že se vyhýbá jak území Iránu, tak Ruska, a představuje tak možnost transportu bez vlivu těchto dvou ropných mocností. CORNELL, S. E. – TSERETELI, M. – SOCOR, V.: *Geostrategic Implications of the Baku – Tbilisi – Ceyhan Pipeline*. In: STARR, F. S. – CORNELL, S. E. (eds.): *The Baku – Tbilisi – Ceyhan Pipeline: Oil Windows to the West*. Central Asia-Caucasus Institute, Policy paper, 2005.

¹⁶² HEINE, J.: *The Conflict in the Caucasus: Causing a New Cold War?* India Quarterly: A journal of International Affairs, 65, č. 1, 2009, s. 63.

¹⁶³ DARCHIASHVILI, V.: *Byla rusko – gruzínská válka bojem o tranzitní cesty?* In: *Energetická bezpečnost kaspického regionu*. Bulletin Centra ázerbájdžánských a kaspických studií, č. 1, 2009, s. 15,

¹⁶⁴ CORNELL, S.E. – POPJANEVSKI, J. – NILSSON, N.: c.d., s. 16.

zejména o bombardování města Gori,¹⁶⁵ kterým vedla silnice spojující východní a západní část Gruzie a která tak představovala důležitý prvek pro přesun gruzínských jednotek. Ruská strana tak nereagovala na požadavek Gruzie o příměří a stále se snažila o získání pevného postavení.

Až poté, co se do vyjednávání o příměří zapojila Evropská unie, v té době ji předsedající Francie v čele s Nikolasem Sarkozym, podepsal ruský prezident Dimitrij Medveděv 12. srpna 2008 plán příměří, který byl poté představen v Tbilisi a přijat gruzínským prezidentem Saakašvilim.¹⁶⁶ Ačkoli na nejvyšší úrovni bylo podepsáno příměří, neznamenal to ještě zastavení bojů. Docházelo stále k útokům na gruzínské vesnice v Jižní Osetii a na Gori. Rusko mělo nadále pod kontrolou gruzínský vzdušný prostor.

Příměří podepsané 12. srpna lze považovat za oficiální skončení pětidenní války, ale realita tomu neodpovídala. Fakt, že se ruské jednotky ihned z gruzínského území nestáhly, byl důkazem porušení tohoto mírového plánu. Ten obsahuje:¹⁶⁷

- zdržet se použití síly
- definitivní zastavení válčení
- zajistit volný přístup pro humanitární pomoc
- stažení gruzínských vojenských jednotek na jejich obvyklé pozice
- stažení ruských vojenských jednotek na pozice před vypuknutím konfliktu, během čekání na mezinárodní mechanismus budou ruské peacekeepingové jednotky zajišťovat dodatečná bezpečnostní opatření

---

¹⁶⁵ *Day-by-day: Georgia-Russia crisis.* BBC News, 2008. Rachel Denber, zástupce Human Rights Watch pro Evropu a Střední Asii, se k situaci vyjádřila, že „(...) pokud tedy Rusko má vliv nad Gori, je nutné, aby zajistilo nezbytnou ochranu všem obyvatelům a zabránilo dalším útokům na etnické Gruzince.“ *Russia/Georgia: Militias Attack Civilians in Gori Region.* Human Rights Watch, 2008.

¹⁶⁶ VAN HERPEN, M.H.: *The Foreign Policy of Nicolas Sarkozy. Not Principled, Opportunistic and Amateurish.* Cicero Foundation Great Debate Paper, č. 10/01, 2010, s. 4.

¹⁶⁷ *Six Point Peace Plan.* http://smr.gov.ge/uploads/file/Six_Point_Peace_Plan.pdf Neoficiální anglický překlad viz. *Sarkozy under fire over „foggy“ Georgia peace plan.* EurActiv, 2008, http://www.euractiv.com/en/foreign-affairs/sarkozy-fire-foggy-georgia-peace-plan/article-174977?_print

- zahájení mezinárodní diskuze o budoucí bezpečnosti a stabilitě Abcházie a Jižní Osetie

Během vyjednávání došlo k tlaku ze strany Ruska týkajícího se mírového plánu. Moskva trvala na včlenění pasáže o ruském zajištění „*dodatečných bezpečnostních opatření*“, které se postupem času ukázalo jako klíčové. Poté, co se stupňoval tlak na zklidnění situace a dodržení podepsaného příměří, ruský prezident slíbil 17. srpna roku 2008 odchod vojsk z Gruzie, a to následující den. Na základě pasáže z bodu pět však prohlásil, že „*(...) Rusko by mohlo dokončit stažení vojsk k 22. srpnu, ale s výjimkou 500 vojáků, kteří budou zajišťovat dodatečná bezpečnostní opatření.*“¹⁶⁸ Akceptací mírového plánu i s pasáží v pátém bodu došlo k zoficiálnění pobytu ruských jednotek na Gruzínském území a otevřel tak možnost k „*časově neomezené okupaci.*“¹⁶⁹

Šestibodový mírový plán představuje oficiální ukončení války, ale jak tvrdí analytik Seda Kirdar „*(...) nebyl schopný přivést strany konfliktu k zásadnímu a trvalému řešení.*“¹⁷⁰ Ačkoli na jeho základě skutečně došlo postupem času k zastavení bojů, stáhnutí velké části ruských jednotek a navrácení gruzínských sil na jejich obvyklé pozice, nedal pevné základy finálnímu řešení. To se potvrdilo 25. srpna 2008, kdy Rusko uznalo nezávislost Jižní Osetie a Abcházie a oficiálně tak nepodpořilo nároky Gruzie na teritoriální integritu.¹⁷¹

Uznání nezávislosti Jižní Osetie a Abcházie obhájí Rusko faktem vyhlášení nezávislosti Kosova v únoru 2008, která byla podpořena západními státy.¹⁷² Ruské elity ihned deklarovaly, že „*(...) Kosovo budou jako precedens interpretovat v oblastech, které vnímají*

---

¹⁶⁸ SOCOR, V.: *Russian Troops in Georgia: Pullout, Pull-Back, or Stay Put?* Euroasia Daily Monitor, 5, č. 161, 2008.

¹⁶⁹ EMERSON, M.: c.d., s. 3.

¹⁷⁰ KIRDAE, S.: *Conflict Resolution in Georgia: An Analysis Applying the Intractable Conflict Theory and the Governmental Politics Model.* http://www.sam.gov.tr/perceptions/volume13/winter/seda_kirdar.pdf s. 56.

¹⁷¹ THIM, M.: *Quest for Hard Power: The European Union and the Black Sea Region after the Russia-Georgia War.* Turkish Policy Quarterly, 7, č. 3, 2008, s. 80.

¹⁷² Seznam států, které uznaly nezávislost Kosova, *Countries that have recognized the Republic of Kosovo*: Ministry of Foreign Affairs, <http://www.mfa-ks.net/?page=2,33>

*jako svou sféru vlivu*¹⁷³ a budou na tento jev reagovat bez konzultací se západními partnery. Odborníci na mezinárodní právo ale tvrdí, že se o precedentu hovořit nedá.¹⁷⁴ Jedná se totiž o střed dvou rovnocenných principů mezinárodního práva – princip sebeurčení národů a princip nenarušitelnosti teritoriální integrity – a fakt, že v případě Kosova byl jeden princip nadřazen nad druhý, ještě nezakládá precedens o jeho obecné nadřazenosti.¹⁷⁵ Ruské uznání nezávislosti Jižní Osetie a Abcházie tak podpořily pouze tři státy, a to Venezuela, Nikaragua a Nauru.¹⁷⁶

3.1 Hodnocení pětidenní války

Pětidenní válka představovala zlom v rusko-gruzínských vztazích, které měly klesající tendenci již od zvolení Saakašviliho prezidentem. Otázka statu Jižní Osetie tak představovala spínající prvek k vyústění konfrontace mezi prozápadní orientací Saakašviliho a představou ruského vlivu Moskvy. Ruským uznáním nezávislosti Jižní Osetie a Abcházie došlo k nastolení nové situace v regionu a k nutnosti států se k ní postavit.

K bližšímu rozboru pětidenní války v srpnu 2008 je potřeba se zaměřit na analýzu pozadí konfliktu a s tím související definování aktérů konfliktu. Podrobnější analýza všech zainteresovaných stran konfliktu nám pomůže k pochopení základních prvků důležitých pro vývoj po roce 2008.

Situace na území Gruzie byla již od roku 2004 silně ovlivňována politikou Ruska k tomuto státu. Vztahy Tbilisi k jeho separatistickým regionům byla otázka vnitřní politiky Gruzie, která se od nástupu

---

¹⁷³ ANTONENKO, O.: *From Kosovo to South Ossetia: in search of a precedent*. Ria Novosti, 2008, <http://en.rian.ru/analysis/20080819/116126973.html>

¹⁷⁴ TARIVERDIYEVA, E.: *Experts: Conclusion on Kosovo's independence is not precedent for other similar conflicts, including Nagorno-Karabakh*. Trend, 2008, <http://en.trend.az/news/karabakh/1725592.html>

¹⁷⁵ FRIČOVÁ, M. – THIM, M. – VESELÝ, L.: *Ruská válka v Gruzii: Jak dál?* Policy Paper 2008, s. 7.

¹⁷⁶ NODIA, G.: *Georgia's Policy towards Russia and the Conflict Regions: Options Now*. In: *Russia – Georgia Relations*. Russia Analytical Digest, č. 68, 2009, s. 5,

prezidenta Saakašviliho snažila prosadit princip teritoriální integrity na svém území.¹⁷⁷ Ruské strategické zájmy v Jižní Osetii a Abcházii však podněcovaly jeho aktivní roli na tomto území a předurčovaly budoucí podobu zdejšího vývoje. Již od konfliktu v roce 2004 se nejednalo pouze o spory mezi Gruzii, Jižní Osetii a Abchází, ale Rusko se zde také aktivně participovalo.

Gruzie se nacházela pod ruským tlakem dlouho před propuknutím války v roce 2008, ale k jeho zintenzivnění došlo po tzv. Revoluci růží. Saakašviliho prioritou v posílení ekonomiky a státních institucí, rozhodná prozápadní zahraničně politická orientace a obnovení teritoriální integrity země představovala hlavní body nelibosti Moskvy.¹⁷⁸ Snaha Ruska získat co největší vliv na dění v separatistických regionech a oslabit pozici Gruzie byla ještě umocněna tzv. pasportizací, která probíhala již od dob vlády prezidenta Ševardnadzeho.¹⁷⁹ Jednalo se o ruskou politiku propůjčování a udělování ruského občanství lidem žijícím v oblastech Jižní Osetie a Abcházie. K usnadnění této politiky přispěl Ruský zákon o občanství přijatý v roce 2002, který usnadnil proceduru a na území separatistických regionů tak došlo k masovému nárůstu obyvatel s ruským občanstvím.¹⁸⁰

Ruský tlak na vnitřní politiku Gruzie se ještě umocnil v roce 2006, kdy uvalilo ekonomické embargo na gruzínské výrobky. To otřásl s gruzínskou ekonomikou a Tbilisi se tak stalo zcela neatraktivním centrem pro jeho separatistické regiony. Ruská podpora těmto regionům, jak v ekonomické, tak vojenské podobě umožňovala jejich životaschopnost a nezávislost na gruzínském centru.

---

¹⁷⁷ FREIZER, S.: *The pillars of Georgia's political transition*. Open Democracy, 2004, http://www.opendemocracy.net/faith-caucasus/article_1732.jsp

¹⁷⁸ FRIČOVÁ, M. – THIM, M. – VESELÝ, L.: c.d., s. 6.

¹⁷⁹ EHIN, P.: *The Eastern EU Neighbourhood-an Area of Competing Policies: Shared Neighbourhood between the EU and Russia*. Policy Department External Policies, European Parliament, 2007, s. 12.

¹⁸⁰ *Report Volume I*. Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009, s. 18.

Vliv Ruska na regiony byl tedy evidentní, a ačkoli oficiálně deklarovalo, že uznává územní celistvost Gruzie, podporovalo režimy v Jižní Osetii a Abcházii a snažilo se na těchto územích zvýšit svůj vliv. Po všech krocích podniknutých od tzv. Revoluce růží dospělo až k aktivní vojenské účasti v pětidenní válce.

Po výměně elit v Gruzii v roce 2004 a přiklonění se k prozápadní orientaci se Moskva snažila o udržení si vlivu na tomto území. Prezidentský dekret o hospodářské, obchodní a sociální spolupráci s vládami Cchinvali a Suchumi a ekonomické sankce na gruzínské zboží měly přispět k nerozvážnému kroku Gruzie, který by oslabil její pozice. To se však podařilo až v srpnu 2008, kdy Gruzie zareagovala na přesun ruských jednotek Rokským tunelem. Přítomnost ruských vojenských sil v Gruzii potom bylo obhajováno jako ochrana ruských občanů žijících na území Jižní Osetie.¹⁸¹ Kroky podniknuté Moskvou je však potřeba vidět i v širším kontextu. Rusko jasně deklarovalo, že po uznání nezávislosti Kosova západními státy, bude totéž prosazovat i u Jižní Osetie a Abcházie. *„Ruské uznání nezávislosti Jižní Osetie a Abcházie je nezbytný krok k zajištění bezpečnosti těchto dvou národů. Jsme zavázáni podporovat nároky Osetů a Abcházů na stabilitu, mír a nezávislost“*, řekl Sergej Mironov, mluvčí Rady Federace.¹⁸² Jejich vyhlášení a uznání nezávislosti tak bylo vyústěním dlouhodobé ruské politiky.

Dalšími aktéry v pětidenní válce byla Jižní Osetie a Abcházie. Nezbytné je však dodat, že obě území byly pod vlivem Moskvy a jakékoli vojenské akce by bez ní nebyly možné. Závislost obou území na pomoci z Ruska je zásadní.

Cchinvali a Suchumi měly naprostou nedůvěru k politice Tbilisi, kterou od příchodu Saakašviliho vnímaly jako agresivní a namířenou na jejich vytěsnění. V politické, ekonomické a bezpečnostní sféře jsou

---

¹⁸¹ Tato obhajoba vycházela z politiky pasportizace. YAKOBASHVILI, T.: *The Aggression by the Russian Federation against Georgia*. In: *The EU Investigation Report on the August 2008 War and the Reaction from Georgia and Russia*. Caucasus analytical digest č. 10, 2009, s. 12.

¹⁸² *Russia recognizes South Ossetia and Abkhazia to save people's lives*. Pravda. Ru., 2008, http://english.pravda.ru/russia/kremlin/26-08-2008/106214-russia_ossetia_abkhazia-0/

zcela závislé na ruské pomoci a pro obyvatelé tak představuje Rusko jedinou záchranu. Zde je však nutné rozdělit mezi Jižní Osetii a Abcházii, protože v Abcházii je více rozvinuta občanská společnost a politické prostředí. Političtí lídři v Abcházii se tak snaží vymanit z jednotného vlivu Ruska a interpretují jejich zájmy o spolupráci s ostatními mezinárodními aktéry, zejména s EU.¹⁸³ Tento fakt však byl zcela přehlížen gruzínským vedením v období před srpnem 2008, které separatistické elity ignorovalo a vedlo to tak k plnému přiřazení se na ruskou stranu.

Postoje elit v těchto regionech se liší také po uznání jejich nezávislosti Ruskem v srpnu 2008. Zatímco prezident Jižní Osetie E. Kokoity prohlásil, že „(...) se bude snažit o sjednocení se Severní Osetií uvnitř Ruské federace,“¹⁸⁴ prezident Abcházie S. Bagapsh tvrdil, že „(...) nezávislost Abcházie je hlavním cílem a její budoucnost vidí v připojení se do Společenství nezávislých států.“¹⁸⁵ Otázkou však zůstává, do jaké míry bude Rusko ochotno se vzdát přímého vlivu nad tímto regionem. V současné době mají obě nezávislé území malou šanci fungovat bez pomoci Moskvy, která si je toho vědoma a upevňuje v nich tak svůj vliv.

Definování aktérů nám pomůže se blíže podívat na pozadí konfliktu. Diskuze o příčinách a samotném průběhu války tvoří dvě linie rozdělené na zastánce gruzínského pohledu a na jejich odpůrce. Podle první skupiny se jednalo o promyšlený čin Ruska, který vycházel z jeho dlouhodobé agresivní politiky. Druhá linie tyto argumenty vyvrací a příčiny hledá v gruzínské nacionalistické rétorice a jednáním spojeným s ní.

Zastánci pohledu, že šlo o promyšlenou ruskou agresi, vycházejí z dlouhodobé politiky uplatňované na území Jižní Osetie a

---

¹⁸³ FISHER, S.: c.d. s. 3.

¹⁸⁴ *What's next for South Ossetia and Abkhazia?* Radio Free Europe. Radio Liberty, 2008, http://www.rferl.org/content/What_Next_South_Ossetia_Abkhazia/1194045.html

¹⁸⁵ Tamtéž. CIS bylo založeno v roce 1991 jako regionální organizace, jejímž členy se staly státy vzniklé po rozpadu Sovětského svazu. Bližší informace viz. BABAYEV, R. R.: *The Commonwealth of Independent States: Is there anything to be explained by Neo-Functionalists?* Centro Argentino de Estudios Internacionales.

politiky směrem ke Gruzii. Grigol Vashadze, gruzínský ministr zahraničí, říká, že „(...) rusko-gruzínská válka nezačala na konci srpna 2008. Jednalo se o dlouhodobé akce Ruska, které ohrožovaly území Gruzie již od 90. let.“¹⁸⁶ Šlo zejména o prezidentský dekret, umožňující volný obchod se separatistickými regiony, obchodní embargo na gruzínské výrobky, přesun vojenských jednotek na hranice s Gruzíí a politiku pasportizace. Jednalo se o udělení ruského občanství obyvatelům žijícím na území Jižní Osetie. Podle zprávy Independent International Fact-Finding Mission byla však tato politika v rozporu s mezinárodním právem, protože k udělení dvojího občanství je zapotřebí souhlasu domovského státu. Obyvatelé Jižní Osetie byli občany Gruzie, a tedy aby mohli získat i občanství ruské, bylo nutné získat souhlas Gruzie. Tato otázka však nebyla na půdě gruzínskému parlamentu vůbec otevřena.¹⁸⁷ Výrazný destabilizační prvek bylo vyhlášení nezávislosti Kosova v únoru 2008. Od této doby ruské elity otevřeně prohlašovaly, že kosovský precedens poslouží k uznání nezávislosti Jižní Osetii a Abcházii.

Druhou skupinu reprezentují zastánci, kteří vidí zapojení Ruska jako oprávněnou reakci na gruzínskou agresi. Ruskou akci považují za ospravedlnitelný akt k ochraně ruských občanů na území Jižní Osetie, kteří byli ohrožováni gruzínskou stranou. Ruský ministr zahraničí Sergei Lavrov řekl, že „ruské jednotky jsou na území Jižní Osetie a Abcházie na žádost tamějších vlád a podle instrukcí ruského prezidenta tam zůstanou na delší dobu, aby zabránily případnému opakování gruzínské agrese.“¹⁸⁸ Dále jsou akce Moskvy hájeny tím, že se odehrávaly v rámci peacekeepingových sil a jejich cílem bylo

---

¹⁸⁶ VARHADZE, G.: *Georgia's Relations with Russia from 1991 to the Present*. Chatham House, 2009.

¹⁸⁷ *Report Volume I*. Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009, s. 18.

¹⁸⁸ *Russia Says its Troops to Stay in Georgia for Long Time*. Radio Free Europe. Radio Liberty, 2010.
http://www.rferl.org/content/Russia_Says_Its_Troops_To_Stay_In_Georgia_For_Long_Time/1197480.html

nastolení míru a pořádku. Pohyb ruských sil tak byl oprávněný a neznamenal snahu vyprovokovat gruzínskou stranu.

Celkově však lze konstatovat, že žádná z účastněných stran nezískala toužebných výsledků. Rusko dosáhlo odtržení separatistických regionů od Gruzie, ale jejich uznání nezávislosti se dostalo pouze od čtyř států na celém světě. Nedosáhlo ani dalšího cíle, a to zničení gruzínské ekonomiky a demokracie a s tím související svržení prozápadního prezidenta Saakašviliho, který pro Moskvu představuje „trojského koně“ v celém Jižním Kavkazu.¹⁸⁹ Separatistické regiony získaly jejich nezávislost, ale je otázkou času, jak dlouho bude Rusku trvat, než je začlení do svého území. Gruzie, ačkoli spoléhala na podporu západních států, ztratila vliv nad svými dvěma územími a představa územní integrity se tak nenaplnila. Jak říká Michael Emerson, *„diskuze o výsledcích války může být uzavřena kritikou všech hlavních aktérů.“*¹⁹⁰

V kapitole byla stanovena výzkumná otázka, zda srpnová válka v roce 2008 byla mezinárodním konfliktem s hlavními aktéry Gruzií a Ruskem. Z výše provedené analýzy vyplývá, že ačkoli se jednalo o oblast Jižní Osetie na gruzínském území, Moskva s Tbilisi skutečně byly primárními aktéry. Na základě definování Ruska jako aktéra se tedy jednalo o mezinárodní konflikt, který ovlivnil dění na mezinárodním poli.

---

¹⁸⁹ NODIA, G.: c.d., s. 7.

¹⁹⁰ EMERSON, M.: c.d., s. 1.

4. Role Spojených států amerických v Gruzii před rusko-gruzínskou válkou v srpnu 2008

V této kapitole autorka blíže analyzuje politiku Spojených států amerických směrem ke Gruzii. Věnuje se období od počátku 90. let 20. století do rusko-gruzínské války v roce 2008. Hlavním cílem tohoto textu je zaměřit se na americkou podporu Gruzii před pětidenní válkou v roce 2008 a blíže porozumět roli USA na gruzínské dění. Kapitola odpovídá na výzkumnou otázku, čím bylo zapříčiněno, že se Tbilisi těšilo tak výrazné americké podpoře. Text nastiňuje nejvýznamnější události týkající se gruzínské dění, které determinovaly americkou politiku směrem k Tbilisi a které zároveň ovlivňovaly podobu americko-ruských vztahů.

Po rozpadu SSSR v roce 1991 se státy jižního Kavkazu začaly objevovat mezi novými oblastmi zvýšeného zájmu americké zahraniční politiky. Došlo ke vzniku nezávislých států, které měly přístup k zásobám ropy a zemního plynu z Kaspického moře, států, které ležely na důležité hranici tradičního střetu světových velmocí. V oblasti začaly své zájmy aktivně prosazovat mocnosti, jako Rusko, USA nebo EU. Jak poznamenal politolog Zbigniew Brzezinski *„Amerika je příliš vzdálená, aby získala dominantní postavení v této části světa, ale příliš silná, aby zůstala stranou.“*¹⁹¹ 90. léta tak byla ve znamení americké politiky pod heslem: Suverenita, Energetika a Bezpečnost.¹⁹²

V americké zahraniční politice se objevilo několik cílů směrem k jihokavkazské oblasti, které výrazně směřovaly i ke Gruzii, jakožto vzniklému státu po rozpadu SSSR. Z počátku 90. let se jednalo o snahu zabránit, aby se zóna proměnila v ohnisko válečných konfliktů a naopak, aby došlo ke vzniku demokratických států.¹⁹³ USA v nich viděly možné spojence v budoucích snahách o přístup k energetickým

---

¹⁹¹ BRZEZINSKI, Z.: c.d., s. 151.

¹⁹² CORNELL, S.: *US engagement in the Caucasus: Changing gears*. Helsinki monitor, č. 2, 2005, s. 112.

¹⁹³ RYBÁŘ, J.: *Kavkaz, Rusko a „nová velká hra“ o kaspickou ropu*, Praha 2005, s. 202.

zdrojům, a proto bylo budování silných a nezávislých zemí důležitým bodem americké politiky.

S nezávislostí států souvisel i druhý cíl americké politiky a tím byla snaha o vyvážení vlivu Ruska. Poté, co ruský prezident B. Jelcin označil tzv. blízké zahraničí za „*prioritní oblast, ve které má Rusko zásadním zájmem s ohledem na ekonomiku, obranu a bezpečnost Rusů žijících v zahraničí,*“¹⁹⁴ Spojené státy americké nechtěly dovolit, aby vzniklo Rusko se silným vlivem v této oblasti. Došlo proto k výrazné americké podpoře nezávislosti nových států, která měla zabránit jejich podvolení se Moskvě.

Pro USA představoval region oblast, která má mnoho strategicky významného přírodního bohatství, a proto docházelo k podpoře ropných tras, které by diversifikovaly dopravní možnosti z kaspické oblasti. Od počátku 90. let Washington deklaroval, že „(...) *je nezbytné vybudovat takové trasy, které by zajistily bezpečný přístup k energetickým zdrojům.*“¹⁹⁵ Gruzie byla v této představě jedním ze základních opěrných bodů, protože přes její území měl vést ropovod BTC, který tvořil hlavní linii americké politiky v oblasti energetické bezpečnosti. Gruzie se tak stala jedním z klíčových bodů a „(...) *USA silně podporovaly její suverenitu, stabilitu a teritoriální integritu.*“¹⁹⁶

Během 90. let 20. století se tedy Gruzie dostala do centra zájmu Spojených států a získávala výraznou finanční podporu. Tato podpora plynula již od začátku funkčního období prezidenta E. Ševardnadzeho, který byl chápán jako jeden ze symbolů Gorbačovových reforem a těšil se tedy podpoře elit ve Washingtonu.¹⁹⁷ USA podporovaly snahy o zvýšení vlivu médií, občanské společnosti, politických stran a reformy směřující ke stabilnímu státu založenému na prosperující ekonomice.

---

¹⁹⁴ ARON, L.: c.d., s. 33.

¹⁹⁵ USA podporovaly koncept tzv. Multiple Pipelines, který se snažil prosadit politiku bez monopolního postavení v transportu kaspických zdrojů na světové trhy a tím zajistit zvýšení nezávislosti jednotlivých regionálních států. Hlavní prvek tohoto konceptu byl ropovod BTC. CORNELL, S.: c.d., s. 116.

¹⁹⁶ ISMAILZADE, F.: *US Policy towards the South Caucasus: How to Move Forward*. In: *US-Caucasus Relations Attitudes Towards the West*. Caucasus Analytical Digest, č. 13, 2010, s. 5.

¹⁹⁷ RYBÁŘ, J.: c.d., s. 219.

Ačkoliv USA viděly v prezidentovi Ševardnadzem cestu, jak vytvořit stabilní demokratický stát, ke konci jeho jedenáctileté vlády se projevilo, že k úplné demokratizaci nedošlo a Gruzie se stále nacházela v období tranzice. Došlo k poklesu ekonomiky, což se odrazilo na zvýšení nezaměstnanost, snížení zahraniční investice a omezení exportu gruzínských výrobků.¹⁹⁸ Také se ukázalo, že principy vlády nejsou zcela na demokratických principech a dochází k zneužívání moci.

Podpora demokracie představovala v této době hlavní prioritu americké zahraniční politiky, což bylo deklarováno v samotné Národní bezpečnostní strategii z roku 2002 přijatou prezidentem G. W. Bushe.¹⁹⁹ Ševardnadzeho způsob vlády tak byl v rozporu s americkými zahraničně-politickými cíli a jisté omezení pomoci proto bylo nevyhnutelné.

V období Ševardnadzeho vlády mezi léty 1992 – 2004 USA poskytly Gruzii finanční pomoc v přibližné hodnotě 1,4 miliardy dolarů²⁰⁰ a pro Gruzii tak Spojené státy americké představovaly největšího dárce bilaterální pomoci. Ze strany Washingtonu však rostly obavy, že korupce prostoupila i do sféry týkající se jejich pomoci a na počátku 21. století přistoupily k opatřením, která vedla od přímé podpory centrální vládě k podpoře gruzínských nevládních organizací.²⁰¹ Snažily se tak zajistit větší efektivnost jejich pomoci a nepodporovat nedemokratické principy.

K jistému obratu ve vztazích mezi oběma zeměmi došlo po teroristických útocích v roce 2001, kdy byly Spojené státy americké nuceny přehodnotit jejich dosavadní politiku a zaměřily ji na boj proti terorismu. Gruzie byla jedá z prvních zemí na světě, která podpořila americkou politiku války proti teroru a nabídla v této oblasti plnou „(...) spolupráci, solidaritu a stala se součástí aliance podporující americké

---

¹⁹⁸ MITCHELL, L. A. – COOLEY, A.: *After the August War: A New Strategy for U.S. Engagement with Georgia*. New York, 2010, s. 43.

¹⁹⁹ *The National Security Strategy 2002*, The White House.

²⁰⁰ NICHOL, J.: *Georgia Republic: Recent Developments and U.S. Interests*. CRS Report for Congress, 2005, s. 1.

²⁰¹ MITCHELL, L. A. – COOLEY, A.: c.d., s. 43.

snahy.“²⁰² Nabídla americké armádě vzdušný prostor pro přelety bojových letounů, umožnila rozmístění amerických jednotek na gruzínském území a poskytla gruzínské jednotky k americkému výcviku na boj proti terorismu.²⁰³

Blízká spolupráce USA a Gruzie a přítomnost amerických jednotek na území státu sousedící s Ruskem vyvolala ostrou rétoriku Moskvy. Ruský ministr zahraničí Igor Ivanov uvedl, že „(...) *rozmístění americké armády v Gruzii může ještě více vyhrotit situaci v oblasti, jež je dosti složitá už nyní*“²⁰⁴ Ruské elity považovaly tento krok za ohrožení jejich vlivu v tzv. blízkém zahraničí a ačkoli se také podílely na spolupráci v boji proti terorismu, s tímto aktem nesouhlasily. Považovaly to za snahy USA prosadit své mocenské zájmy v regionu.²⁰⁵ Tyto obavy plynuly i z faktu, že prezident George W. Bush se stal prvním americkým prezidentem, který navštívil tuto oblast a deklaroval ji jako strategicky důležitou pro americké národní zájmy.²⁰⁶

Tzv. Revoluce růží v roce 2003, která přivedla prezidenta Saakašviliho k moci, představovala bod obratu ve vztazích mezi USA a Gruzii. Od roku 2004 si tyto dvě země byly ještě blíže a jejich partnerství se prohlubovalo. Bylo to zapříčiněno i velmi dobrým vztahem obou prezidentů, Saakašviliho a G. W. Bushe, kteří budovali strategické partnerství výhodné pro obě země. Americký prezident Bush tehdy prohlásil, že „(...) *Gruzie je nyní suveréni a nezávislý stát a představuje pochodeň svobody pro celý region i svět.*“²⁰⁷

Po nástupu Saakašviliho do prezidentského úřadu byla americká pomoc Gruzii znovu výrazně posílena. Došlo k nárůstu finančních prostředků, které proudily do Gruzie, ale zároveň došlo i

---

²⁰² CORNELL, S.: c.d., s. 113.

²⁰³ HILL, F.: *Central Asia and Caucasus: The Impact of the War on Terrorism*. United Nation Public Administration Network, <http://unpan1.un.org/intrdoc/groups/public/documents/NISPAcee/UNPAN012486.pdf>, s. 45.

²⁰⁴ RYBÁŘ, J.: c.d., s. 220.

²⁰⁵ DEKANOZISHVILI, M.: *The EU in the South Caucasus: By What Means, to What Ends?* The Georgian Foundation for Strategic and International Studies, 2004, s. 8.

²⁰⁶ ISMAILZADE, F.: c.d., s. 6.

²⁰⁷ LYNCH, D.: *Why Georgia Matters*. Chaillot Paper, č. 86, 2006, European Union Institute for Security Studies, s. 51.

ke změně směru, kam tyto prostředky plynuly. Od roku 2004 tak podpora USA směřovala znovu přímo ke gruzínské vládě, kdy část byla využita jako přímá pomoc rozpočtu, část jako podpora ministerstev nebo část jako nezbytné technické zázemí fungování státu.²⁰⁸

Lze konstatovat, že došlo k přetransformování cílů oproti konci předchozího období, které bylo ve znaku nedůvěry americké administrativy ke gruzínskému prezidentovi. S nástupem prozápadního Saakašviliho došlo k obnovení důvěry a s tím souvisejí nová alokace zdrojů.²⁰⁹ Například oblast podpory demokracie se změnila z podpory rozvoje občanské společnosti na přímou podporu gruzínské vlády a jejího vývoje. Oblast rozvoje demokracie byla nejvíce zasažena politickými změnami v zemi, protože USA viděly v novém gruzínském prezidentovi příslib stabilního demokratického vývoje státu a plně mu důvěřovaly. Došlo tedy k tomu, že finanční pomoc mezi lety 2004 – 2008 byla ve znamení největší historické podpory USA Gruzii, ale jak tvrdí Lincoln Mitchell a Alexander Cooley: „podpora USA byla v tomto období kvantitativní, ale nedošlo k jejímu zkvalitnění.“²¹⁰ Spojené státy americké dále nevyžadovaly zpětnou vazbu jejich pomoci a nadále ji ponechávaly nepodmíněnou.

Jistou zkouškou pro pevnost amerického a gruzínského partnerství byl konflikt mezi Jižní Osetií a Gruzii v srpnu 2004. Poté, co gruzínská strana prohlásila konflikt za mezinárodní, s aktivní účastí Ruska, obrátila se na USA s žádostí o pomoc. Cílem prezidenta Saakašviliho bylo povýšit otázku teritoriální integrity související se snahami separatistických regionů o nezávislost na americko-ruskou agendu a tím zapojit Spojené státy americké do vyjednávacího procesu k nalezení řešení tohoto konfliktu.²¹¹ Tehdejší americký ministr zahraničních věcí Colin Powell však deklaroval, že USA se

---

²⁰⁸ MITCHELL, L. A. – COOLEY, A.: c.d., s. 45.

²⁰⁹ MITCHELL, L. A.: c.d., s. 131.

²¹⁰ MITCHELL, L. A. – COOLEY, A.: c.d., s. 43.

²¹¹ *Georgia: Avoiding war in South Ossetia*. Executive Summary and Recommendation. ICG Europe Report N 159, 2004, s. 18.

aktivně tohoto konfliktu účastnit nebudou a nedoporučují jeho další eskalaci.²¹² Spojené státy americké tedy nehrály přímou roli, ale nadále pokračovaly v podpoře gruzínské vlády. Jednalo se například o poskytnutí výcviku a vybavení gruzínských jednotek.

Vojenská oblast se stala jedním z pilířů americké podpory Gruzii. Po teroristických útocích v roce 2001 a vyhlášení války terorismu se Gruzie stala svojí strategickou polohou důležitým americkým partnerem. V první dekádě 21. století tak výrazná část podpory od USA byla alokována na vojenské výdaje, které byly spojeny s modernizací gruzínské armády.²¹³ V rámci programu Train and Equip bylo Gruzii poskytnuto 64 milionu dolarů ke zlepšení jednotek, které měly představovat obranné body proti šíření islámského fundamentalismu ze sousedících států.²¹⁴ Jednalo se hlavně o kontrolu gruzínsko-čečenských hranic na severovýchodě země, přes kterou hrozilo proudění islámské hrozby z Čečenska.

Na základě programu Train and Equip se pak moderní a vycvičené gruzínské jednotky staly jedním z opěrných bodů při invazi Spojených států do Iráku od roku 2003. Prezident Ševardnadze a poté i Saakašvili poskytli podporu a Gruzie tak byla jedním z mála států, který podpořil americkou invazi přímým vysláním jednotek.²¹⁵ Švédský odborník na oblast Kavkazu Svante Cornell však v ochotě vyslat jednotky na podporu USA vidí přímé napojení na nezávislost států Jižní Kavkazu na politice Ruska. Tvrdí, že „*státy, které disponují již od rozpadu Sovětského svazu velkou mírou nezávislosti a snaží se o to, aby Moskva neměla vliv na jejich politiky, byly prvními, které nabídly spolupráci USA. Naopak státy, které zůstaly velmi úzce spojeny s politikou Ruska, čekaly až na reakci Moskvy a nepodnikly žádné*

---

²¹² Georgia: *Avoiding war in South Ossetia*. Executive Summary and Recommendation. ICG Europe Report N 159, 2004, s. 18.

²¹³ Blíže viz. FULLER, L. – GIRAGOSIAN, R.: *Georgia: What is Behind Expansion of Armed Forces?* Radio Free Europe, Radio Liberty, 2007.
<http://www.rferl.org/content/article/1078720.html>

²¹⁴ NIXEY, J.: *The South Caucasus: drama on three stages*. Chatman House, 2010, s. 127.

²¹⁵ CORNELL, S. E.: *Georgia After the Rose Revolution: Geopolitical Predicament and Implications for U.S. Policy*. Strategic Studies Institut, 2007, s. 14.

*samostatné kroky a reakce.*²¹⁶ Lze konstatovat, že Gruzie díky americkým programům a svojí prozápadní orientací představovala důležitý opěrný bod pro USA. V rámci Jižního Kavkazu zastávala pozici proamerického státu, jehož strategická poloha byla pro americké akce důležitá.

S vojenskou a bezpečnostní oblastí souvisí i gruzínsko-americké vztahy k otázce Severoatlantické aliance (NATO). Jak uvedl první generální tajemník NATO Lord Ismay *„cílem této organizace je udržet Rusko mimo ní, USA v ní a Německo pod dohledem.*²¹⁷ Pro Gruzii tak tato organizace představuje vojenský blok, který je vymezen proti síle Ruska a vidí v něm možnost, jak se ochránit proti snahám Moskvy ovládnout její strategickou pozici. Členství v NATO, které Tbilisi považuje za hlavní bod gruzínské bezpečnostní strategie, se stalo od nástupu prezidenta Saakašviliho jednou z priorit.²¹⁸

Gruzie v roce 1994 započala oficiální vztahy s aliancí v rámci programu Partnerství pro mír a po celá 90. léta uskutečňovala kroky, které vedly k cíli stát se členem NATO.²¹⁹ Finanční podpora ze strany USA a snaha stát se součástí struktur NATO vedla Gruzii k podpoře amerických sil ve válce proti terorismu a od tzv. Revoluce růží, ve které Washingtonu viděl demokratickou tranzici, docházelo k artikulování gruzínského zájmu i ze strany USA. Prezident G. W. Bush byl silným zastáncem gruzínského přičlenění do struktur NATO, což vyvolávalo rozpory mezi Washingtonem a Moskvou. Igor Torbakov, analytik Finského institutu pro mezinárodní otázky, tvrdí, že *„(...) Moskvu znepokojovala představa, že americká přítomnost by mohla přispět k omezení ruského vlivu v regionu*²²⁰

Tbilisi věří, že členství v NATO je zárukou stability v regionu a předcházelo by tak případné agresí ze strany Ruska. Jak tvrdí profesor

---

²¹⁶ Do první skupiny řadí autor Ázerbájdžán, Gruzii a Uzbekistán. Druhou skupinu tvoří Arménie a Tádžikistán. CORNELL, S. E.: c.d., s. 15.

²¹⁷ DE HOOP SCHEFFER, J.: *NATO in the 21st Century*. NATO Speeches, London, 2000.

²¹⁸ *National Security Concept of Georgia*. Ministry of Foreign Affairs of Georgia.

²¹⁹ NIXEY, J.: c.d., s. 126.

²²⁰ TORBAKOV, I.: *Russia Struggles to Counterbalance Rising US Influence in Caucasus*. Euroasiane.org, 2002, <http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav040802.shtml>

Kornely Kakachia „(...) *integrace Gruzie do NATO by byla zdrojem regionální stability a bezpečnosti a mohlo by to přispět i k uklidnění situace mezi Tbilisi a Moskvou.*“²²¹ Naopak některé evropské státy toto rozšíření vidí jako destabilizující prvek jihokavkazského regionu a otevřeně se staví proti. To se ukázalo na summitu v Bukurešti v dubnu v roce 2008, kde se německá kancléřka Angela Merkelová a francouzský prezident Nicolas Sarkozy vyslovili proti přijetí Členského akčního plánu²²² pro Gruzii a Ukrajinu a země tak zablokovaly jejich přijetí.²²³ Prezident Bush, který na summitu představoval zastávce nového rozšíření, tak nenaplnil očekávání ze strany Gruzie. Vztahy mezi Tbilisi a Washingtonem se po summitu výrazně nezměnily, ale tento neúspěch můžeme považovat za signál, který předznamenával nové priority do budoucna.

V kapitole byla stanovena výzkumná otázka, a to, čím bylo zapříčiněno, že se Tbilisi v době před rusko-gruzínskou válkou těšilo tak výrazné americké podpoře. Na základě výše provedené analýzy lze tvrdit, že od rozpadu Sovětského svazu plynulo do Gruzie velké množství americké pomoci. Jejím cílem bylo přispět k vytvoření stabilního demokratického státu, který by umožňoval americkou politiku diverzifikace zdrojů. S tímto faktem byly spojeny i americké snahy vyvážit vliv Ruska, které v této oblasti vidělo svoji sféru vlivu. Otázka rozšíření NATO o Gruzii tak představovala výrazný bod rusko-amerických vztahů na počátku 21. století.

Ke zvýšení amerického zájmu o Tbilisi přispěly i politické změny uvnitř Gruzie. Tzv. Revoluce růží a nástup prezidenta Saakašviliho představovaly pro americkou administrativu kroky Gruzie směrem k západním hodnotám a jak tehdy prohlásil americký prezident Bush „(...) *Gruzie je nyní suveréni a nezávislý stát a představuje pochodeň*

---

²²¹ KAKACHIA, K.K.: *Post 8/8 Shaping Georgia's Future after the Russian Invasion*. Cicero Foundation Great Debate Paper, č. 09/5, 2009, s. 9.

²²² *The Membership Action Plan*

²²³ ERLANGER, S. – LEE MYERS, S.: *NATO Allies Oppose Bush on Georgia and Ukraine*. New York Times, 2008, http://www.nytimes.com/2008/04/03/world/europe/03nato.html?_r=1

*svobody pro cely region i svet.*²²⁴ Až do rusko-gruzínské války tak byly americko-gruzínské vztahy výrazně posilněny osobními sympatiemi obou představitelů států.

---

²²⁴ LYNCH, D.: c.d., s. 51.

5. Role Spojených států amerických po rusko-gruzínské válce v srpnu 2008

Tato kapitola má za úkol zanalyzovat podobu americko-gruzínských vztahů v době po pětidenní válce v srpnu roku 2008. Ačkoli USA před konfliktem představovaly pro Gruzii partnera, během války došlo ze strany americké administrativy pouze k podpoře rétorické a nedošlo k jejímu aktivnímu zapojení. Hlavním cílem tohoto textu je zaměřit se na kroky podniknuté americkou administrativou po rusko-gruzínské válce. V kapitole je stanovena výzkumná otázka, zda došlo ke změně americké politiky směrem ke Gruzii a jak tato politika ovlivnila americko-ruské vztahy.

Rusko-gruzínskou válkou v srpnu 2008 se ukázalo, že se Spojené státy americké aktivně neangažovaly na dění v Gruzii. Jak říká Michael Emerson „(...) každý z aktérů tohoto konfliktu může být kritizován.... Spojené státy americké za to, že selhaly při ochraně svého chráněnce v podobě Gruzie.“²²⁵ Došlo tedy k tomu, že ačkoli Gruzie měla v USA výrazného zastávce, konfliktem v roce 2008 se ukázalo, že není prioritou, kvůli které by se USA pouštěly do otevřené konfrontace s jinou mocností.

Ihned po vypuknutí pětidenní války ji americká administrativa kritizovala jako ruskou invazi, která je porušením Charty OSN. Tehdejší americká ministryně zahraničních věcí Condoleezza Rice situaci komentovala slovy „(...) Rusko použilo nepřiměřenou sílu proti malému sousedskému státu a nyní za to musí platit, protože jeho reputace jako potenciálního partnera v mezinárodních institucích, diplomacii a bezpečnosti je na cáry.“²²⁶

Nutné je však říci, že během války k přímé americké podpoře nedošlo, ačkoli prezident G. W. Bush deklaroval, že „(...) svět musí jednotně podpořit Gruzii a její obyvatelstvo.“²²⁷ Administrativa však prohlásila, že nedejde k žádné americké vojenské reakci a Spojené

---

²²⁵ EMERSON, M.: c.d., s. 6.

²²⁶ *Georgia conflict: Key statements*. BBC News, 2008, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7556857.stm>

²²⁷ KIRDAE, S.: c.d., s. 55.

státy americké tak zůstaly u podpory v podobě rétoriky, kdy došlo i na možnost, že by Rusko mělo být za tuto akci vyloučeno z uskupení G-8.²²⁸ Invazí do Gruzie deklarovalo, že „(...) není připraveno být součástí civilizované společnosti národů.“²²⁹ Tehdejší kandidát na prezidenta Barack Obama dokonce připustil možnost, že „(...) by mohlo dojít k blokaci snah Ruska stát se členem Světové obchodní organizace“²³⁰

Válka v srpnu 2008 tedy nevyvolala přímou podporu USA Gruzii, ale jisté kroky americké politiky směrem k Moskvě, které měly poskytnou budoucí obranu Tbilisi, byly uskutečněny. Jednalo se o dlouhodobé cíle, které však po nástupu nové americké administrativy na začátku roku 2009 ustoupily do pozadí. To bylo zapříčiněno novým směrem americké zahraniční politiky, který byl později deklarován v Národní bezpečnostní strategii z roku 2010.²³¹ V druhé polovině roku 2008 však tyto cíle představovaly výrazné prvky v americko-gruzínských vztazích.

Prvním z nich bylo obnovení amerických snah o rozšíření NATO. Po neúspěšném summitu v Bukurešti v dubnu 2008, kdy byl případný přístup Gruzie zablokován některými evropskými státy, došlo k znovuoživení této myšlenky v reakci na pětidenní válku. Dne 19. srpna 2008 se uskutečnila schůzka představitelů aliance, na základě které byla vytvořena NATO-Gruzie komise,²³² čímž došlo k posílení vztahů mezi Tbilisi a aliancí. Komise měla přispět k obnově Gruzie po válce a připravit ji na budoucí členství v NATO.²³³ V probíhající americké prezidentské kampani oba kandidáti deklarovali nutnost přijetí nových členů k zajištění jejich bezpečnosti a odvrácení případné

---

²²⁸ Rusko se přičlenilo ke G-7 v roce 1998, čímž došlo k vytvoření G-8. V době, kdy Rusko předsedalo tomuto uskupení, se však objevily názory, že svým politickým systémem, který není zcela demokratický, nespĺňuje prvky členství ustanovené v deklaraci z roku 1975. JORDA, P.: *Expel Russia from G-8*. Open Democracy, 2008, <http://www.opendemocracy.net/russia/article/should-russia-be-expelled-from-G8>

²²⁹ HEINE, J: c.d., s. 61.

²³⁰ ZABOROWSKI, M.: *Back to the Future? US-Russia Relations after Georgia*. European Union Institute for Security Studies, 2008, s. 1.

²³¹ *The National Security Strategy 2010*, The White House.

²³² *NATO-Georgia Commission*. NATO.

²³³ KAKACHIA, K.K.: c.d., s. 4.

další ruské agrese. Reakce USA tak byla v rozporu s některými názory autorů, kteří tvrdili, že jedním z důvodů ruské akce byla snaha zabránit gruzínskému přání stát se členem NATO.²³⁴

Dalším cílem americké politiky bylo zajištění americko-gruzínské spolupráce v oblasti bezpečnosti. V reakci na pětidenní válku se za pomoci USA uskutečnil přesun gruzínských jednotek z Iráku a americké vojenské lodě byly využity k transportu humanitární pomoci postiženým oblastem.²³⁵ Bývalý americký ambasador v Gruzii však vidí nutnou spolupráci USA a Gruzie hlavně v oblasti NATO a zajištění bezpečných energetických transportních cest přes Gruzii. Tvrdí, že „(...) zajištění těchto bezpečnostních otázek přispěje k zastrášení Ruska tím, že státy jihokavkazského regionu budou schopny ochránit jejich nezávislost, suverenitu a teritoriální integritu.“²³⁶ Spolupráce USA a Gruzie tak přispěje k vytvoření stabilního prostředí státu, jenž do budoucna nebude jednoduchým cílem pro případné mocenské ambice Moskvy.

S posílením spolupráce mezi Gruzii a Spojenými státy souvisí i podpis Charty strategického partnerství v lednu 2009.²³⁷ Tento dokument byl vyjednáán a vypracován ještě Bushovou administrativou a položil tak základy budoucího partnerství mezi USA a Tbilisi. Ačkoli jak se ukázalo s nástupem nové americké administrativy, Gruzie není prioritou v její agendě, prezident Obama tuto chartu převzal a plní její závazky. George Khelashvili však tvrdí, že „(...)navzdory honosnému názvu, se nejedná o nic jiného než o strategický dokument, který nejde dále než obyčejná deklarace a který nechává stranou nejzásadnější otázky gruzínských národních zájmů.“²³⁸

---

²³⁴ ZABOROWSKI, M.: c.d., s. 2.

²³⁵ Tamtéž.

²³⁶ COURTNEY, W. – YALOWITZ, K.: *How to Deter Russia*. The Washington Post, 2008, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/08/22/AR2008082202557.html>

²³⁷ SOCOR, V.: *U.S. and Georgia Sign Strategic Partnership Charter*. Eurasia Daily Monitor, 6, č. 6, 2009.

²³⁸ KHELASHVILI, G.: *Obama and Georgia: A Year-Long Awkward Silence*. In: *US-Caucasus Relations Attitudes Towards the West*. Caucasus Analytical Digest, č. 13, 2010, s. 8.

Charta strategického partnerství²³⁹ potvrzuje Spojené státy americké a Gruzii jako *přátelé a strategické partnery* a zdůrazňuje americké snahy podporovat *silnou, nezávislou, suverénní, jednotnou a demokratickou Gruzii*. Ustanovuje širokou platformu spolupráce mezi oběma státy, a jak řekla bývalá americká ministryně zahraničních věcí Condoleezza Rice „(...) *chci, aby obyvatelé Gruzie věděli, že Spojené státy americké budou vždy jejich přáteli.*“²⁴⁰ To je potvrzeno i v jedné z kapitol Charty „(...) *naše přátelství vychází ze vzájemného porozumění společným hodnotám jako je demokracie, která je základem pro politickou legitimitu a stabilitu.*“²⁴¹

V Chartě je definováno toto partnerství na základě *sdílených hodnot a společných zájmů*, které se soustředí na *ochranu gruzínské bezpečnosti a teritoriální integrity, zajištění energetické bezpečnosti a posílení stabilního energetického transitu přes Gruzii na mezinárodní trhy*. Posílením těchto oblastí dojde k vytvoření státu, který bude splňovat nezbytné prvky k přijetí do transatlantických struktur. Bývalý gruzínský ministr zahraničí to okomentoval slovy „(...) *je to odrazový můstek, který přivede Gruzii do atlantických struktur, do členství v NATO a vrátí ji zpět do rodiny západních a civilizovaných států.*“²⁴²

Otázka členství v NATO představuje v Chartě významnou část. Bezpečnostní článek Charty zdůrazňuje význam *posílení gruzínské kandidatury na členství v NATO* a vyzdvihuje *nutnost spolupráce vojenských složek NATO a Gruzie zahrnující i trénink a vybavenost gruzínských sil*. Nutné je však říci, že v Chartě není deklarována bezpečnostní záruka ze strany USA. Mathew Bryza, velvyslanec

---

²³⁹ *United States – Georgia Charter on Strategic Partnership*. America. Gov., 2009, <http://www.america.gov/st/texttrans-english/2009/January/20090109145313eaifas0.2139093.html>

²⁴⁰ *US and Georgia Charter on Strategic Partnership. Signing Ceremony for the United States and Georgia Charter on Strategic Partnership*. Scoop World, 2009, <http://www.scoop.co.nz/stories/WO0901/S00225.htm>

²⁴¹ Tamtéž.

²⁴² Tamtéž.

Spojených států v Ázerbájdžánu říká, že „(...) bezpečnostní záruky pro Gruzii přijdou v podobě členství v NATO“²⁴³

Bezpečnostní otázka má výrazný podíl v Chartě strategického partnerství, ale je zde kladen důraz i na další oblasti. Posílení demokratického vývoje v oblasti rozvoje nezávislosti médií, soudnictví a vzdělání je jednou z dalších priorit americko-gruzínského partnerství.²⁴⁴ Mitchell Lincoln a Alexander Cooley tvrdí, že „(...) důraz na demokratickou konsolidaci je velmi důležitý pro vývoj Gruzie v mezinárodním prostředí. Demokratický rozvoj by měl zůstat prioritou v americko-gruzínském partnerství.“²⁴⁵

Po pětidenní válce v roce 2008, ve které, jak konstatuje analytik David Smith „(...) USA naprosto selhaly v jakékoli reakci během války,“²⁴⁶ americká administrativa uskutečnila kroky, které měly vést k obnovení důvěry v jejich partnerství. Ihned po událostech v srpnu 2008 poskytly Spojené státy americké pomoc k obnově Gruzie v hodnotě 1 miliardy dolarů, která byly využity na stabilizaci ekonomiky, pomoc uprchlíkům a zajištění dalšího demokratického rozvoje.²⁴⁷ Tato finanční pomoc se stala novým základem poválečného vztahu mezi Gruzii a Spojenými státy a do budoucna měla značit, že USA vidí v Gruzii opět jejich důležitého partnera.

Rozhodnutí americké administrativy poskytnout tuto částku byl krok směřující k podpoře Tbilisi a její poválečné politiky. To se ještě umocnilo faktem, že 250 milionů dolarů, tedy 25% z celé částky, bylo alokováno přímo na podporu rozpočtu, tedy přímo vládě Gruzie.²⁴⁸ Tímto krokem daly Spojené státy americké najevo, že plně podporují

---

²⁴³ Georgia, U.S. Sign Strategic Partnership Charter. Civil.ge 2009,

<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20248>

²⁴⁴ SMITH, D. J.: *The Prospects for the U.S. – Georgia Charter on Strategic Partnership*. Central Asia-Caucasus Institute, 2009.

²⁴⁵ MITCHELL, L. – COOLEY, A.: c.d., s. 22.

²⁴⁶ SMITH, D. J.: c.d.

²⁴⁷ NIXEY, J.: c.d., s. 132.

²⁴⁸ FORE, H. H.: *U.S. Pledges \$1 Billion in Assistance to Georgia*. Remarks at the United States Mission to the European Union, U.S. Department of State, 2008, <http://merln.ndu.edu/archivepdf/EUR/State/111153.pdf>

gruzínskou vládu a že podpora prezidenta Saakašviliho je nadále výrazná.

Dalším z důležitých kroků USA směrem ke Gruzii bylo definování vztahů k jejím separatistickým regionům. Poté, co Moskva uznala jejich nezávislost, bylo k nim nutné zaujmout určité stanovisko. Ačkoli americká administrativa deklarovala, že „(...) *neuzná Abcházii a Jižní Osetii za nezávislé státy*,“²⁴⁹ neznamenal to ještě ustanovení strategie. Ta však zůstala v pozadí politiky směrem ke Gruzii a Spojené státy americké blíže nespécifikovaly jejich vztah k nově nezávislým územím.

Po celá 90. léta 20. století a začátek 21. století byl postoj USA k těmto regionům spojený s politikou vůči Tbilisi. Tyto oblasti byly integrální součástí Gruzie a americká politika byla orientována na obnovu teritoriální integrity státu a nikoli na řešení zamrzlého konfliktu. Po pětidenní válce v roce 2008 se Jižní Osetie a Abcházie dostaly pod vliv Ruska, které nad nimi mělo politickou, vojenskou a ekonomickou kontrolu. Jakékoliv snahy navrátit jejich statut před vypuknutím války byly tedy nemyslitelné, protože „(...) *by to znamenalo odebrat již něco konkrétního Rusku*.“²⁵⁰ USA tedy nadále pokračovaly s finanční podporou Tbilisi, ale politika vůči regionům byla v pozadí.

Výrazná změna v americko-gruzínských vztazích nastala po výměně americké administrativy v lednu 2009. Došlo k ochlazení vztahů na osobní úrovni mezi představiteli států, kdy nový americký prezident Barack Obama již nesdílí tolik ideologicky společného se Saakašvilim, jako tomu bylo u předchozí americké administrativy. Neokonzervativní přístup k politice je nahrazen více liberálním a Obama prosazuje nové směry a priority v zahraniční politice.²⁵¹

Ochlazení vztahů souvisí i se změnami uvnitř samotné Gruzie. Po násilném potlačení protivládních demonstrací v Tbilisi v roce

---

²⁴⁹ *US anger at Russian Georgia vote*. BBC News, 2008, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7581486.stm>

²⁵⁰ MITCHELL, L. – COOLEY, A.: c.d., s. 23.

²⁵¹ KHELASHVILI, G.: c.d., s. 9.

2007²⁵² se začaly objevovat názory, že „(...) kroky prezidenta Saakašviliho jsou v rozporu s demokratickými principy.“²⁵³ Jedná se zejména o prvky autoritativní vlády, kdy většina médií je pod vlivem vlády,²⁵⁴ prezident jmenuje představitele velkých gruzínských měst a má právo přímo jmenovat klíčové ministry. Teoreticky jsou všechny instituce shodné s demokratickými principy, v praxi však jen málo z nich má skutečnou moc a většina rozhodnutí je vykonávána ve vnitřním kruhu kolem prezidenta.²⁵⁵ Pro americkou politiku však otázka demokratického vývoje představuje zásadní prioritu a autoritativní prvky Saakašviliho vlády jsou tak v rozporu s jejich koncepcí.

Pro situaci v Gruzii však představuje nejdůležitější změnu politika Washingtonu směrem k Moskvě. Prezident Obama prosazuje multilaterální přístup v diplomacii, což s sebou přináší nový pohled na vztahy s Ruskem.²⁵⁶ Protiruská rétorika prezidenta Bushe je tak vystřídána novým směrem, který Henry Kissinger obhajoval ještě před vypuknutím války v srpnu 2008. Navrhoval, *aby byla přehodnocena americká politika k Moskvě a došlo tak ke sblížení USA a Ruska. Izolace Ruska, spojující Evropu, Asii a Blízký východ a vlastníci takové zásoby nukleárních zbraní, jaké mají USA, není vhodná a žádoucí.*²⁵⁷

K tomuto přehodnocení však došlo až s nástupem prezidenta Obamy, který uplatňuje politiku tzv. „Reset Button“.²⁵⁸ Pro Gruzii to

---

²⁵² *Demonstrations and Media Reporting Repressed in Georgia*. Global Campaign for Free Expression, 2007, <http://www.article19.org/pdfs/press/georgia-demos-and-media.pdf>

²⁵³ *Georgian Opposition Wants Saakashvili Barter From Becoming Prime Minister*. Radio Free Europe, Radio Liberty, 2010, http://www.rferl.org/content/Georgian_Opposition_Wants_Saakashvili_Barred_From_Becoming_Prime_Minister/2079394.html

²⁵⁴ Blíže viz. *Human Rights Watch World Report 2010: Georgia*. Human Rights Watch, 2010, <http://www.hrw.org/en/node/87536>

²⁵⁵ *Georgia's mental revolution Seven years after the Rose revolution, Georgia has come a long way*. The Economist, 2010, <http://www.economist.com/node/16847798>

²⁵⁶ BARKAKCI, M.: *EU Engagement in Conflict Resolution in Georgia: Towards a More Proactive Role*, *Caucasian Review of International Affairs*, č. 4, 2010, s. 230.

²⁵⁷ KISSINGER, H. A.: *Findiny Common Ground With Russia*. The Washington Post, 2008, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/07/07/AR2008070702218.html>

²⁵⁸ Politika „Reset Button“ je založena na jasné politice směrem k Rusku, která je pečlivě zvážená, soustředěná a trvalá. Zakládá se na hlavní priority americké zahraniční politiky, které jsou prohlubovány ve spolupráci USA a Ruska v oblasti kontroly nukleárního materiálu, iránského nukleárního programu, zabraňování šíření mezinárodní teroristické hrozby. Blíže viz. PIFER, S.: *Reversing the Decline: An Agenda for U.S.-Russian Relations in 2009*. Policy Paper č. 10., 2009,

znamenal, že otázka teritoriální integrity se dostala do pozadí americké agendy. Ačkoli Washington nesouhlasil s uznáním nezávislosti Jižní Osetie a Abcházie, v rámci politiky „Reset Button“ neučinil žádné kroky směřující k navrácení před válku v roce 2008. Spojené státy americké tak nastolily nové priority své politiky a nechtěly se pouštět do žádného nového konfliktu.

Obamova politika vyvolala znepokojení v Tbilisi a obavy, že v USA již nebude mít zastánce. To se snažil vyvrátit viceprezident Joe Biden v roce 2009 na své návštěvě v Gruzii, kdy se vyjádřil, že „(...) *Spojené státy americké stojí při Gruzii na její cestě k zajištění svobodné a sjednocené demokracie.*“²⁵⁹ George Khelashvili v tom však vidí pouze rétoriku americké administrativy, která nesměruje k žádným skutečným činům. „*Dochází pouze ke zdůrazňování americké podpory gruzínské nezávislosti a teritoriální integrity, ale nelze spatřovat žádnou iniciativu...*“²⁶⁰

Válka v Gruzii tak dala signál zbývajícím státům SNS, že ani podpora a dobré vztahy s členy NATO nejsou zárukou vymanění se z vlivu Ruska. Ruský prezident Medveděv prohlásil, že „(...) *RF dostatečně dlouho a důsledně rozvíjela vztahy s NATO a přeje si s NATO partnerské vztahy, nikoli iluzi vztahů.... Jsou to především členské státy NATO, které potřebují spolupráci s RF, ne naopak. Pokud členské státy NATO v podstatě spolupráci zpřetrhají, nebude to pro Rusko nic strašného. Jsme připraveni přijmout jakékoli rozhodnutí včetně úplného ukončení vztahů.*“²⁶¹ Tímto prohlášením dal jasně najevo, že je Moskva připravena nést následky za srpnovou válku, ale ochlazení vztahů není to, čeho se obává.

Nadále tak Rusko mohlo prosazovat svoji představu mezinárodních vztahů založených na principech kolektivní bezpečnosti

---

ASLUND, A. – KUCHINS, A.: *Pressing the „Reset Button“ on US-Russia Relations*. Center for Strategic and International Studies, 2009.

²⁵⁹ *Main points of Biden's speech in Georgia*. Reuters, 2009, <http://www.reuters.com/article/idUSTRE56M42320090723>

²⁶⁰ KHELASHVILI, G.: c.d., s. 8.

²⁶¹ *Россия готова к прекращению отношений с НАТО*, Коммерсантъ, 2008.

a sfér vlivu. Požaduje uznání rovnoprávné pozice Ruska a jeho vliv na tzv. blízké zahraničí. Je možné, že smířlivý postoj americké administrativy tuto ruskou politiku umožní, ale zůstává otázkou, jestli zároveň nevyšle Moskvě signál, že agresivní politika v jeho sousedství neovlivní jejich vzájemné vztahy. Pro Rusko tak nebude existovat důvod, proč by se gruzínský konflikt neopakoval znovu v jiném státě tzv. blízkého zahraničí. Jak by v dalším případě USA reagovaly však zůstává otázkou do budoucna a není předmětem této práce.

Kapitola si dala za úkol zodpovědět výzkumnou otázku, a sice, zda došlo po rusko-gruzínské válce v roce 2008 ke změně americké politiky směrem ke Gruzii a jak tato politika ovlivnila americko-ruské vztahy. Z provedené analýzy lze konstatovat, že ačkoli Spojené státy americké odsoudily srpnovou válku jako ruskou agresi, nepodnikly kroky, které by vedly k výrazné podpoře Gruzie, či které by byly vedeny výrazně proti Moskvě. Po konfliktu sice americká administrativa obnovila snahy o rozšíření NATO, poskytla Tbilisi finanční pomoc na obnovu státu a vyjednala Chartu strategického partnerství, ale nic z toho nebylo namířeno přímo proti ruské politice. To dokazuje i otázka ruského uznání nezávislosti separatistických regionů, kdy USA sice tuto nezávislost odmítly uznat, ale už nepodnikly žádné snahy o navrácení jejich statu před konflikt. S výměnou na prezidentském postě ve Washingtonu se ukázalo, že priority americké zahraniční politiky jsou, oproti předchozí administrativě, nastaveny směrem k Rusku a gruzínský problém teritoriální integrity není pro USA zásadní.

Závěr

Rusko-gruzínská válka v srpnu roku 2008 byla první válkou na evropském kontinentu od rozpadu Sovětského svazu, ve které bylo Rusko jedním z hlavních aktérů. Ačkoli dění v Gruzii již dlouho vykazovalo znaky směřující k otevřenému konfliktu, a to mezi centrální vládou v Tbilisi a separatistickými regiony, nepředpokládalo se, že Moskva podnikne takové kroky, které by vedly k jeho vypuknutí. Tento názor byl podpořen i faktem, že v Gruzii měly své strategické zájmy Spojené státy americké, které již od počátku 90. let podporovaly snahy o vytvoření stabilního demokratického státu. Vojenská konfrontace s Tbilisi by tak znamenala ohrožení strategického partnera USA.

Po vypuknutí války 8. srpna 2008 se začaly objevovat názory, zda tato válka povede k nové éře americko-ruských vztahů. Vztahy mezi Moskvou a Washingtonem byly již před konfliktem narušeny a jeho vypuknutí mohlo přispět k jejich přerušení. Americká administrativa válku považovala za ruskou agresi, která byla vedena v nepřiměřené míře.

Již během konfliktu se však ukázalo, že nedojde k vojenskému zapojení dalších aktérů a válka zůstala konfrontací Gruzie a Ruska. Americký prezident G. W. Bush sice deklaroval, že „(...) svět musí jednotně podpořit Gruzii a její obyvatelstvo,²⁶² nicméně Spojené státy americké zůstaly pouze u podpory rétorické. Ruské uznání nezávislosti Jižní Osetie a Abcházie, tedy porušení gruzínské teritoriální integrity, sice Washington neuznal, ale nepodnikl ani žádné kroky k navrácení statu quo před válku.

Předkládaná diplomová práce byla vystavěna na hypotéze, že *rusko-gruzínská válka nevedla ke zhoršení vztahů mezi Ruskou federací a Spojenými státy americkými.*

Text se v jednotlivých kapitolách snažil zodpovědět stanovené výzkumné otázky, s jejichž pomocí se podařilo splnit všechny vytyčené

---

²⁶² KIRDAE, S.: *Conflict Resolution in Georgia: An Analysis Applying the Intractable Conflict Theory and the Governmental Politics Model*, s. 55.

cíle. Jejich důkladná analýza předložila dostatek důkazů k tomu, aby se potvrdila daná hypotéza práce, tj. *rusko-gruzínská válka nevedla ke zhoršení vztahů mezi Ruskou federací a Spojenými státy americkými*.

Zahraniční politiky Ruské federace a Spojených států amerických jsou definovány v jejich koncepcích a strategiích. K porozumění tomu, na jakých principech tyto politiky fungují, bylo nezbytné provést krátkou analýzu jejich teoretických východisek. S personální výměnou na prezidentských postech došlo k přijetí dokumentů, které deklarují nové směřování zahraničních politik. V USA k této změně došlo až po rusko-gruzínské válce v roce 2008 a již ji tedy reflektuje. S nástupem amerického prezidenta Obamy nabrala zahraniční politika nový směr, který je definován v Národní bezpečnostní strategii. Na základě této politiky vidí v Rusku partnera, se kterým je nutné spolupracovat. Ruská koncepce byla přijata na počátku roku 2008 novým prezidentem Medveděvem. Oproti předchozí koncepci je ve vztahu k USA vedena v mírnějším tónu a zdůrazňuje společnou kooperaci na mezinárodních problémech. Práce soudí, že americko-ruské vztahy po srpnové válce v roce 2008 reflektují linie oficiálně přijatých dokumentů věnujících se zahraniční politice. Nedošlo tedy k ochlazení a zhoršení vztahů mezi USA a Ruskem.

Další část textu se zabývala podobou americko-ruských vztahů do vypuknutí pětidenní války v roce 2008. Nastiňovala jejich skutečné fungování se zaměřením na období konfliktů, ke kterým musely oba státy zaujmout stanovisko. Ukázalo se, že v 90. letech 20. století nebyly schopny nalézt společný postoj k válce v Bosně a Kosovu, což přispělo ke zhoršení jejich vztahů. Autorka si byla vědoma, že tyto konflikty probíhaly v jiném mezinárodním prostředí než rusko-gruzínská válka v 21. století. Jelikož se ale jednalo o první válku od rozpadu Sovětského svazu, ve které se Rusko stalo primárním aktérem, je přínosné zhodnotit, jak na ni obě mocnosti reagovaly a jak ovlivnila jejich vztahy.

Rusko-gruzínská válka v roce 2008 byla vyústěním dlouhodobých konfrontací na území Gruzie, které byly analyzovány v druhé kapitole předkládané práce. Původ konfliktu lze hledat již v sovětské národnostní politice na počátku 20. století, která ovlivnila podobu národnostní otázky v období rozpadu Sovětského svazu. Potlačení práv Osetů v době aktivizace národních hnutí na přelomu 80. a 90. let 20. století vedlo k základům sporů až do roku 2008. V otázce sporů ohledně statu Jižní Osetie nelze vynechat pozici Ruska. Ačkoli se až do roku 2008 oficiálně nepodílelo na vojenských střetnutích, po celou dobu se snažilo dění v Gruzii ovlivňovat a dohlížet tak na území, které považovalo za svoji sféru vlivu. Jeho jak politická, tak ekonomická podpora Cchinvali vedla ke snahám oslabit stabilitu Gruzie. Tyto snahy se ještě umocnily po tzv. Revoluci růží, která k moci vynesla prozápadního prezidenta Saakašviliho. Jeho požadavky teritoriální integrity Gruzie a její zapojení do mezinárodních struktur jako EU a NATO byly v Moskvě viděny jako ohrožující tzv. blízké zahraničí. Někteří odborníci tvrdí, že existence konfliktů na gruzínském území poskytovala Rusku důvod přítomnosti jeho jednotek v Gruzii a zabraňovala tak možnosti Tbilisi stát se plnoprávným členem západních struktur. Text tedy došel k závěru, že k rusko-gruzínské válce v roce 2008 vedla jak nacionalistická politika Tbilisi, tak kroky podniknuté Moskvou.

Zhoršení rusko-gruzínských vztahů, obzvláště po tzv. Revoluci růží, představovalo jednu ze základních příčin války v srpnu 2008. Politiky obou států byly vůči sobě negativní a od krátkodobého konfliktu v létě roku 2004 se vztahy výrazně zhoršovaly. K eskalaci pak přispěly kroky Moskvy týkající se přesunu ruských jednotek na gruzínské hranice. Analýzou samotného srpnového konfliktu se zabývá další kapitola diplomové práce, která byla nezbytná k pochopení významů a dopadů této války. Její vypuknutí, průběh a důsledky předurčily podobu vztahů do budoucna. Jelikož se jednalo o konflikt mezinárodní, kdy hlavními aktéry byla Gruzie a Rusko, bylo nutné, aby k nim zaujali

postoj i ostatní aktéři mezinárodních vztahů. V této práci bylo analyzováno stanovisko Spojených států amerických.

Spojené státy americké se v Gruzii angažovaly již od začátku 90. let 20. století, kdy jejich snahy byly determinovány pro ně strategickou polohou Gruzie. Transport zdrojů z oblasti Kaspického s omezeným vlivem Ruska a zájmy vyvážit vliv Moskvy na tomto území podmiňovaly vztah USA k Tbilisi. Čtvrtá kapitola práce došla k závěru, že americká podpora byla po celá 90. léta determinována snahou USA vyvážit vliv Ruska v jeho tzv. blízkém zahraničí. To bylo ještě umocněno celkovou povahou mezinárodního systému v té době, kdy USA byly považovány za hegemonu a Ruská federace se toto jejich postavení snažila zvrátit. S tímto faktem souvisely i americké snahy o vytvoření gruzínského stabilního státu založeného na demokratických principech, o které by USA mohly opřít svoje zájmy v regionu a potlačit vliv Moskvy. Lze říci, že podoba partnerství mezi Tbilisi a Washingtonem tak ovlivňovala i podobu vztahů mezi USA a Ruskem.

Na jejich podobu měla významný vliv Revoluce růží, která nastavila prozápadní směřování Gruzie. Cílem prezidenta Saakašviliho bylo zapojení Gruzie do struktur NATO, což se setkalo s podporou americké administrativy. Prezident Bush viděl v Saakašvilim směřování země k americkým představám a stal se zastáncem gruzínského členství v NATO. Podpora Washingtonu gruzínské revoluci a snah o rozšíření aliance do tzv. blízkého zahraničí vyvolalo kritiku ze strany Moskvy. Vnímala to jako snahy USA rozšiřovat vliv na její úkor. Na základě provedené analýzy lze rok 2004 označit jako zlomový, a to jak pro vztahy mezi Tbilisi a Washingtonem, tak mezi Washingtonem a Moskvou. V prvním případě se jednalo o zintenzivnění spolupráce, která vycházela i z dobrých vztahů mezi oběma představiteli. Partnerství mezi USA a Ruskem však bylo od tohoto roku ve znamení ochlazení vztahů, které je provázelo až do roku 2008.

Pátá kapitola se zabývala podobou americko-gruzínských vztahů po pětidenní válce v roce 2008 a s tím souvisejícím vztahem

mezi Washingtonem a Moskvou. Argumentuje, že ačkoli Spojené státy americké odsoudily srpnovou válku jako ruskou agresi, nepodnikly kroky, které by vedly k výrazné podpoře Gruzie, či které by byly namířeny výrazně proti Moskvě. Ruské uznání nezávislosti Jižní Osetie sice USA odsoudily, ale neučinily žádnou akci, která by vedla k navrácení před vypuknutí konfliktu. Znamenalo by to totiž vystoupení proti politice Ruska, což by nebylo v souladu s americkou zahraniční koncepcí.

Na základě skutečnosti, že Spojené státy americké představovaly pro Gruzii významného partnera, někteří předpokládali, že po pětidenní válce, která byla Washingtonem odsouzena jako ruská agrese, dojde k výraznému zhoršení americko-ruských vztahů. To se nestalo a lze konstatovat, že až paradoxně, je jejich podoba lepší, než tomu bylo před srpnovou válkou. Tento fakt je však nutné přičíst i změnám na prezidentských postech ve Washingtonu i Moskvě. Ačkoli v Rusku k této změně došlo již před konfliktem, se změnou i v USA nabraly vztahy nový směr. Oproti svému předchůdci začal americký prezident Barack Obama uplatňovat rozdílnou zahraniční politiku, která je ve znamení spolupráce s Ruskem. Politika tzv. Reset Button upřednostňuje dobré vztahy s Moskvou, na základě kterých dojde k naplnění hlavních amerických priorit. Rusko je tedy charakterizován jako jeden z hlavních partnerů. Ačkoli tedy americká administrativa nadále podporuje demokratický vývoj v Gruzii a charakterizuje ji jako partnera, Moskva zaujímá důležitější místo v americké agendě. Problém gruzínské teritoriální integrity není americkou prioritou.

Rusko-gruzínská válka v roce 2008 měla svůj původ v rozporech ohledně teritoriální integrity Gruzie mezi Tbilisi a Cchinvali. Těmito neshodami byla provázená celá 90. léta 20. století, kdy na sebe narážely dva principy – právo na sebeurčení a princip teritoriální integrity. Jisté snahy o vyřešení byly již na počátku 90. let 20. století a poté v roce 2004. Obě akce však vedly k vojenským střetům a nepřinesly žádné trvalé řešení problému. S nástupem prezidenta

Saakašviliho a jeho nacionalistickou rétorikou došlo ke zhoršení vztahů mezi centrem a separatistickým regionem, který byl výrazně podporován Ruskem. Saakašviliho prozápadní orientace přispěla ke kritice z Moskvy, která se obávala ztráty vlivu v této oblasti. Všechny tyto faktory vedly k vypuknutí pětidenní války, která však ukázala, že najít řešení tak dlouhodobého konfliktu není během pěti dní možné. Ačkoli na konci srpna 2008 Jižní Osetie vyhlásila nezávislost podpořenou Ruskem, neznamená to konečné řešení problémů. Třebaže se nedá očekávat, že Gruzie v nejbližší době podnikne kroky k navrácení před válku, je otázkou jak se nadále budou vyvíjet americko-ruské vztahy a zda tedy Tbilisi znovu najde partnera, o které by se mohla opřít.

Protože se jedná o téma velmi široké, předložená diplomová práce neměla za úkol pojmout rusko-gruzínskou válku ze všech možných hlediska. Naskytuje se však mnoho pohledů, které by přinesly nové poznatky a cenné informace. Do budoucna by bylo přínosné tyto perspektivy analyzovat a podat ucelený pohled na danou problematiku.

Seznam pramenů a literatury

Prameny

A Nationa Security Strategy of Engagement and Enlargement. The White House, 1995, <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/nss/nss-95.pdf> (4. 10. 2010)

Agreement on Principles of Settlement of the Georgian-Ossetian Conflict. Svobodnaya Gruzia, 1992, http://www.rrc.ge/law/xels_1992_06_24_e.htm?lawid=368&lng_3=en (15. 11. 2010)

Countries that have recognized the Republic of Kosova. In: Ministry of Foreign Affairs, <http://www.mfa-ks.net/?page=2,33> (12. 10. 2010)

Dayton Peace Accords, 1995, <http://www.state.gov/www/regions/eur/bosnia/bosagree.html> (30. 10. 2010)

Georgia – people groups. Joshua Project, <http://www.joshuaproject.net/countries.php?rog3=GG> (4. 10. 2010)

Charter of the Collective Security Treaty Organization, http://untreaty.un.org/unts/144078_158780/5/9/13289.pdf (13. 11. 2010)

National Security Concept of Georgia. Ministry of Foreign Affairs of Georgia, http://www.mfa.gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=12 (12. 10. 2010)

Obama's Speech in Moscow. President addresses New Economic School graduation. The White House, 2010, <http://www.america.gov/st/texttrans->

english/2009/July/20090707062839abretnuh3.549922e-02.html (8. 10. 2010)

President Bush's speech at West Point. Graduation Exercise of the United States Military Academy West Point, New York 2002.

Report Volume I. Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia, 2009. <http://www.ceiig.ch/> (10. 11. 2010)

Resolution 836. United Nations, Security Council, 1993, <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/330/21/IMG/N9333021.pdf?OpenElement> (30. 10. 2010)

Six Point Peace Plan.
http://smr.gov.ge/uploads/file/Six_Point_Peace_Plan.pdf (15. 11. 2010)

The Foreign Policy Concept of Russian Federation 2008,
<http://www.mid.ru/ns-osndoc.nsf/0e9272befa34209743256c630042d1aa/cef95560654d4ca5c32574960036cddb?OpenDocument> (20. 10. 2010)

The Foreign Policy Concept of the Russian Federation 2000,
<http://www.fas.org/nuke/guide/russia/doctrine/econcept.htm> (20. 10. 2010)

The National Security Strategy 2002, The White House,
<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2002/> (22. 10. 2010)

The National Security Strategy 2006, The White House,
<http://georgewbush-whitehouse.archives.gov/nsc/nss/2006/> (22. 10. 2010)

The National Security Strategy 2010, The White House,
http://www.whitehouse.gov/sites/default/files/rss_viewer/national_security_strategy.pdf (22. 10. 2010)

The New START Treaty and Protocol. The White House, 2010, <http://www.whitehouse.gov/blog/2010/04/08/new-start-treaty-and-protocol> (30. 10. 2010)

United States – Georgia Charter on Strategic Partnership. America. Gov., 2009, <http://www.america.gov/st/texttrans-english/2009/January/20090109145313eafas0.2139093.html> (15. 11. 2010)

US and Georgia Charter on Strategic Partnership. Signing Ceremony for the United States and Georgia Charter on Strategic Partnership. Scoop World, 2009, <http://www.scoop.co.nz/stories/WO0901/S00225.htm> (5. 11. 2010)

Literatura

AMBROSIO, Thomas: *Challengign America's Global Preeminence. Russia's Quest for Multipolarity.* USA, Ashgate 2005.

AMIRANASHVILI, Givi: *Peacekeeping and the New World Order.* Peace and Conflict Monitor, 2008, http://www.monitor.upeace.org/archive.cfm?id_article=500 (24. 11. 2010)

ANTONENKO, Oksana: *From Kosovo to South Ossetia: in search of a precedent.* Ria Novosti, 2008, <http://en.rian.ru/analysis/20080819/116126973.html> (8. 10. 2010)

ASLUND, Anders – KUCHINS, Andrew: *Pressing the „Reset Button“ on US-Russia Relations.* Center for Strategic and International Studies, 2009, http://csis.org/files/media/csis/pubs/090405_policy_briefing_russia_balance.pdf (5. 11. 2010)

BAAR, Vladimír: *Národy na prahu 21. století. Emancipace nebo nacionalismus?* Ostrava, Ostravská univerzita 2002.

BABAYEV, Rufat R.: *The Commonwealth of Independent States: Is there anything to be explained by Neo-Functionalists?* Centro Argentino de Estudios Internacionales, <http://www.caei.com.ar/es/programas/cei/P27.pdf> (18. 11. 2010)

BAEV, Pavel K.: *Medvedev's Foreign Policy Takes Indefinite Shape.* Eurasia Daily Monitor, 5, č. 138, 2008, [http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=33816&tx_ttnews\[backPid\]=166&no_cache=1](http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews[tt_news]=33816&tx_ttnews[backPid]=166&no_cache=1) (30. 10. 2010)

BAEV, Pavel: *The Impact on Relations Between Russia and Western Europe.* In: *The Implication of the Yugoslav Crisis for Western Europe's Foreign Relations.* Chaillot Papers 17, Institute for Security Studies, 1994, <http://ftp.infoeuropa.euroid.pt/database/000000001-000005000/000002104.pdf> (24. 11. 2010)

BARAKAKCI, Mehmet: *EU Engagement in Conflict Resolution in Georgia: Towards a More Proactive Role.* Caucasian Review of International Affairs, č. 4, 2010.

BAZHANOV, Yevgeniy: *Russian Foreign and Security Policy in its Global Dimension.* In: SPILLMANN, Kurt R. – WENGER, Andreas: *Russia's Place in Europe. A Security Debate.* Studies in Contemporary History and Security Policy, č. 1, 1999.

BEAUMONT, Peter - WINTOUR, Patrick: *Kosovo: the untold story.* The Observer, 1999, <http://www.guardian.co.uk/world/1999/jul/18/warcrimes.balkans> (12. 10. 2010)

BENIFAND, Alexander: *The Russian Policy and the Intensification of Civil Wars in Georgia, Tajikistan and Moldova*. Refuge, 12, č. 7, 1993.

BLACKER, Coit D.: *Russia and the West*. In: MANDELBAUM, Michael(ed.): *The New Russian Foreign Policy*. New York, The Council on Foreign Relations 1998

BLOMFIELD, Adrian: *Dmitry Medvedev wins Russian election*. Telegraph.co.uk, 2008, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1580592/Dmitry-Medvedev-wins-Russian-election.html> (10. 11. 2010)

BRZEZINSKI, Zbigniew: *Velká šachovnice. K čemu Ameriku zavazuje její globální převaha*. Praha, Mladá fronta 1999.

BURG, Steven L. – SHOUP, Paul S.: *The war in Bosna-Herzegovina: ethnic conflict and international intervention*. NY, M. E. Sharpe 1999.

Bush, Putin at Camp David Stress Strong U.S.-Russia Ties. Global Security, 2003, <http://www.globalsecurity.org/military/library/news/2003/09/mil-030927-usia01.htm> (8. 10. 2010)

CORNELL, Svante E. – POPJANEVSKI, Johanna – NILSSON, Niklas: *Russia's War in Georgia: Cause and Implications for Georgia and the World*. Central Asia – Caucasus Institute, Policy paper, 2008. <http://www.silkroadstudies.org/new/docs/silkroadpapers/0808Georgia-PP.pdf> (30. 10. 2010)

CORNELL, Svante E. – SMITH, David J.: *Moscow Moves to de facto Annexation of Georgian Breakaway Regions*. Central Asian-Caucasus Institute 2008.

CORNELL, Svante E. – TSERETELI, Mamuka – SOCOR, Vladimir: *Geostrategic Implications of the Baku – Tbilisi – Ceyhan Pipeline*. In:

STARR, Frederick. S. – CORNELL, Svante E. (eds.): *The Baku – Tbilisi – Ceyhan Pipeline: Oil Windows to the West*. Central Asia – Caucasus, Policy paper, 2005.
<http://www.silkroadstudies.org/new/inside/publications/BTC.pdf> (10. 11. 2010)

CORNELL, Svante E.: *Georgia After the Rose Revolution: Geopolitical Predicament and Implications for U.S. Policy*. Strategic Studies Institut, 2007,
<http://www.silkroadstudies.org/new/docs/publications/2007/0703USAWC.pdf> (18. 11. 2010)

CORNELL, Svante: *US engagement in the Caucasus: Changing gears*. Helsinki monitor, č. 2, 2005,
http://www.silkroadstudies.org/new/inside/publications/0506_Hmonitor.pdf (30. 10. 2010)

COTTER, John M.: *Cultural Security Dilemmas and Ethnic Conflict in Georgia*. The Journal of Conflicts Studies, XIX, č. 1, 1999

COURTNEY, William – YALOWITZ, Kenneth: *How to Deter Russia*. The Washington Post, 2008, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/08/22/AR2008082202557.html> (8. 10. 2010)

DARCHIASHVILI, Vakhtang: *Byla rusko – gruzínská válka bojem o tranzitní cesty?* In: *Energetická bezpečnost kaspického regionu*. Bulletin Centra ázerbájdžánských a kaspických studií, č. 1, 2009.
http://www.iips.cz/data/files/ACSC_a_bulletin_ACSC/bull-1-web.pdf (12. 10. 2010)

Day-by-day: Georgia-Russia crisis. BBC News, 2008,
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/7551576.stm> (28. 11. 2010)

DE HOOP SCHEFFER, Jaap: *NATO in the 21st Century*. NATO Speeches, London 2000, <http://www.nato.int/docu/speech/2000/s000720a.htm> (24. 11. 2010)

DEKANOZISHVILI, M.: *The EU in the South Caucasus: By What Means, to What Ends?* The Georgian Foundation for Strategic and International Studies, 2004, <http://www.gfsis.net/publications/93.pdf> (13. 11. 2010)

Demonstrations and Media Reporting Repressed in Georgia. Global Campaign for Free Expression, 2007, <http://www.article19.org/pdfs/press/georgia-demos-and-media.pdf> (5. 11. 2010)

DEYOUNG, Karen: *Obama redefines national security strategy, looks beyond military might*. The Washington Post, 2010, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/05/27/AR2010052701044.html> (14. 10. 2010)

DONALDSON, Robert H. – NOGEE, Joseph L.: *The foreign policy of Russia: changing system, enduring interests*. NY, M. E. Sharpe 2005.

EHIN, Piret: *The Eastern EU Neighbourhood-an Area of Competing Policies: Shared Neighbourhood between the EU and Russia*. Policy Department External Policies, European Parliament, 2007

EMERSON, Michael: *Post-Mortem on Europe's First War of the 21st Century*. CEPS Policy brief, 2008. <http://www.feelingeurope.eu/Pages/Post-mortem%20on%20Europe%27s%20first%20war%20of%20the%2021st%20century.pdf> (30. 10. 2010)

ERLANGER, Steven – LEE MYERS, Steven: *NATO Allies Oppose Bush on Georgia and Ukraine*. New York Times, 2008,

http://www.nytimes.com/2008/04/03/world/europe/03nato.html?_r=1 (15. 11. 2010)

EU Envoy Visits South Ossetia. Civil.ge, 2004, <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=7274&search=> (22. 10. 2010)

FIALA, Andrew: *The Just War Myth. The Moral Illusion of War.* USA, Rowman and Littlefield Publisher 2008.

FISHER, Sabine: *Worst Case: Escalation of the Unresolved Conflict in Georgia.* European Union Institute for Security Studies, 2008. [http://www.iss.europa.eu/index.php?id=214&no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=1097&tx_ttnews\[backPid\]=1&cHash=47264d11f3](http://www.iss.europa.eu/index.php?id=214&no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=1097&tx_ttnews[backPid]=1&cHash=47264d11f3) (8. 10. 2010)

FORE, Henrieta H.: *U.S. Pledges \$1 Billion in Assistance to Georgia.* Remarks at the United States Mission to the European Union, U.S. Department of State, 2008, <http://merln.ndu.edu/archivepdf/EUR/State/111153.pdf> (18. 11. 2010)

FREESE, Theresa: *Smuggling to Survive.* EurAsiaNet. org, <http://www.eurasianet.org/georgia/shida/story.html> (13. 11. 2010)

FREIZER, Sabine: *The pillars of Georgia's political transition.* Open Democracy, 2004, http://www.opendemocracy.net/faith-caucasus/article_1732.jsp (28. 11. 2010)

FRIČOVÁ, Magdaléna – THIM, Michal – VESELÝ, Luboš: *Ruská válka v Gruzii: Jak dál?* Policy Paper 2008, AMO, <http://www.amo.cz/publikace/policy-paper-408-ruska-valka-v-gruzii-jak-dal.html> (8. 10. 2010)

FULLER, Liz – GIRAGOSIAN, Richard: *Georgia: What is Behind Expansion of Armed Forces?* Radio Free Europe, Radio Liberty, 2007. <http://www.rferl.org/content/article/1078720.html> (30. 10. 2010)

Georgia conflict: Key statements. BBC News, 2008, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7556857.stm> (5. 11. 2010)

Georgia, U.S. Sign Strategic Partnership Charter. Civil.ge 2009, <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=20248> (8. 10. 2010)

Georgia: Avoiding war in South Ossetia. Executive Summary and Recommendation. ICG Europe Report No. 159, 2004.

Georgia's mental revolution Seven years after the Rose revolution, Georgia has come a long way. The Economist, 2010, <http://www.economist.com/node/16847798> (30. 10. 2010)

Georgia's Policy towards its National Minorities: Tolerance or Integration. Transparency International Georgia, 2007, http://www.investmentguide.ge/files/34_21_796116_GeorgiasPolicytowardsitsNationalMinoritiesENG.pdf (13. 11. 2010)

Georgia's South Ossetia Conflict: Make Haste Slowly. ICG Europe Report No. 183, 2007.

Georgian Opposition Wants Saakashvili Barter From Becoming Prime Minister. Radio Free Europe, Radio Liberty, 2010, http://www.rferl.org/content/Georgian_Opposition_Wants_Saakashvili_Barred_From_Becoming_Prime_Minister/2079394.html (5. 11. 2010)

GOLDGEIER, James M. – McFAUL, Michael: *Power and Purpose: U.S. policy toward Russia after Cold War*. Washington, The Brookings Institution 2003.

GOMELAURI, Tebrone: *The Role of Economic Factors in Conflict Resolutions in Georgia and the Caucasus*. Central European University, Center for Policy Studies, 2001/2002.

Governor Blows up By-Roads to Prevent Smuggling. Civil.ge, 2003, <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=5904&search=ergneti> (12. 10. 2010)

GRAHAM, Thomas: *U.S.-Russia Relations. Facing Reality Pragmatically*. Center for Strategic and International Studies, 2008, http://csis.org/files/media/isis/pubs/080717_graham_u.s.russia.pdf (20. 10. 2010)

GÜRER, Heidemaria: *Regional and International Organizations in Georgia*. http://www.bmlv.gv.at/pdf_pool/publikationen/10_wg11_chapt5_60.pdf

HAAS, de Marcel: *Medvedev's Security Policy: A Provisional Assessment*. In: *Russia's National Security Strategy*. Russian Analytical Digest, No. 62, 2009.

HALBACH, U.: *The Langer „Countdown to War“: Growing Confrontation between Georgia and Russia 2004 – 2008*. In: *The EU Investigation Report on the August 2008 War and the Reaction from Georgia and Russia*. Caucasus analytical digest No. 10, 2009. International Relations and Security Network, <http://www.isn.ethz.ch/isn/Digital-Library/Publications/Detail/?ots591=0C54E3B3-1E9C-BE1E-2C24-A6A8C7060233&lng=en&id=109175> (15. 11. 2010)

HEADLEY, Jim: *Sarajevo, February 1994: the first Russia-NATO crisis of the post-Cold War era*. *Review of International Studies*, 29, č. 2, 2003. www.jstor.org (28. 11. 2010)

HEINE, Jorge: *The Conflict in the Caucasus: Causing a New Cold War?* *India Quarterly: A journal of International Affairs*, 65, č. 1, 2009. SAGE, www.sagepublications.com (24. 11. 2010)

HILL, Fiona: *Central Asia and Caucasus: The Impact of the War on Terrorism*. United Nation Public Administration Network, <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/NISPAcee/UNPAN012486.pdf> (14. 10. 2010)

HODAČ, Jan – STREJČEK, Petr: *Politika Ruské Federace v postsovětském prostoru a střední Evropě*. Brno, MU 2008.

Human Rights Watch World Report 2010: Georgia. Human Rights Watch, 2010, <http://www.hrw.org/en/node/87536> (15. 11. 2010)

CHETERIAN, Vicken: *War and Peace in the Caucasus. Russia's Troubled Frontier*. London, Hurst company 2008.

CHRISTOPHE Barbara: *Understanding Politics in Georgia*. DEMSTAR Research Report č. 22, University of Aarhus, 2004, <http://www.demstar.dk/papers/GeorgiaUnderstand.pdf> (14. 10. 2010)

INDANS, Ivars: *Relations of Russia and Georgia: Developments and Future Prospects*. *Baltic Security and Defence Review*, č. 9, 2007, http://www.bdcol.ee/fileadmin/docs/bdrev13/6._Ivars_Indans-Relations_of_Russia_and_Georgia.pdf (12. 10. 2010)

ISMAILZADE, F.: *US Policy towards the South Caucasus: How to Move Forward*. In: *US-Caucasus Relations Attitudes Towards the West*. *Caucasus Analytical Digest*, No. 13, 2010.

JACKSON, Alexander: *What has Changed since the August war?* Caucasian Review of International Affairs, č. 41, 2009, http://cria-online.org/CU_-_file_-_article_-_sid_-_57.html (24. 11. 2010)

JORDA, Pamela: *Expel Russia from G-8*. Open Democracy, 2008, <http://www.opendemocracy.net/russia/article/should-russia-be-expelled-from-G8> (20. 10. 2010)

KAGAN, Robert: *The End of the End of History*. The New Republic, 2008. The Carnegie Endowment for International Peace, <http://www.carnegieendowment.org/publications/index.cfm?fa=view&id=20030> (28. 11. 2010)

KAKACHIA, Kornely K.: *Post 8/8 Shaping Georgia's Future after the Russian Invasion*. Cicero Foundation Great Debate Paper, č. 09/5, 2009, http://www.cicerofoundation.org/lectures/Kornely_Kakachia.pdf (5. 11. 2010)

KANDELAKI, Giorgi: *Georgia's Rose Revolution. A Participant's Perspective*. United States Institute of Peace, 2006, <http://www.usip.org/files/resources/sr167.pdf> (13. 10. 2010)

KAPITONENKO, Mykola: *Resolving Post – Societ „Frozen Conflict“: Is Regional Integration Helpful?* Caucasian Review of International Affairs, č. 3, 2009. http://cria-online.org/6_4.html (24. 11. 2010)

KHAZANOV, Anatoly M.: *After the USSR: Ethnicity, Nationalism, and Politics in the Commonwealth of Independent States*. Madison, University of Wisconsin Press 1995.

KHELASHVILI, George: *Obama and Georgia: A Year-Long Awkward Silence*. In: *US-Caucasus Relations Attitudes Towards the West*. Caucasus Analytical Digest, No. 13, 2010.

KIRDAE, Seda: *Conflict Resolution in Georgia: An Analysis Applying the Intractable Conflict Theory and the Governmental Politics Model*. http://www.sam.gov.tr/perceptions/volume13/winter/seda_kirdar.pdf (15. 11. 2010)

KISSINGER, Henry A.: *Findiny Common Ground With Russia*. The Washington Post, 2008, <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/07/07/AR2008070702218.html> (8. 10. 2010)

KOCAMAN, Ömer: *Russia's Relations with Georgia within the Kontext of the Russian National Interest Towards the South Caucasus in the Post-Soviet Era: 1992-2005*. OAKA, 2, č. 3, 2007, <http://www.usak.org.tr/dosyalar/dergi/FQsCUEJ6UD7b9DcYX3NNQy50mPQXXX.pdf> (12. 10. 2010)

Kokoev calls for „United Ossetia“, Rule out Integration into Georgia. Civil Georgia, 9/2004, <http://www.civil.ge/eng/article.php?id=7841> (8. 10. 2010)

KOSYREV, Dmitry: *U.S. global leadership in Obama's National Security Strategy*. RiaNovosti, 2010, <http://en.rian.ru/analysis/20100528/159203056.html> (24. 11. 2010)

KULHÁNEK, Jakub: *Russia and Near Abroad. Past and Present*. AMO, 2006, <http://www.amo.cz/publikace/russia-and-near-abroad-past-and-present.html> (14. 10. 2010)

LAUTER, David – McMANUS, Doyle: *Clinton Links Economic Aid to Russia with U.S. Prosperity*. The Los Angeles Times, 133, č. 17, 1993, <http://tech.mit.edu/V113/N17/russia.17w.html> (24. 11. 2010)

LYNCH, Dov: *Why Georgia Matters*. Chaillot Paper, č. 86, 2006, European Union Institute for Security Studies, <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/cp086.pdf> (15. 11. 2010)

Main points of Biden's speech in Georgia. Reuters, 2009, <http://www.reuters.com/article/idUSTRE56M42320090723> (12. 10. 2010)

MALEK, Martin: *Georgia and Russia: The „Unknown“ Prelude to the „Five Day War“*. *Caucasian Review of International Affairs*, č. 3, 2009, http://cria-online.org/7_10.html (20. 10. 2010)

MANKOFF, Jeffrey: *Russian Foreign Policy. The Return of Great Power Politics*. USA, Rowman and Littlefield Publishers 2009.

McNAMARA, Sally: *The EU's Common Foreign and Security Policy: How It Threatens Transatlantik Security*. Backgrounder, No. 2250, The Heritage Foundation 2009.

MENON, Rajan: *After Empire: Russia and the Southern „Near Abroad“*. In: MANDELBAUM, Michael (ed.): *The New Russian Foreign Policy*. New York, The Council on Foreign Relations 1998.

MIKHELIDZE, Nona: *After the 2008 Russia-Georgia War: Implications for the Wider Caucasus and Prospects for Western Involvement in Conflict Resolution*. Rome, Istituto Affari Internazionali, <http://www.iai.it/pdf/DoctAI/iai0901.pdf> (15. 11. 2010)

MITCHELL, Lincol A. – COOLEY, Alexander: *After the August War: A New Strategy for U.S. Engagement with Georgia*. New York, Harriman Institute, 2010. <http://www.harrimaninstitute.org/MEDIA/01798.pdf> (28. 11. 2010)

MITCHELL, Lincoln A.: *Uncertain Democracy. U.S. Foreign Policy and Georgia's Rose Revolution*. Philadelphia, PENN 2009.

MURRAY, Douglas: *Neoconservatism: why we need it?* New York, 2006.
NATO-Georgia Commission. NATO,
http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52131.htm (24. 11. 2010)

NICHOL, Jim: *Georgia Republic: Recent Developments and U.S. Interests.*
CRS Report for Congress, 2005,
<http://www.policyarchive.org/handle/10207/bitstreams/443.pdf> (28. 11. 2010)

NIXEY, James: *The South Caucasus: drama on three stages.* Chatham House, 2010, <http://www.chathamhouse.org.uk/publications/papers/view/-/id/866/> (22. 10. 2010)

NODIA, Ghia: *Georgia's Policy towards Russia and the Conflict Regions: Options Now.* In: *Russia – Georgia Relations.* Russia Analytical Digest, č. 68, 2009.

NYE, Joseph S. Jr.: *Soft Power: the Means to Success in World Politics.* New York, Public Affairs 2004.

NYE. Joseph S. Jr.: *Understanding International Conflict. An Introduction to Theory and History.* New York, Longman 2008.

OSTŘANSKÝ, Josef: *Bushova doktrína – východiska koncepce zahraniční politiky G. W. Bushe.* E-polis.cz, 2010, <http://www.e-polis.cz/mezinarodni-vztahy/436-bushova-doktrina-vychodiska-koncepce-zahranicni-politiky-g-w-bushe.html> (20. 10. 2010)

PIFER, Steven: *Reversing the Decline: An Agenda for U.S.-Russian Relations in 2009.* Policy Paper č. 10., 2009,
http://www.brookings.edu/~media/Files/rc/papers/2009/01_us_russia_relations_pifer/01_us_russia_relations_pifer.pdf (20. 10. 2010)

PIPES, Richard: *The Formation of the Soviet Union: communism and nationalism 1917-1923*. USA, Harvard University 1997.

Ready to Continue Partnership. B.N. Yeltsin's Speech at the UN Security Council Meeting. January 1992. The Current Digest of the Post-Soviet Press, 44, č. 5, 1992. <http://dlib.eastview.com/browse/doc/13611837> (5. 11. 2010)

RICHTER, Wolfgang: *Initial Military Operations during the War in Georgia in August 2008*. In: *The EU Investigation Report on the August 2008 War and the Reaction from Georgia and Russia*. Caucasus analytical digest No. 10, 2009.

ROTBERG, Robert I.: *Failed States, Collapsed States, Weak States: Cause and Indicators*.

Russia recognizes South Ossetia and Abkhazia to save people's lives. Pravda.Ru., 2008, http://english.pravda.ru/russia/kremlin/26-08-2008/106214-russia_ossetia_abkhazia-0/ (5. 11. 2010)

Russia Says its Troops to Stay in Georgia for Long Time. Radio Free Europe. Radio Liberty, 2010. http://www.rferl.org/content/Russia_Says_Its_Troops_To_Stay_In_Georgia_For_Long_Time/1197480.html (15. 11. 2010)

Russia vows to defend S Ossetia. BBC News, 2008, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7543099.stm> (18. 11. 2010)

Russia/Georgia: Militias Attack Civilians in Gori Region. Human Rights Watch, 2008, <http://www.hrw.org/en/news/2008/08/15/russiageorgia-militias-attack-civilians-gori-region> (22. 10. 2010)

RYBÁŘ, Jan: *Kavkaz, Rusko a „nová velká hra“ o kaspickou ropu*. Praha, Eurolex Bohemia 2005.

Saakashvili: Russia to Blame for South Ossetia Crisis. Euroasia Insight, 6/2004,
<http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav071204.shtml>
(28. 11. 2010)

SADRI, Houman A. – BURNS, Nathan L.: *The Georgian Crisis: A New Cold War on the Horizon?* *Caucasian Review of International Affairs*, č. 4, 2010.
http://cria-online.org/11_4.html (18. 11. 2010)

Sarkozy under fire over „foggy“ Georgia peace plan. EurActiv, 2008,
http://www.euractiv.com/en/foreign-affairs/sarkozy-fire-foggy-georgia-peace-plan/article-174977?_print (18. 11. 2010)

Serbs' Talk of Killings Was Intercepted, U.S. Says. *The New York Times*, 1999, <http://www.nytimes.com/1999/01/29/world/serbs-talk-of-killings-was-intercepted-us-says.html> (12. 10. 2010)

SCHWEGMANN, Christoph: *The Contact Group and its impact on the European institutional structure*. Institution for Security Studies, 2000,
[http://www.iss.europa.eu/nc/actualites/analysisbooks/select_category/11/article/the-contact-group-and-its-impact-on-the-european-institutional-structure/?tx_ttnews\[pS\]=946681200&tx_ttnews\[pL\]=31622399&tx_ttnews\[arc\]=1&cHash=5d32cb5240](http://www.iss.europa.eu/nc/actualites/analysisbooks/select_category/11/article/the-contact-group-and-its-impact-on-the-european-institutional-structure/?tx_ttnews[pS]=946681200&tx_ttnews[pL]=31622399&tx_ttnews[arc]=1&cHash=5d32cb5240) (5. 11. 2010)

SMITH, David J.: *The Prospects for the U.S. – Georgia Charter on Strategic Partnership*. Central Asia – Caucasus Institute, 2009,
<http://www.cacianalyst.org/?q=node/5049> (5. 11. 2010)

SMITH, Graham: *The Nationalities Question in the Post-Soviet States*. New York, Longman 1996.

SMITH, Mark A. – PLATER-ZYBERK, Henry: *Kosovo: Russia's Response*. The Conflict Studies Research Center, UK Ministry of Defence 1999.

SOCOR, Vladimir: *Russian Troops in Georgia: Pullout, Pull-Back, or Stay Put?* Euroasia Daily Monitor, 5, č. 161, 2008. [http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews\[tt_news\]=33900](http://www.jamestown.org/single/?no_cache=1&tx_ttnews[tt_news]=33900) (12. 10. 2010)

SOCOR, Vladimir: *U.S. and Georgia Sign Strategic Partnership Charter*. Eurasia Daily Monitor, 6, č. 6, 2009, [http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews\[tt_news\]=34339&tx_ttnews\[backPid\]=27&cHash=cd8fba3ced](http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews[tt_news]=34339&tx_ttnews[backPid]=27&cHash=cd8fba3ced) (5. 11. 2010)

South Ossetia – Background. Global Security, <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/south-ossetia-3.htm> (15. 11. 2010)

SVETKOVSKY, Nikola: *The Georgian-South Ossetia Conflict*. Danish Association for Research on the Caucasus, <http://www.caucasus.dk/chapter4.htm> (28. 11. 2010)

ŠMÍD, Tomáš: *Jižní Kavkaz*. In: KUCHYŇKOVÁ, Petra – ŠMÍD, Tomáš (eds.): *Rusko jako geopolitický aktér v postsovětském prostoru*. Brno, IIPS 2006.

TARIVERDIYEVA, E.: *Experts: Conclusion on Kosovo's independence is not precedent for other similar conflicts, including Nagorno-Karabakh*. Trend, 2008, <http://en.trend.az/news/karabakh/1725592.html> (20. 10. 2010)

THIM, Michal: *Quest for Hard Power: The European Union and the Black Sea Region after the Russia-Georgia War*. Turkish Policy Quarterly, 7, č. 3, 2008, <http://www.amo.cz/publikace/quest-for-hard-power.html> (22. 10. 2010)

THOMANN, Pierre-Emmanuel: *Russia-Georgia: the multipolar world's first war*. La revue géopolitique, 2008, <http://www.diploweb.com/Russia-Georgia-the-multipolar.html> (12. 10. 2010)

TORBAKOV, Igor: *Russia Struggles to Counterbalance Rising US Influence in Caucasus*. Euroasiane.org, 2002, <http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/eav040802.shtml> (12. 10. 2010)

TSIKHELASHVILI, Ketii: *Georgia Four Years After Rose Revolution*. European Stability Initiative, http://www.esiweb.org/pdf/esi_turkey_tpq_id_109.pdf (20. 10. 2010)

URIGASHVILI, Besik: *Khasbulatov's Statement is Causing Serious Complications in Georgia-Russian Relations*. The Current Digest of the Post-Soviet Press, 44, č. 24, 1992.

US anger at Russian Georgia vote. BBC News, 2008, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/7581486.stm> (28. 11. 2010)

VAN HERPEN, Marcel H.: *The Foreign Policy of Nicolas Sarkozy. Not Principled, Opportunistic and Amateurish*. Cicero Foundation Great Debate Paper, No. 10/01, 2010. http://www.cicerofoundation.org/lectures/Marcel_H_Van_Herpen_FOREIGN_POLICY_SARKOZY.pdf (22. 10. 2010)

VARHADZE, Grigol: *Georgia's Relations with Russia from 1991 to the Present*. Chatham House, 2009. http://www.chathamhouse.org.uk/files/15121_131009vashadze.pdf (15. 11. 2010)

What's next for South Ossetia and Abchazia? Radio Free Europe. Radio Liberty, 2008,

http://www.rferl.org/content/What_Next_South_Ossetia_Abkhazia/1194045.html (15. 11. 2010)

WHITMORE, Brian: *Did Russia Plan Its War in Georgia?* EurAsiaNet.org, 2008,
<http://www.eurasianet.org/departments/insight/articles/pp081608.shtml> (28. 11. 2010)

WISNIEWSKI, Bartosz: *U.S. National Security Strategy*. Bulletin, č. 89, 2010, The Polish Institute of International Affairs. International Relations and Security Network, <http://www.isn.ethz.ch/isn/Current-Affairs/Policy-Briefs/Detail/?lng=en&id=119004> (15. 11. 2010)

YAKOBASHVILI, Temuri: *The Aggression by the Russian Federation against Georgia*. In: *The EU Investigation Report on the August 2008 War and the Reaction from Georgia and Russia*. Caucasus analytical digest No. 10, 2009.

ZABOROWSKI, Marcin: *Back to the Future? US-Russia Relations after Georgia*. European Union Institute for Security Studies, 2008,
[http://www.iss.europa.eu/nc/actualites/analysisbooks/select_category/15/article/back-to-the-future-us-russia-relations-after-georgia/?tx_ttnews\[pS\]=1199142000&tx_ttnews\[pL\]=31622399&tx_ttnews\[arc\]=1&cHash=de751ed2c2](http://www.iss.europa.eu/nc/actualites/analysisbooks/select_category/15/article/back-to-the-future-us-russia-relations-after-georgia/?tx_ttnews[pS]=1199142000&tx_ttnews[pL]=31622399&tx_ttnews[arc]=1&cHash=de751ed2c2) (20. 11. 2010)

ZARTMAN, William: *Collapsed States. The Disintegration and Restoration of Legitimacy Authority*. USA, Lynne Rienner Publisher 1995.

ZIA-EBRAHIMI, Reza: *Empire, Nationalities and the Collapse of the Soviet Union*. The School of Russian and Asian Studies, 2007.

Россия готова к прекращению отношений с НАТО, Коммерсантъ,
2008, <http://www.kommersant.ru/doc.aspx?DocsID=1016370&NodesID=5>
(28. 11. 2010)

Přílohy

Příloha 1: Smlouva o zásadách vypořádání konfliktu mezi Gruzii a Jižní Osetií. Smlouva z Sochi 1992.

Příloha 2: Šestibodový mírový plán

Příloha 3: Mapa Gruzie

Příloha 4: Mapa etnik v Gruzii

Příloha 5: Mapa konfliktu v Gruzii

Příloha 6: Mapa ropovodu Baku-Tbilisi-Ceyhan

Příloha 7: Americká finanční podpora Gruzii

Příloha 1: Smlouva o zásadách vypořádání konfliktu mezi Gruzii a Jižní Osetií. Smlouva z Sochi 1992.

AGREEMENT on Principles of Settlement of the Georgian - Ossetian Conflict

The Republic of Georgia and the Russian Federation,

Striving for immediate cessation of bloodshed and achieving comprehensive settlement of the conflict between Ossetians and Georgians,

Being guided by the desire to witness speedy restoration of peace and stability in the region,

Reaffirming commitment to the principles of the UN Charter and the Helsinki Final Act,

Acting in the spirit of respect for human rights and fundamental freedoms, as well as rights of ethnic minorities,

Taking into account the agreement reached in Kazbegi on 10 June 1992,

Have agreed upon the following:

Article 1

1. From the very moment of signing this agreement, the opposing parties commit themselves to undertake all necessary measures aimed at termination of hostilities and achievement of comprehensive cease-fire by 28 June 1992.

2. From the moment of termination of hostilities, on 28 June 1992 the opposing parties shall withdraw their armed formation with a view of creation of corridor adjacent to the line of juxtaposition. The withdrawal of armed formations shall be completed within three days.

Passage through the line of juxtaposition, corridor and its width shall be determined by the joint group of observers.

Article 2

In order to secure demilitarization of the conflict region and to rule out the possibility of involvement of the Armed Forces of the Russian Federation in conflict, the Russian Federation shall withdraw the Tskhinvali-district deployed 37th engineer-sapper Regiment and 292 separate fighting helicopter regiment within 20 days from the moment of cease-fire and separation of opposing parties.

Article 3

1. In order to exercise control over the implementation of cease-fire, withdrawal of armed formations, disband of forces of self-defense and to maintain the regime of security in the region, a mixed Control Commission composed of representatives of opposing parties shall be set up and this Commission shall carry out its functions in close cooperation with the joint group of military observers created in accordance with the agreements reached in Kazbegi.

2. Every Party participating in the work of Commission shall appoint its own representatives. Headquarters of the Control Commission shall be located in the town of Tskhinvali.

3. Until the aforementioned tasks are implemented, joint forces on coordination of activities aimed at establishment of peace and maintenance of order shall be created within the Control Commission. In addition, special mixed groups of observers, attached to the Control Commission, shall be deployed along the security perimeter.

4. The Control Commission and attached to it forces shall start immediate implementation of those tasks assigned by the present agreement.

5. In case of violation of provisions of this Agreement, the Control Commission shall carry out investigation of relevant circumstances and undertake urgent measures aimed at restoration of peace and order and non-admission of similar violations in the future.

6. Financial provision for activities of the Control Commission and forces attached to it shall be provided by the Parties on equal footing.

Article 4

The Parties shall start immediately negotiations on economic restoration of the regions located in the conflict zone and creation of proper conditions for return of refugees.

The Parties deem it inadmissible to apply economic sanctions and blockade, and any other impediments to free movement of commodities, services and people and commit themselves to provide humanitarian assistance to the affected population.

Article 5

The Parties shall seek objective and balanced mass media coverage of the settlement process. To this end, a multilateral press-center shall be established within the Control Commission.

Article 6

This Agreement shall come into force immediately after it is signed.

Sochi, 24 June 1992, in a set of three in Georgian, Russian and Ossetian languages, and each of these three copies are of equal validity.

On behalf of the Republic of Georgia E. A. Shevardnadze

On behalf of the Russian Federation B. N. Yeltsin

(Zdroj: http://www.rrc.ge/law/xels_1992_06_24_e.htm?lawid=368&lng_3=en)

Příloha 2: Šestibodový mírový plán

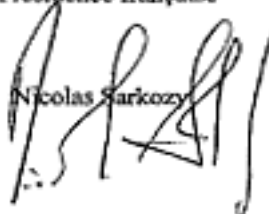
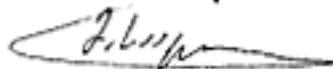
Le Président de la République

Protocole d'accord

- 1/ Ne pas recourir à la force.
- 2/ Cesser les hostilités de façon définitive.
- 3/ Donner libre accès à l'aide humanitaire.
- 4/ Les forces militaires géorgiennes devront se retirer dans leurs lieux habituels de cantonnement.
- 5/ Les forces militaires russes devront se retirer sur les lignes antérieures au déclenchement des hostilités. Dans l'attente d'un mécanisme international, les forces de paix russes mettront en œuvre des mesures additionnelles de sécurité.
- 6/ Ouverture de discussions internationales sur les modalités de sécurité et de stabilité en Abkhazie et en Ossétie du Sud.

Pour l'Union européenne,
la Présidence française

Nicolas Sarkozy

Neoficiální anglický překlad

Protocol of Accord

- 1 – Not to use force.
- 2 – Cease hostilities in a conclusive manner.
- 3 – Provide free access to humanitarian aid.
- 4 – The Georgian armed forces must withdraw to their habitual places of cantonment.
- 5 - The Russian armed forces must withdraw to the line where they were stationed prior to the beginning of hostilities. Awaiting the establishment of an international mechanisms, the Russian peacekeeping forces will implement additional security measures.
- 6 – The opening of international discussions on the modalities of security and stability in Abkhazia and South Ossetia.

(Zdroj: http://smr.gov.ge/uploads/file/Six_Point_Peace_Plan.pdf)

Příloha 3: Mapa Gruzie

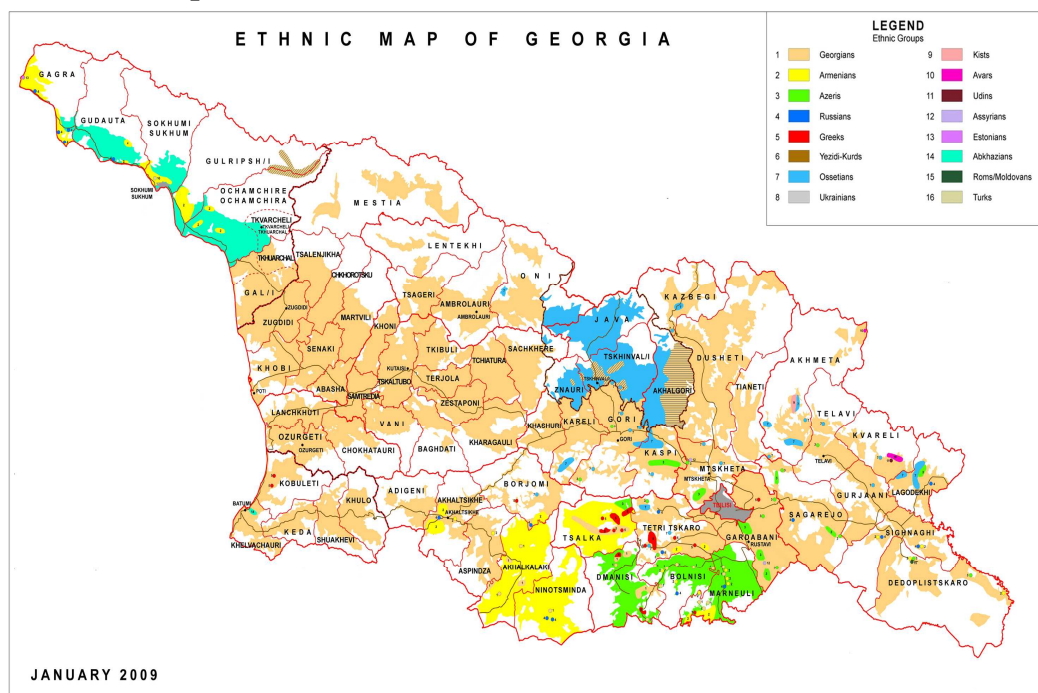
Georgia Administrative Map

November 2006

(Zdroj: <http://geoserver.isciences.com/DataBlog/?p=56>)

Příloha 4: Mapa etnik v Gruzii

(Zdroj: <http://javahkh.livejournal.com/195777.html>)

Příloha 5: Mapa konfliktu v Gruzii

(Zdroj: http://www.stratfor.com/weekly/russo_georgian_war_and_balance_power)

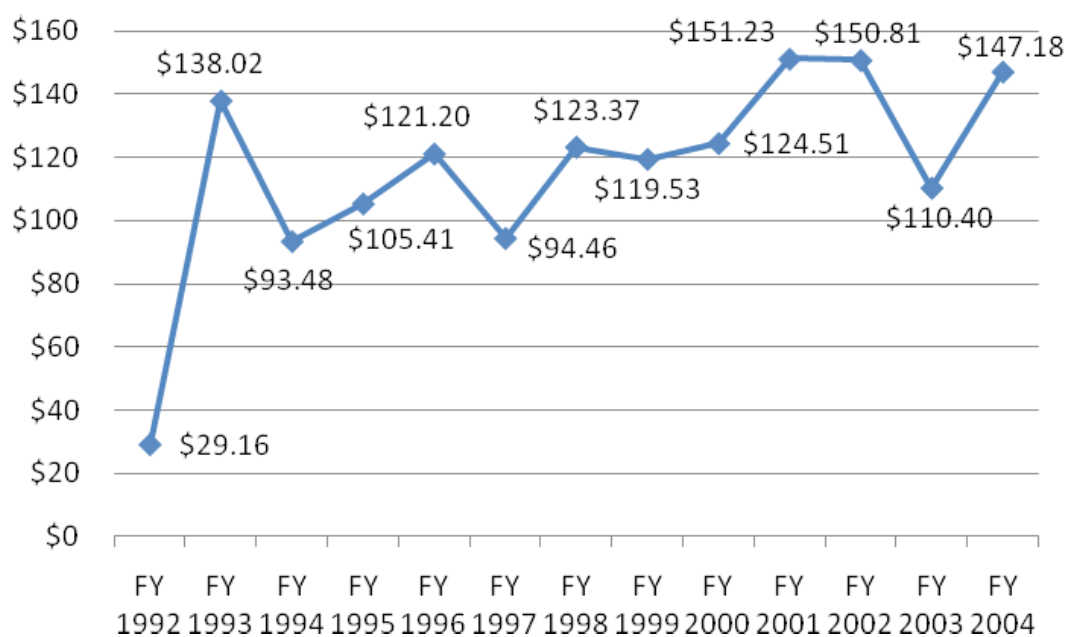
Příloha 6: Mapa ropovodu Baku-Tbilisi-Ceyhan

(Zdroj:

http://azer.com/aiweb/categories/caucasus_crisis/index/cc_articles/maps_html/baku_oil_a11_map.html)

Příloha 7: Americká finanční podpora Gruzii

(Zdroj: <http://www.harrimaninstitute.org/MEDIA/01798.pdf>)

Abstrakt

HALLOVÁ, Marta: *Vliv rusko-gruzínské války na vztahy mezi Ruskou federací a Spojenými státy americkými*. Olomouc, Katedra politologie a evropských studií, Filozofická fakulta, Univerzita Palackého Olomouc 2010.

Magisterská diplomová práce analyzuje vliv rusko-gruzínské války na vztahy mezi Ruskou federací a Spojenými státy americkými. Tyto vztahy jsou sledovány od rozpadu Sovětského svazu a text se zvláště zaměřuje na období, kdy oba státy byly nuceny zaujmout stanovisko ke konfliktu. Součástí cíle je tak blíže porozumět samotné pětidenní válce v roce 2008 a jejím důsledkům. Text se také zaměřuje na vztahy Washingtonu ke Gruzii, jednomu z aktérů války. Práce staví na hypotéze, že rusko-gruzínská válka nevedla ke zhoršení vztahů mezi Ruskou federací a Spojenými státy americkými. Rusko-americká spolupráce se ukázala jako priorita a ochlazení vztahů mezi Moskvou a Washingtonem, z důvodu ozbrojeného konfliktu mezi Ruskem a americkým partnerem Gruzii, nenastalo.

Diplomová práce je členěna do pěti hlavních kapitol. Cílem první z nich je nahlédnout na koncepce zahraničních politik obou států a na základě teoretických východisek analyzovat jejich reakce na mezinárodní dění. Druhá kapitola se zaměřuje na příčiny konfrontace o území Jižní Osetie a pozornost je věnována dlouhodobým sporům mezi Tbilisi a Cchivnali a mezi Gruzii a Ruskem. Další část analyzuje průběh samotné války v srpnu 2008 a její vliv a důsledky. Čtvrtá kapitola se věnuje vztahům USA a Gruzie před vypuknutím pětidenního konfliktu, kdy Washington představoval pro Tbilisi významného partnera. Poslední část textu má za cíl analyzovat, zda se po rusko-gruzínské válce změnily vztahy mezi USA a Gruzii a jaký to mělo vliv na partnerství mezi Moskvou a Washingtonem.

Klíčová slova: rusko-gruzínská válka, Gruzie, Jižní Osetie, Spojené státy americké, Ruská federace.

Abstract

HALLOVÁ, Marta: The influence of the Russian-Georgian war in the relations between the Russian Federation and the United States of America. Department of Political Science and European Studies, Faculty of Arts, Palacky University Olomouc 2010.

The master thesis has the objective to analyze the influence of the Russian-Georgian war in the relations between the Russian Federation and the United States of America. These relations are observed since the the collapse of the Soviet Union and the text is especially addressing the period in which both countries were forced to take a position to the conflict. The goal is to get futher insights to the five-day war in 2008 and its consequences. The paper furthermore focuses on Washington's relations to Georgia, one of the main actors in the war. The thesis is based on the assumptions that the Russian-Georgian war did not lead to a deterioration of relations between the Russian Federation and the United States of America. Russian-American cooperation was proved to be a priority and cooling relations between Moscow and Washington because of armed conflict between Russia and Georgia, an American partner, did not occur.

The thesis is divided into five chapters. The first one aims on the analyzis of the concepts of foreign policy of both countries as well as on the theoretical background in order to analyze their response to international events. The second chapter focuses on the rationale of confrontation in the territory of South Ossetia and special attention is tributed to the long dispute between Tbilisi and Georgia and Cchivnali and Moscow. The following part analyzes the course of the war in August 2008 and its impact and consequences. The fourth chapter examines the relationship of U.S. and Georgia to the time right ahead of the outbreak of a five-day war when Washington posed an important partner for Tbilisi. The fift and the last part of the paper elaborates the question whether the Russian-Georgian war has influenced and changed the relationship

between the U.S. and Georgia as well as the impact on partnership between Moscow and Washington.

Key words: Russian-Georgian war, Georgia, South Ossetia, the United States of America, the Russian Federation.